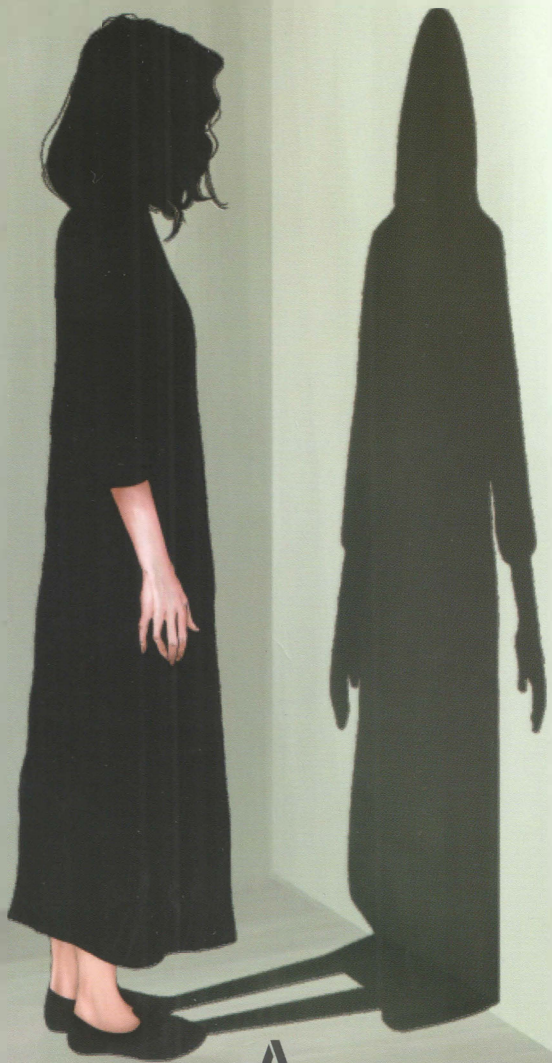
ULUSLARARASI ÇOK SATAN

CHO NAM-JOO

Kim Jiyeong, DOĞUM: 1982

A7 KİTAP

ULUSLARARASI ÇOK SATAN

Jiyeong her seferinde başka biri oldu. Bazen halen hayatta olan biri, bazen çoktan ölmüş biri. Tek ortak noktaları hepsinin de Jiyeong'un tanıdığı kadınlar olmasıydı. Ne şaka yapıyordu ne de insanları kandırıyordu. Gerçekten, baştan ayağa, kusursuz bir şekilde, o kişi oluyordu.

Güney Koreli yazar Cho Nam-joo'nun yayımlandığı haftadan itibaren Güney Kore'de kültürel bir fenomen halini alan ve kısa sürede pek çok dile çevrilerek dünyanın dört bir yanından milyonlarca okura ulaşan kitabı, uluslararası çok satan *Kim Jiyeong, Doğum: 1982,* Betül Tınkılıç'ın Korece aslından çevirisiyle...

Kim Jiyeong oğlan olsun istenirken kız doğandır.
Kim Jiyeong sokakta tacize uğradığı için babasından azar yiyen genç kızdır.
Kim Jiyeong çalışkan bir öğrencidir ama stajyerlik için başka meziyetler de gereklidir.
Kim Jiyeong örnek bir çalışandır ama terfi almak öyle kolay iş değildir.
Kim Jiyeong evlenip iş kariyerine veda etmek zorundadır, nihayetinde artık o da bir anne olacaktır.
Kim Jiyeong tuhaf davranmaya başlamıştır.
Kim Jiyeong depresyondadır.
Kim Jiyeong delidir.
Kim Jiyeong kimdir?

A7 KİTAP www.a7kitap.com
/a7kitap
/a7kitap
/a7kitap

35₺

9 786057 667960

Yayın No: 221
Roman
Kim Jiyeong, Doğum: 1982 / Cho Nam-joo

© A7 Kitap Yayıncılık Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 33861

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP)
Roman
Kim Jiyeong, Doğum: 1982 / Cho Nam-joo

82 년생 김지영 (PALSIP YI NYEON SAENG KIM JIYEONG) by 조남주 (Cho Nam-joo)
Copyright © Cho Nam-joo, 2016
Tüm hakları saklıdır.
Bu eserin orijinal ilk basımı, 2016 yılında Minumsa Publishing Co., Ltd., tarafından Seul, Güney Kore'de yapılmıştır.
Türkçe Yayın Hakları © A7 Kitap, 2021
Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Cho Nam-joo c/o Minumsa Publishing Co., Ltd'den, The Grayhawk Agency Ltd. ve Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Birinci Baskı: A7 Kitap, Temmuz 2021, İstanbul - Türkiye, 144 Sayfa

Genel Yayın Yönetmeni: Arzu Sandal
Editör: Çağdaş Gümüşoluk
Korece Aslından Çeviren: Betül Tınkılıç
Son Okuma: Süreyya Yiv
Kapak İllüstrasyonu: Gizem Genç
Kapak Uygulama: Köksal Kayhan
Sayfa Tasarım ve Uygulama: Burhan Maden
ISBN: 978-605-7667-96-0

Baskı ve Cilt
MD Ofset Matbaacılık Yayıncılık Kırtasiye Dağıtım Pazarlama San. Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mh. Yılanlı Ayazma Sk. Yıldız San Sitesi No: 18 / 201
Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 0212 483 34 22
Sertifika No: 50194

Copyright© Tüm hakları saklıdır. Yayımcının ve yazarın izni olmaksızın elektronik ve mekanik herhangi bir kayıt sistemi veya fotokopi ile çoğaltılamaz, kopyalanamaz. Ancak kaynak gösterilerek kısa alıntı yapılabilir.

A7 Kitap Yayıncılık Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sokak No: 24 Büyük Milas Han
Kat: 1 Daire:114 Fatih / İstanbul Tel: (0212) 514 08 09
www. a7kitap.com - E-mail: info@a7kitap.com

Kim Jiyeong, DOĞUM: 1982

CHO NAM-JOO

Korece aslından çeviren: Betül Tınkılıç

A7 KİTAP

Cho Nam-joo
Gazeteci, yazar. 1978 yılında Seul'de doğdu. Ehwa Kadın Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra, "Yönetmenin Defteri", "Sıfır Şikâyet" ve "Canlı Yayında Bu Sabah" gibi, toplumsal sorunları ele alan televizyon programlarının metin yazarlığını yaptı. Doğum sonrasında metin yazarlığı kariyerine veda edip tam zamanlı ve ücretsiz "ev kadınlığı" ve "annelik" kariyeriyle geçen dört yılın ardından, 귀를 기울이면 (*Kulak Verirsen*) adlı ilk romanıyla 2011 Munhak Dongnae Roman Ödülü'nü, 고마네치를 위하여 (*Gomanechi İçin*) adlı romanıyla 2016 Hwangsanbeol Gençlik Edebiyatı Ödülü'nü aldı. Aynı yıl yayımlanan ve kısa sürede Güney Kore'de kültürel bir fenomen halini almasının yanı sıra, Bugünün Yazarı Ödülü'ne de layık görülen *Kim Jiyeong, Doğum: 1982* (82 년생 김지영) adlı romanı pek çok dile çevrilerek dünyanın dört bir yanından milyonlarca okura ulaşmayı başardı. Kadınlar, çocuklar, LGBTİ+ bireyler, engelli bireyler ve göçmenler gibi, toplumun azınlık kabul ettiği ve ötekileştirdiği bireylerin sorunlarını yalın ve çarpıcı bir gerçeklikle tasvir etmekteki maharetiyle tanınan yazar Seul'de yaşıyor.

Betül Tınkılıç
1989 yılında Ankara'da doğdu. 2012 yılında Erciyes Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. 2013 yılında Güney Kore Hükümeti yüksek lisans bursuyla Güney Kore'ye gitti ve bir yıllık dil eğitiminin ardından 2014-2017 yılları arasında Seoul National Üniversitesi'nde Erken Çocukluk Eğitimi Bölümü'nde yüksek lisans eğitimi aldı. Seul'de yaşıyor.

İçindekiler

Güz, 2015 ..... **7**
1982 – 1994 ..... **17**
1995 – 2000 ..... **41**
2001 – 2011 ..... **65**
2012 – 2015 ..... **105**
2016 ..... **139**

Güz, 2015

Kim Jiyeong 34 yaşında.* Üç yıl önce evlendi ve geçtiğimiz yıl bir kız çocuk doğurdu. Kendisinden üç yaş büyük olan kocası Jeong Daehyun ve kızı Jeong Jiwon ile birlikte, Seul'ün hayli dışında, site içinde 80 metrekarelik bir dairede kirada yaşıyor. Daehyun orta ölçekli bir Bilgi Teknolojileri şirketinde çalışıyor. Jiyeong da küçük ölçekli bir reklam ajansında çalışıyordu, fakat doğuma birkaç hafta kala işten ayrıldı. Daehyun işten çoğunlukla gece yarısı çıkıyor, dahası hafta sonları da en az bir gün ofise gitmesi gerekiyor. Daehyun'un ailesi Busan'da yaşıyor, Jiyeong'unkiler ise restoran işletiyor, dolayısıyla Jiyeong kızına tek başına bakıyor. Apartmanlardan birinin zemin katı site sakinlerinin çocukları için kreşe dönüştürülmüş ve Jiwon da yaşına bastığı geçtiğimiz yazdan beri, günün yarısını burada geçiriyor.

Jiyeong'un tuhaf davranışları 8 Eylül'de başladı. Daehyun tarihi çok net hatırlıyor, çünkü o gün *baekro'ydu*.** Daehyun süt ve tosttan oluşan kahvaltısını yaparken, Jiyeong birdenbire kapalı balkona yönelip camı açtı. Güneş yeterince göz kamaştırıyordu, fakat camın açılmasıyla birlikte içeri dolan soğuk hava yemek masasına kadar uzandı. Jiyeong

* Korelilere göre insan ömrü anne karnında başlar. –e.n.

** Baekro: Yılın ilk çiyinin düştüğü, sonbaharın başlangıcı kabul edilen ve 9 Eylül'e denk gelen gün; Çince kökenli sözcük birebir çeviriyle "beyaz çiy" demektir. –ç.n.

omuzları titreye titreye masaya geri döndü ve, "Birkaç gündür rüzgâr soğuk esiyor diyordum, meğer baekroymuş," dedi. "Saapsarı başaklar beembeyaz çiyle kaplıdır şimdi."

Daehyun, karısının yaşlı kadınlar gibi konuşmasına gülmeden edemedi.

"Neyin var? Duyan da annen konuşuyor sanır."

"Artık çıkarken montunu yanına al Damaat Jeong. Sabah da akşam da serin olur."

O gün Daehyun karısının şaka yaptığını düşünmüştü; gerçekten de, bir şey isteyeceği zaman sağ gözünü hafifçe kısmasından ona, son heceyi iyice uzatarak damaat diye seslenmesine kadar, annesini taklit etme konusunda son derece başarılıydı. Son zamanlarda belki de çocuk bakmaktan yorulduğundan, sık sık ya gözlerini boşluğa dikip dalıp gidiyor ya da olmadık anda boncuk boncuk gözyaşı döküyordu. Aslında neşeli, güleç biriydi. Televizyonda komedi programı izlerken, oyuncuları neredeyse birebir taklit ederek kocasını güldürüp dururdu. Dolayısıyla Daehyun karısının yine annesini taklit ettiğini düşünerek ona sarıldı ve çıkıp işe gitti.

Daehyun o günün gecesinde işten eve döndüğünde, karısıyla kızını yan yana kıvrılmış, uyur halde buldu. İkisinin de başparmakları ağızlarındaydı. Daehyun karısının bu halini sevimli ve fakat aynı zamanda saçma bularak Jiyeong'un parmağını ağzından çıkardı. Jiyeong tıpkı bir bebek gibi dilini hafifçe uzatıp bir şeyin tadına bakmışçasına damağında şaklatarak uyumaya devam etti.

Birkaç gün sonra, Jiyeong bu kez kendisinin, bir süre önce kaybettikleri, okul kulübündeki *sunbae'si** Cha Seungye-

* Sunbae: Okulda ya da işyerinde kişinin kendisinden daha kıdemli kişilere hitap ederken kullandığı ifade. -ç.n.

on olduğunu söyledi. Seungyeon, Daehyun ile sınıf arkadaşıydı, dolayısıyla Jiyeong'dan üç sınıf üstteydi. Daehyun ile Jiyeong aynı üniversiteye gidip aynı dağcılık kulübünde yer almış olmalarına karşın, üniversitede birbirleriyle hiç karşılaşmamışlardı. Daehyun lisans eğitiminin ardından akademik kariyer yapmak istemişse de, ailevi sorunlar yüzünden bu planından vazgeçmek zorunda kalmış ve üçüncü sınıfı bitirdikten sonra, gecikmeli de olsa, askere gitmişti. Tezkeresini aldıktan sonra ise, okula bir yıl ara verip Busan'da yarı zamanlı bir işte çalışmış ve bu dönemde ailesiyle birlikte yaşamıştı. Jiyeong da işte tam bu dönemde üniversiteye yeni başlamış ve kulüp faaliyetlerinde yer almıştı.

Seungyeon normalde de alt sınıflardaki kızlara yakınlık gösterirdi, fakat Jiyeong ile iyice yakınlaşmalarını sağlayan özel bir ortak noktaları vardı: ikisi de aslında dağcılıktan hoşlanmıyordu. Üniversiteden sonra da sık sık görüşmeye devam etmişlerdi. Hatta Daehyun ile Jiyeong birbirlerini ilk kez Seungyeon'un düğün yemeğinde görmüşlerdi. Seungyeon ikinci çocuğuna hamileyken, amniyotik sıvı embolisi nedeniyle hayatını kaybetmiş ve bu sarsıcı kayıp, o sıralar doğum sonrası depresyonuyla boğuşmakta olan Jiyeong'un hayatında şok etkisi yaratmıştı.

Bir gece, Jiwon'u uyutup uzun zaman sonra ilk kez karşılıklı biraz içiyorlardı. Daehyun kutu birasını bitirmek üzereyken, Jiyeong birden kocasının omzuna dokunarak, "Jiyeong bu aralar iyi değil," dedi. "Fiziksel açıdan biraz rahatlamaya başladıysa da, duygusal anlamda zor günler geçiriyor. O yüzden her fırsatta, 'Aferin,' 'Eline sağlık,' 'Teşekkür ederim,' gibi şeyler söylemeyi ihmal etme."

"Yine kimlik değiştirme oyunu oynuyoruz anlaşılan. Peki, tamam. Aferin Jiyeong. Zor bir dönem geçirdiğinin farkındayım, ama çok iyi idare ediyorsun. Seni takdir

ediyorum. Seni seviyorum." Daehyun şirinlik edercesine karısının yanaklarını sıktı, ama Jiyeong ciddi bir yüz ifadesiyle tersleyerek, eline vurdu.

"Yaz ortasında heyecandan titreyerek yanına gelip aşkını itiraf eden yirmi yaşındaki Seungyeon gibi mi görünüyorum hâlâ sana?"

Daehyun âdeta put kesti. Neredeyse yirmi yıl önce yaşanmış bir olaydı bu. Sıcak bir yaz günü, kavurucu güneşten kaçılacak avuç içi kadar bile gölgenin olmadığı, üniversitenin jimnastik sahasının ortasında, tesadüfen karşılaştığı Seungyeon birden ondan hoşlandığını söylemişti. Soğuk terler döker, dudakları heyecandan titrerken, kekeleyerek, "Senden hoşlanıyorum, senden hoşlanıyorum!" demişti. Fakat ne diyeceğini bilemeyen Daehyun'un yüzündeki mahcup ifadeyi görür görmez de tüm o hislerinden sıyrılıvermişti.

"Ah, sen benim için aynı şeyi hissetmiyorsun yani. Peki, tamam. Söylediklerimi unut. Bugün hiç yaşanmadı. Hiç böyle bir şey olmamış gibi, sana eskiden nasıl davranıyorsam öyle davranmaya devam edeceğim ben," demiş ve koşar adım uzaklaşmıştı. Sonraki günlerde Seungyeon gerçekten de hiçbir şey olmamış gibi, fazlasıyla rahat davranmıştı, öyle ki Daehyun malum günde başına güneş geçtiği için hayal görmüş olabileceğini bile düşünmüştü. Zamanla o günü tümden unutmuş, hayatına devam etmişti. Fakat şimdi karısı birdenbire bu olayı, tamı tamına yirmi yıl önce bir yaz günü, öğle güneşi altında yaşanmış ve sadece iki kişinin bildiği bu olayı hatırlatıyordu ona.

"Jiyeong," dışında bir şey diyemedi Daehyun. Tam üç kez sadece bunu dedi.

"Tamam, anladık. Örnek bir kocasın sen. Kadının adını sayıklayıp durma, aptal şey."

Seungyeon'un sarhoş olduğunda iki lafın arasında kullanmadan edemediği bir ifadeydi bu: *aptal şey*. Daehyun'un tüyleri diken diken olmuştu, saç diplerinde derin bir sızı hissediyordu. Tek yapabildiği, hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalışarak, tekrar tekrar, "Dalga geçmeyi bırak," demek oldu. Jiyeong birasını yemek masasına bıraktı ve dişlerini bile fırçalamadan, doğruca odaya geçip kızının yanına kıvrıldı. Başını yastığa koyar koymaz da uykuya daldı. Daehyun buzdolabından yeni bir bira çıkarıp tek dikişte bitirdi. Bu da bir tür şaka mıydı diye düşündü. Sarhoş mu olmuştu? Yoksa yine televizyonda gördüğü bir şeyi mi taklit ediyordu?

Ertesi sabah şakaklarındaki ağrıyı parmaklarıyla ovarak geçirmeye çalışır halde uyanan Jiyeong gece olanları hatırlamıyordu. Daehyun karısının muhtemelen sarhoş olduğunu düşünerek içini rahatlatmaya çalıştıysa da, bu denli korkunç bir şeyin gerçek olma ihtimali bile onu korkudan titretmeye yetiyordu. Dahası, aslında sarhoş olduğu için filmin koptuğuna da inanmıyordu; içtiği altı üstü bir kutu biraydı.

O günden sonra Jiyeong tuhaf davranışlarına hemen her gün yenilerini eklemeye devam etti. Kocasına normalde hiç kullanmadığı sevimli *emojilerle* süslü mesajlar atıyor, kelle çorbası, sebzeli erişte gibi kesinlikle ustası olmadığı, dahası damak zevkine hiç de hitap etmeyen yemekler yapıyordu. Daehyun karısını tanımakta zorlanıyordu. İki yıllık tutkulu bir ilişkinin ardından evlenip üç yıldır birlikte yaşadığı, kumrular gibi her konuda konuşabildiği, kar tanelerini okşar gibi usulca okşadığı, ona hem annesine hem de babasına benzeyen, güzel bir kız evlat vermiş karısı bambaşka birine dönüşüyordu.

Derken *Chuseok*[*] tatili geldi ve olanlar oldu. Daehyun cuma günü için işten izin aldı ve ailecek sabahtan yola koyulup beş saatlik yolculuğun ardından Busan'a ve doğruca Daehyun'un ailesinin evine ulaştılar. Maaile öğle yemeği yendi ve sonra, gün boyu araba sürmekten yorulmuş olan Daehyun öğlen uykusuna yattı. Eskiden uzun yolda arabayı karı koca değişimli olarak kullanırlardı, fakat kızları doğduktan sonra bu işi Daehyun tek başına üstlenmişti. Çünkü bebek, çocuk koltuğunda oturmaktan huzursuz olduğundan olsa gerek, arabaya biner binmez feryat figan ağlamaya başlıyordu ve onu oyunlarla oyalama, pışpışlayarak sakinleştirme ve atıştırmalıklarla tok tutma işlerinde Jiyeong daha becerikliydi.

Jiyeong bulaşıkları yıkadıktan sonra bir fincan kahve içerek biraz dinlendi. Sonra kayınvalidesiyle birlikte Chuseok yemeği için gerekli malzemeleri almak üzere pazara gitti. Akşamdan kelle kaynattı, kaburgayı sosla marine etti ve sebzeleri ayıklayıp haşladı. Bir kısmını sosladı, kalanıysa buzdolabına kaldırdı. Mücver ve kızartmada kullanılacak sebzeleri ve deniz ürünlerini yıkayıp ertesi güne hazır etti. Son olarak, akşam yemeğini hazırladı ve yemeğin ardından bulaştıkları yıkadı.

Ertesi gün Jiyeong, kayınvalidesiyle birlikte sabahtan akşama kadar mücver ve sebze kızarttı, kaburga haşladı, *songpyeon*[**] yaptı. Ara ara da evdekilere sofra hazırladı. Bayram yemeği maaile neşeyle yendi. Jiwon dedesi ve babaannesiyle çabucak kaynaşarak türlü sevimlilikle onların gönüllerini çalmayı bildi.

---

[*] Chuseok: Hasat bayramı. –ç.n.

[**] Songpyeon: Geleneksel Kore tatlısı. Pirinç unundan yapılan ve tatlı fasulye, kestane vb. malzemelerle zenginleştirilen hamuru midye şeklinde ve çam yaprağıyla birlikte buharda pişirerek yapılan ve genelde bayramlarda ve özel günlerde yenen bir lokum çeşidi. –ç.n.

Ve Chuseok günü geldi. Ataları anma törenini Daehyun'un Seul'de yaşayan büyük kuzeni yaptığından, Daehyunların evi bayram günü sakin olurdu. Dolayısıyla herkes geç saate kadar uyudu. Önceki günden kalan yemeklerle hafif bir kahvaltı yaptılar ve bulaşıkları yıkama işi de bitmek üzereyken, Daehyun'un kız kardeşi Suhyun ve ailesi geldi. Daehyun'dan iki yaş küçük, Jiyeong'dansa bir yaş büyük olan Suhyun, kocası ve iki oğluyla birlikte Busan'da yaşıyordu. Yine eşinin ailesi de Busan'da yaşıyordu ve Suhyun'un kayınpederi ailenin en yaşlısıydı. Tencereler dolusu yemek hazırlanarak misafirlerin ağırlandığı ev onunkisiydi ve bu yüzden de kayınpederi bayramlarda epey stresli olurdu. Haliyle Suhyun annesinin evine yine yorgunluktan tükenmiş halde geldi ve bir köşeye devrilip uyudu. Jiyeong ve kayınvalidesiyse önden saatlerce kaynatılmış ilik suyunda gölevez çorbası yaptı, tekrar pilav pişirdi, aperatif sebzeleri sosa buladı: öğle yemeği hazırdı.

Sofra toplandıktan sonra, Suhyun, yeğenine aldığı rengârenk elbise, tütü, saç tokası ve tüllü çorabı çıkardı. Yeğeninin saçlarına tokayı takıp, ayaklarına çoraplarını giydirdi ve, "Keşke benim de bir kızım olsa, kız evlat gibisi yok," diyerek ona sımsıkı sarıldı. O yeğenini severken, Jiyeong da elma ve armut soyup dilimledi, ama herkesin karnı fazlasıyla tok olduğundan, kimse meyvelere elini sürmedi. Jiyeong'un masaya koyduğu songpyeondan da sadece Suhyun ağzına bir tane atıp, "Songpyeonu evde mi yaptınız anne?" diye sordu.

"Tabii ki evde yaptık."

"Aman anne ya! Evde yemek yapma demiyor muyum? Demin de söylememek için zor tuttum kendimi. İlik suyu falan kaynatma artık; mücveri pazardan yiyeceğiniz kadar al. Songpyeonu da dükkândan al. Anma töreni de

yapmıyorsunuz, bu kadar zahmete ne gerek var. Sen yaşlandın, Jiyeong'a da boşuna eziyet oluyor."

Annenin yüzü hayal kırıklığıyla düştü. "Ailesi yesin diye yemek hazırlamanın neresi eziyet? Toplanıp hep beraber yiyip içmedikten sonra bayramın ne manası var?" dedi ve Jiyeong'a dönerek sordu: "Yoruldun mu?"

Jiyeong, yanakları kızardıysa da, telaşla yüz ifadesini ve bakışlarını yumuşatmaya çalıştı. Daehyun da huzursuz olmuştu; fakat o, konuyu değiştirmeye veya karısını alıp evden ayrılmaya fırsat bulamadan, Jiyeong, "Damaat!" deyiverdi. "İşin aslı, Jiyeong her bayram yorgunluktan helak oluyor."

Bir an için odada âdeta zaman durdu. Bütün aile dev bir buzdağının tepesinde mahsur kalmış gibiydi. Suhyun derin bir iç çekti ve ağzından çıkan duman bulutu usulca süzülerek odaya yayıldı.

Daehyun, "Ji... Jiwon'un bezini değiştirmen gerekmiyor mu?" diyerek panik içinde karısını elinden tutarak çekiştirdi. Fakat Jiyeong, Daehyun'un eline vurarak, "Damaat Jeong!" dedi ve muzırca göz kırparak devam etti: "Sen de az değilsin. Bayram boyunca Busan'dasın, ama bize gelince, kıçını koltuğa dokundurup kalkıyorsun. Bu sefer biraz erken gelin."

Birden Suhyun'un altı yaşındaki büyük oğlu, kardeşiyle oynadığı kanepeden düşüp ağlamaya başladı. Fakat sonra kimsenin kendisiyle ilgilenmediğini fark ederek büyüklerin yüzündeki donmuş, şaşkın ifadeden bir şeylerin yolunda gitmediğini kestirip kendiliğinden sustu.

Daehyun'un babası, "Nasıl bir saçmalık bu," diye gürledi. "Jiwon'un annesi!* Büyüklerinin önünde ne yaptığını

* Güney Kore'de evli kadınlara genelde isimleriyle değil, büyük çocuklarının annesi olarak hitap edilir. –ç.n.

sanıyorsun sen böyle? Çocuklarımızla kaç kere bir araya gelebiliyoruz? Bayramda ailecek bir araya gelmekten memnun değilsin yani!"

Daehyun, "Baba, öyle demek istemedi," diyerek öne atıldıysa da durumu nasıl açıklayacağını bilemeyerek sustu. Jiyeong kocasını iterek soğuk bir tonla, "Dünür!" dedi. "Haddimi aşmak istemem ama, sana da bir çift lafım var elbet. Sadece sizinki mi aile? Biz neyiz? Biz de üç çocuğumuzun yüzünü bayramdan bayrama görüyoruz. Kendi kızınız geldiği zaman kızımızı da bize yollamanız gerekmez mi?"

Nihayet Daehyun çaresizce eliyle karısının ağzını kapatıp, "O hasta, baba," diyerek karısını çekiştire sürükleye dışarı çıkardı. "Anne, baba, Suhyun! Cidden hasta. Sonra anlatacağım size."

Daehyun kızı ve karısını da alıp palas pandıras arabaya bindi. Daehyun alnını direksiyona dayamış çaresizlik içinde kıvranırken, Jiyeong hiçbir şey olmamışçasına rahat ve sakin bir şekilde kızına şarkı söyledi. Daehyun'un ailesi onları uğurlamaya çıkmadı; Suhyun eşyalarını getirip bagaja yerleştirdikten sonra abisine dönerek, "Jiyeong haklı, abi," dedi. "Düşüncesizce davranan bizdik. Hiç yere kavga etmeyin sakın. Parlayayım falan deme. Teşekkür et, özür dile. Anlaştık mı?"

Daehyun, "Görüşürüz," demekle yetindi; "babamla sen konuşursun." Kızgın değil, çaresizdi, ne yapacağını bilemez haldeydi ve korkuyordu.

Daehyun tek başına psikiyatra gidip karısının durumunu anlatarak nasıl bir tedavi uygulanması gerektiği konusunda fikir aldı. Daha sonra, Jiyeong'a, kendisi tüm o yaptıklarının bilincinde olmadığından, geceleri uykusunu

yeterince alamadığı için yorgun ve stresli göründüğünü söyleyerek psikiyatra gitmesini önerdi. Bunun üzerine Jiyeong, son zamanlarda keyifsiz olduğunu, içinden hiçbir şey yapmak gelmediğini ve doğum sonrası depresyonu yaşıyor olabileceğinden endişelendiğini söyleyerek kocasına teşekkür etti.

1982 – 1994

Kim Jiyeong 1 Nisan 1982'de, Seul'de bir doğumevinde, 50 cm. boyunda, 2,9 kg. ağırlığında bir bebek olarak dünyaya geldi. Doğduğunda, babası devlet memuru, annesiyse ev kadınıydı. Kendisinden üç yaş büyük bir ablası vardı, beş yıl sonra da erkek kardeşi doğacaktı. Jiyeong, babaannesi, anne babası ve iki kardeşiyle birlikte, iki odası, ahşap zeminli mutfağı ve banyosu dahil, toplam 33 metrekarelik, küçük, müstakil bir evde büyüdü.

Jiyeong'un hatırladığı en eski anısı, erkek kardeşinin mama tozunun yendiği sahneydi. Kardeşiyle aralarında beş yaş olduğuna göre, Jiyeong bu olay yaşandığında altı ya da yedi yaşında olmalı. Mama tozu öyle aman aman bir şey olmamasına rağmen, Jiyeong'a o kadar lezzetli gelirdi ki annesi ne zaman kardeşine mama hazırlasa, yanında bitiverir ve yere dökülen tozları tükürüğüyle ıslattığı parmağıyla toplayıp yerdi. Bazen de annesi, Jiyeong'un başını hafifçe kaldırıp ağzını açmasını ister ve dilinin üzerine bir kaşık dolusu bu yoğun ve tatlı tozdan koyardı. Toz tükürüğüyle erir ve önce yapış yapış bir his verir, hemen ardından karamel gibi yumuşar ve ağzında hep asla kuru ve yavan olmayan bir tat bırakarak boğazından usulca kayardı.

Birlikte yaşadıkları babaannesi Go Sunbun Hanım, Jiyeong'un kardeşinin mamasından yemesinden ölesiye nefret ederdi. Jiyeong hasbelkader babaannesine yakalanmaya görsün, sırtına öyle bir tokat yerdi ki mama, deyimin gerçek anlamıyla ağzından, burnundan gelirdi. Ablasına vaktiyle babaannesinden bir kere azar işitmek yetmiş, bir daha kardeşinin mamasına elini sürmemişti.

"Abla, mamanın tadı kötü mü?"

"Hayır, çok güzel."

"Öyleyse neden yemiyorsun?"

"Çünkü gıcık oluyorum."

"Ne?"

"Gıcık olduğum için yemiyorum. Hayatta yemem."

Jiyeong gıcık olmak deyiminin ne anlama geldiğini tam olarak bilmese de, ablasının ne hissettiğini anlayabiliyordu. Çünkü babaannesinin azarlamasının nedeni, Jiyeong'un artık mama yeme çağını geçmiş olması ya da kardeşine mama kalmaması değildi. O ses tonu ve bakışları, başını döndürüşü, omuzlarını dikişi ve nefes alıp verişinin verdiği mesajı tek cümleyle özetlemesi zordu, ama bir şekilde tarif edecek olsa, malum kombinasyon için tek şey diyebilirdi: "*Sen ne cüretle benim biricik torunumun mamasına göz dikersin!*" Erkek kardeşi ve erkek kardeşinin payı daima çok değerliydi, her canı istediğinde el uzatmamalıydı. Jiyeong onun gözünde "alelade biri" bile sayılmayan bir varlık gibiydi ve ablası da kendisini muhtemelen benzer şekilde hissediyordu.

Yeni pişmiş, sıcak pilavın önce babasına, sonra babaannesi ve erkek kardeşine verilmesi gayet doğaldı. Şekli en güzel tofu, mantı ve köfteler kardeşinin ağzına girerken, ablası ve Jiyeong'un ufalanmış kırıntıları yemesi gayet doğaldı. Yemek çubukları, çorap, iç çamaşırı, okul çantası ve ayakkabı

çantası gibi eşyalar konusunda da, erkek kardeşinkiler kusursuz biçimde birbiriyle uyumluyken, ablası ve Jiyeong'unkilerin her bir parçasının ayrı telden çalması da gayet doğaldı. İki şemsiye varsa, birini erkek kardeş tek başına kullanır, diğerini ablasıyla Jiyeong birlikte kullanırdı ve bu da gayet doğaldı. İki yorgan varsa, birini erkek kardeş tek başına örtünür, diğerini iki kız kardeş birlikte örtünürdü. İki paket atıştırmalık varsa, bir paketi erkek kardeş tek başına yer, diğerini kız kardeşler bölüşürdü. Aslında küçük Jiyeong ne erkek kardeşine özel muamele edildiğini düşünüyordu ne de bu yüzden onu kıskanıyordu. Hepsi gayet normaldi. Arada gücendiği zamanlar olmuyor değildi, ancak kendisi ablaydı ve kardeşi için hakkından feragat etmeliydi. Öte yandan, ablasıyla eşyalarını paylaşmaya kendiliğinden alışmıştı. Annesi, belki de yaşları yakın olduğu için, erkek kardeşlerini hiç kıskanmadıkları ve onunla çok iyi ilgilendikleri için ablaları daima överdi. O sürekli övdüğü için de, kızlar gerçekten isteseler bile kıskançlık yapamazlardı.

Jiyeong'un babası dört erkek kardeşten üçüncüsüydü. Büyük abi, Jiyeong'un babası henüz evlenmeden, trafik kazasında hayatını kaybetmişti. Küçük abisi vakti zamanında Amerika'ya göç edip iş bulmuş ve oraya yerleşmişti. Kalan iki küçük kardeş ise miras davası ve ebeveynlerinin bakımı yüzünden kavgalıydı. Bağları tamamen kopalı çok olmuştu.

Dört kardeş, hayatta kalmanın bile güç olduğu bir dönemde büyümüşlerdi. Savaş, hastalık ve kıtlığın genç yaşlı demeden pek çok insanın canını aldığı o günlerde, Sunbun Hanım başkalarının tarlasında çalışmış, başkaları için pazarda tezgâh açmış, başkalarının evini temizlemiş, üstüne bir de kendi ev işlerini aksatmadan dört çocuk büyütmüştü. Jiyeong'un beyaz yüzlü, güzel elli dedesi ömrü boyunca o

güzelim ellerini bir kez olsun toprağa sürmemiş. Ne ailesinin geçimini sağlayacak ne de onlarla ilgilenecek yetenekte biriymiş. Buna rağmen babaannesi dedesine içerlemezdi. Başka kadınlara gitmeyen, karısını dövmeyen adam bu devirde nerede bulunur, der ve onu hep iyi bir koca olarak anardı. Bin bir zorlukla büyüttüğü çocuklarından bir tek Jiyeong'un babası hayırlı çıkmıştı ama hayırsız evlatlarının yanlarında istemediği kadıncağız bu acınası durumda bile manasız bir avuntu bulmayı bilirdi. "Yine de, iyi ki dört oğlan doğurmuşum da, şimdi oğlumun yaptığı mis gibi, sıcacık pilavı yiyebiliyorum," derdi hep. "Oğlum *ondol'un** en sıcak köşesini bana veriyor da rahatça uyuyabiliyorum. Hayırsız mayırsız, insanın en az dört oğlu olmalı."

Sıcacık pilavı pişirip önüne koyan da döşeğini ondolun en sıcak köşesine seren de oğlu değil, gelini, yani Jiyeong'un annesi Oh Misook'tu aslında. Fakat babaannesi hep oğlunu överdi. Çektiği sıkıntılara kıyasla fazlasıyla yumuşak kalpli olan ve yaşıtı diğer kaynanalara kıyasla gelinine çok daha fazla değer veren babaannesi, aslında cidden gelininin iyiliğini düşündüğü için, en başından beri halince ona hep erkek evlat doğurmasını salık vermişti: "İnsanın mutlaka erkek evladı olmalı. En az iki erkek evladın olmalı..."

Jiyeong'un ablası Eunyeong doğduğunda, Oh Misook bebeğini ilk kucağına aldığı an, gözyaşları içinde, "Özür dilerim anne," diyerek başını öne eğmişti. Fakat babaanne sevgi dolu bir sesle gelinini teselli etmişti: "Sorun değil kızım. İkincisi erkek olur."

Jiyeong doğduğunda, anne, yeni doğanı kucağına alıp gözyaşları içinde, "Özür dilerim yavrum," diyerek başını

* Ondol: Korelilerin geleneksel yerden ısıtma sistemi. -ç.n.

öne eğmiş, babaanne yine aynı sevgi dolu sesiyle gelinini teselli etmişti: "Sorun değil kızım. Üçüncüsü erkek olur."

Jiyeong'un doğumunun üzerinden daha bir yıl bile geçmeden üçüncü bebek yoldaydı. Oh Misook bir gece rüyasında neredeyse ev büyüklüğünde bir kaplanın kapıyı kırıp paldır küldür içeri girerek dosdoğru onun eteğinin altına yerleşip oturduğunu görünce, bebeğin erkek olduğuna emin olundu. Ne var ki Eunyeong ve Jiyeong'u kucağına veren yaşlı doğum uzmanı, yüzünde kafa karıştırıcı bir ifadeyle, ultrason aletiyle annenin karnını görüntüledikten sonra, biraz da çekinerek, "Çok güzel bir bebek... Tıpkı ablaları gibi!" demekle yetindi.

Eve döndüler ve Oh Misook bir yandan hıçkıra hıçkıra ağlar, diğer yandan gün boyu yediği her şeyi kusarken, tuvaletin eşiğinde onu izleyen babaanne müstakbel oğul anasını kutladı: "Ne Eunyeong'da ne de Jiyeong'da bulantın olmuştu. Şimdi böyle içinin dışına çıkmasının başka ne nedeni olabilir ki? Karnındaki farklı."

Oh Misook tuvaletin kapısını kilitleyerek bir süre daha hem ağlamaya hem de kusmaya devam etti. Aynı gece, çocukları yatırdıktan sonra, yatakta dönüp duran kocasına, "Ya... ya karnımdaki de kızsa? O zaman ne yapacağız bey?" diye sordu.

Kocasının, "*Soru mu bu şimdi? Kız olmuş, oğlan olmuş, fark eder mi? Evlat evlattır, kız da olsa oğlan da olsa, aynı sevgiyle büyüteceğiz,*" demesini beklediyse de, kocası yanıt vermedi.

Oh Misook, "Söylesene, yine kız olursa, ne yaparsın Eunyeong'un babası," diye üsteledi.

Eunyeong'un babası, "Şom ağızlılık etme," diyerek yüzünü duvara döndü. "Saçma sapan konuşma da uyu."

Oh Misook bütün gece dudaklarını ısıra ısıra, yastığı gözyaşlarıyla sırılsıklam edene değin, sessizce ağladı. Sabah olduğunda dudakları öyle şişmişti ki ne ağzını kapatabiliyordu ne de dudaklarının kenarından akan salyayı durdurabiliyordu.

Hükümetin nüfus artışını kontrol edebilmek amacıyla "Aile Planlaması" adı altında bir dizi doğum kontrol politikasını yürürlüğe koyduğu dönemdi. Tıbbi sorunlara bağlı kürtaj on yılı aşkın süredir yasaldı ve "kız" olmak tıbbi bir sorunmuş gibi, cinsiyetini öğrenip şayet kızsa, bebeği aldırmak son derece yaygın bir pratikti.* Aynı atmosfer '80'ler boyunca devam edecek ve '90'lara gelindiğinde, kız çocuklarla oğlan çocuklar arasındaki sayısal dengesizlik öyle bir seviyeye ulaşacaktı ki ailelerin üçüncü ve sonraki çocuklarında oğlan bebeklerin sayısı kız bebeklerinkinin iki katını aşacaktı.** Oh Misook o gün tek başına hastaneye gitti ve Jiyeong'un kız kardeşini *kayıttan sildi*. Olanların hiçbiri Oh Misook'un suçu değildi, ama bütün sorumluluk ona aitti. Hem fiziksel hem de duygusal anlamda bitap düşmüştü ve yanında, onu teselli edecek bir ailesi de yoktu. Yaşlı doktor, yavrusunu bir yırtıcıya kaptırmış bir hayvan gibi hıçkırıklar içinde ağlayan Oh Misook'un elini tutarak, "Üzgünüm," diyebildi. Oh Misook delirmediyse, bunun belki de biricik nedeni doktorun bu kısacık cümlesiydi.

Birkaç yıl sonra Oh Misook tekrar hamile kaldı. Bu kez bebek oğlandı, dolayısıyla güvenle dünyaya gelebilirdi. Bu bebek, Jiyeong'un kendisinden beş yaş küçük erkek kardeşiydi.

---

* Park Jaeheon, *Orantısal Aile*, (Mati, 2015), s. 57-58; ve Cheon Gwanyul, "Kadın Nefretinin Kökenleri", içinde Shisain, sayı: 417.

** Doğum Sırasına Göre Bebeklerde Cinsiyet Dağılımı, Devlet İstatistik Birimi.

Jiyeong'un babası devlet memuruydu, yani işi de maaşı da sabitti. Fakat nihayetinde eline geçen aman aman bir para değildi. Altı kişilik aile ancak kıt kanaat geçiniyordu. Üç kardeş büyüdükçe, iki odalı ev de giderek daha dar gelmeye başlamıştı. Oh Misook biraz daha geniş bir eve taşınıp babaanneleriyle aynı odayı paylaşan kızların odasını ayırmak istiyordu.

Jiyeong'un annesi, babası gibi düzenli bir işte çalışmıyordu belki ama, hem üç çocuğuna ve kayınvalidesine bakıyor hem ev işlerinin bütün sorumluluğunu tek başına üstleniyor hem de sürekli para kazanabileceği işler arıyordu. Mahalledeki hemen her ailenin maddi durumu da annelerin yükü de aşağı yukarı aynıydı. O yıllarda sigortacı *ajumma*,* yoğurtçu ajumma, makyajcı ajumma gibi, sonuna "ajumma" eklenebilen ev kadınlarına özel meslek türleri hayli yaygındı. Çoğu şirket bu ev kadınlarını fason çalıştırdığından, işte bir anlaşmazlık ve hatta yaralanma yaşanması halinde, kadınlar başlarının çarelerine bakmak zorundaydı.** Jiyeong'un annesi de aynı zamanda üç çocuğa bakmak zorunda olduğundan, bu şekilde evden çalışmayı tercih etti. Bu yaptığına "ek iş" deniyordu. Dikiş açmak, sandık kurmak, poşet yapıştırmak, sarımsak soymak, pencere bandı sarmak... Türlü türlü ek iş vardı. Henüz küçük bir çocuk olan Jiyeong da annesine epey yardım ediyordu. Onun görevi genelde döküntüleri toplayıp atmak ya da annesinin bitirdiği parçaları saymaktan ibaretti.

İçlerinden en can sıkıcısı, pencere bandı sarmaktı; kapı ve pencere kenarlarına yapıştırılan, bir yüzüne yapışkan sürülmüş, süngerden yapılma ince, uzun pencere bandı. İş, kamyona boylu boyunca yüklenip getirilen bantların ikili

* Ajumma: Akrabalık bağı bulunmayan, "anonim" kadınlar için kullanılan bir hitap şekli. Gündelik hayattaki kullanımı itibarıyla, Türkçede "teyze," "ana" ve benzerine karşılık gelir. -e.n.

** Kim Sihyung, *Kayıt Dışı İstihdam*, (Samchang, 2016), s. 21-29.

şeritler halinde girdap gibi sarılıp küçük plastik poşetlere konmasından ibaretti. Pencere bandı sol el başparmağı ile işaret parmağı arasına yerleştirilip hafifçe sıkılır, sonra sağ elle şekil verilerek sarılırdı. Fakat bandı çekerek sarmaya çalışırken, yapıştırıcının üzerini kaplayan çıkartma kâğıdının hemen her seferinde başparmak ile işaret parmağının arasını kesmesi işten bile değildi. Jiyeong'un annesi daima iki kat eldiven takarak çalışsa da, eli her günün sonunda kan içinde olurdu. Malzeme hem çok yer kaplıyordu hem de çok fazla çöp çıkıyordu. Dahası, sünger ve yapıştırıcının kokusu baş ağrısı yapıyordu, ama birim fiyatı diğer işlere kıyasla bir nebze daha yüksek olduğundan, Oh Misook bırakmak şöyle dursun, hem gitgide daha fazla iş almaya başladı hem de haliyle mesai saatini artırdı.

Öyle günler oluyordu ki Jiyeong'un babası işten geldiğinde karısını ve kızlarını halen pencere bandı sarar halde buluyordu. İlkokula giden Jiyeong ve ablası Eunyeong, annelerinin yanına çöküp kâh ödev yapıyor kâh dinleniyor, kâh oyun oynuyor kâh annelerine yardım ediyorlardı. Küçük erkek kardeşlerinin oyunuysa, sünger parçalarını, paketleme poşetlerini yırtmaktı. İşin çok olduğu günlerde, bant topunu odanın bir köşesine itip yemeklerini sıkışık tertip yiyorlardı. Bir gün, gece mesaisine kaldığından eve her zamankinden çok daha geç bir vakitte dönen baba, çocuklarını hâlâ pencere bandı topunun üzerinde yuvarlanıp oynar halde bulunca, karısına ilk kez çıkışarak, "Kokması yetmezmiş gibi, bir de toz yapıyor," dedi. "Bu işi çocukların yanında yapmak zorunda mısın?"

Harıl harıl çalışmakta olan Oh Misook'un elleri, omuzları birden buz kesti. O paketlenmiş bantları teker teker kutuya yerleştirmeye başlarken, kocası da dizlerinin üstüne çökerek ortalığa saçılmış sünger ve kâğıt parçalarını büyük

bir poşete doldurmaya koyuldu ve mahcup bir şekilde iç çekerek, "Sana daha rahat bir hayat sunamadığım için bağışla beni," dedi.

Oh Misook, "Bana zor bir hayat sunduğun falan yok," dedi; "ikimiz de elimizden geleni yapıyoruz. Bağışlanacak bir şey yok. Sadece, bütün yükü sen sırtlanıyormuşsun gibi konuşma, yeter. Senden böyle bir şey bekleyen yok. Açıkçası, böyle bir şey de yapmıyorsun zaten."

Oh Misook o akşamki sert çıkışının ardından pencere bandı işini temelli bıraktı. Malzemeleri getiren kamyoncu hızlı ve temiz iş çıkaran bir çalışanın işi bırakmasına üzülse de, "Boş verin," dedi. "İşin aslı, pencere bandı sararak yeteneğinizi heba ediyordunuz. Resim ya da el sanatları gibi bir şeyler öğrenin. Elinizden geleceğine şüphem yok."

Oh Misook gülerek, "Üstüme iyilik sağlık! Bu yaşta ne öğrenmesi," diyerek adamı geçiştirse de, gerçekte daha otuz beş yaşındaydı ve kendisi başta bunu kabullenmekte zorlanmasına karşın, adamın tavsiyesini kulak arkası etmiş değildi. Çok geçmeden Jiyeong'u ablası Eunyeong'a, *maknae'yi** ise yaşlı babaannesine emanet ederek kursa yazıldı. Fakat resim ya da el sanatları değil, kuaförlük kursunu tercih etmişti. Sertifikaya falan da başvurmadı. İnsanların saçını kesmek için illa sertifikaya ihtiyaç olmayacağını düşündü ve temel kesim ve perma tekniklerini öğrenir öğrenmez, mahalledeki yaşlı kadınlar ve çocuklar için evlere giderek düşük fiyata kuaförlük yapmaya başladı.

Kısa sürede namı yayıldı. Gerçekten elinden her iş gelen bir kadındı, ama böyle pratik bir ticari zekâya sahip olduğunu kendisi bile ancak o zaman fark etmişti. Perma yaptığı büyükannelere kendi ruj ve kalemiyle hafif birer makyaj da

* Maknae: En küçük çocuk. -ç.n.

yapıyor, bir çocuğun saçını kestiğinde ek hizmet olarak kimi zaman ufak kardeşin kimi zaman annenin kâküllerini hızlıca düzeltiveriyordu. Mahalle kuaförünün kullandığından biraz daha pahalı bir perma ilacı kullanıyor, ilaç kutusunun üzerindeki açıklamayı müşterilerine göstererek satır satır okuyordu: "Bak, burda! 'Yeni' yazıyor. 'Saç diplerini besler'. 'Ginseng katkılı.' Ömrüm boyunca bir kez bile yemediğim ginsengi senin saçına sürüyorum annem benim."

Oh Misook vergisiz, kesintisiz kazandığı paraları kuruşu kuruşuna biriktirdi. Nihayet, müşterilerini kaptıran mahalle kuaförü, Oh Misook'un saçını başını yolmaya kalkışıp bunda kısmen başarılı olduysa bile, gerek mahalle sakini olması gerekse müşterileri arasındaki itibarı sayesinde mahalleli Oh Misook'a arka çıktı. Günün sonunda müşteri tabanı kendiliğinden bölüşülmüş oldu ve mahalle kuaförü de Oh Misook da birbirlerinin mıntıkalarına girmeden işlerini yapmaya devam etti.

Jiyeong'un annesi Oh Misook beş çocuğun dördüncüsüydü; iki abisi, bir ablası, bir de erkek kardeşi vardı. Beş kardeşin beşi de biraz büyür büyümez yuvadan uçmuştu. Sonuçta dünya değişiyordu ve kuşaklardır pirinç yetiştiriciliği yapan aile de değişen dünyaya ayak uydurmak zorundaydı. Geleneksel olarak bir tarım ülkesi olan Güney Kore'de yaşanan hızlı sanayileşmeyle beraber, Oh Misook'un ailesi de eskisi gibi sadece tarım yaparak geçimini sağlayamaz hale gelmiş ve Jiyeong'un dedesi o yıllarda kırsal kesimde yaşayan herkesin yaptığı gibi, ilk iş, çocuklarını şehre göndermişti. Ne var ki çocukların hepsini istedikleri okullara gönderecek, istedikleri işi yapmalarına yardımcı olacak kadar da geniş imkânlara sahip değildi. Şehirde ev kiraları ve yaşam çok pahalıydı. Okul harçları desen, cep yakıyordu.

Dolayısıyla, ilkokulu bitirdikten sonra birkaç yıl ev ve tarla işlerinde anne babasına yardım eden Oh Misook on beşine basar basmaz Seul'e gitti. Ondan çok daha önce Seul'e yerleşmiş olan, iki yaş büyük ablası halihazırda Cheonggyecheon bez fabrikasında çalışıyordu. Oh Misook da aynı fabrikada işe girdi ve ablası ve fabrikadan iki başka kızla birlikte, kabaca yedi metrekarelik, arı kovanı gibi bir odada yaşamaya başladı. Fabrika çalışanlarının çoğu yaşıtı genç kızlardı. Eğitim seviyelerinden ailelerinin maddi durumlarına kadar başka pek çok konuda yine birbirlerine benziyorlardı. Bu gencecik fabrika kızları ne doğru düzgün bir gece uykusu çekiyor ne güzelce dinleniyor ne de yeterince iyi besleniyordu. Çalışma hayatının böyle bir şey olduğunu kabullenip sadece çalışıyorlardı. Makinelerin üflediği sıcak havadan duydukları rahatsızlığı bile söylemeye çekiniyor, sık sık çıldırmanın eşiğine gelseler de işlerini yapmaya devam ediyorlardı. İnce ve kısa etek giyiyor olmalarına karşın, gün boyu dirsek ve baldırlarından şıp şıp terler boşanırdı. Görme bozukluklarına da sebebiyet verecek kadar yoğun, bembeyaz tozun içinde çalışmaktan kalıcı solunum rahatsızlıklarına yakalananların haddi hesabı yoktu. Fazla uyumamak için, sık sık uyku önleyici ilaçlar içer, saman gibi solgun yüzlerle gece gündüz çalışır, kazandıkları parayla da abileri ya da erkek kardeşlerinin okul harçlarını öderlerdi. Erkek çocuğun ileride kendi ailesinin geçimini sağlayabilmek için iyi bir eğitim alması gerektiğine ve bunun bütün ailenin başarısı ve saadeti anlamına geleceğine inanılan yıllardı ve kız çocuklara düşen de çalışarak erkek kardeşlerine canı gönülden maddi destek sağlamaktı.*

Jiyeong'un büyük dayısı memleketlerindeki devlet üniversitesinin tıp fakültesinden mezun olduktan sonra ömrü

* Park Jaeheon, *Orantısal Aile*, (Mati, 2015), s. 61.

boyunca mezun olduğu üniversitenin hastanesinde çalışacak, diğer dayısıysa emniyet müdürlüğünden emekli olacaktı. Oh Misook abilerinin vefalı, dürüst ve çalışkan olmalarıyla gurur duyar, onları fabrikadaki iş arkadaşlarına hep bu vasıflarıyla överdi. Gurur duyduğu abileri ekonomik özgürlüklerine kavuşunca, küçük erkek kardeşlerine yardım etmiş ve bu sayede o da Seul'deki bir eğitim fakültesine gidebilmişti. Böylece Jiyeong'un en büyük dayısı da ailesine layıkıyla bakan, sorumluluk sahibi büyük evlat olarak herkesin takdirini kazanmıştı. Öte yandan, bu anın Jiyeong'un annesiyle teyzesi için bir başka anlamı daha vardı: o çok sevdikleri aileleri, erkek kardeşlere sağlanan bu fırsatı kendilerine tanımayacaktı. Abla kardeş geç de olsa meslek okuluna kaydoldu ve gündüzleri fabrikada ter döküp geceleri ders çalışarak ortaokul diplomalarını aldılar. Oh Misook devamında lise giriş sınavına hazırlandı ve küçük erkek kardeşi bir liseye öğretmen olarak atandığı yıl o da lise mezunu olmayı bildi.

Oh Misook, Jiyeong ilkokuldayken, bir gün sınıf öğretmeninin defterine yazdığı tek satırlık notu görünce birdenbire ve ilk kez içini dökerek, kızına, "Ben de hep öğretmen olmak isterdim," dedi.

O zamana kadar hep annelerin sadece anne olabileceğini düşünmüş olan Jiyeong annesinin bu tuhaf cümlesine gülmeden edemedi.

"Ciddiyim," dedi annesi. "İlkokulda beş kardeşin en çalışkanı bendim. Büyük dayından bile daha iyiydim."

"Neden öğretmen olmadın peki?"

"Çünkü para kazanıp abilerimi okutmak zorundaydım. Herkes öyleydi. O yıllarda bütün kızlar böyle yapıyordu."

"Öyleyse şimdi öğretmen olabilirsin yani?"

"Şimdi de para kazanıp sizi okutmak zorundayım. Herkes böyle. Bütün anneler böyle yapıyor."

Annesi hayattaki tercihlerinden ve Jiyeong'un annesi olmaktan pişmanlık duyuyordu; Jiyeong kendisini annesinin uzun etekliğinin ucuna yapışıp kalmış küçük ama ağır bir taş parçası gibi hissetti. Kızının aklından geçenleri elbette ki okuyan Oh Misook tebessümle elini Jiyeong'un yüzüne götürüp usulca saçlarını düzeltti.

Jiyeong evine dolambaçlı, dar bir sokak üzerinden yirmi dakikalık yürüme mesafesinde olan, her sınıftan 11 ila 15 şubenin bulunduğu ve her sınıfta elliye yakın öğrencinin eğitim gördüğü büyük bir ilkokula gitti. Hatta bir dönem okul o kadar çok yeni kayıt almıştı ki idarenin 1. ve 2. sınıfları sabahçı ve öğlenci şeklinde iki gruba ayırması gerekmişti. Fakat Jiyeong o sıralar henüz okul çağında değildi.

Anaokuluna gitmeyen Jiyeong için ilkokul aynı zamanda sosyal hayatın da başlangıcıydı. Başlarda biraz zorlansa da, zamanla üstesinden gelmeyi bildi ve okula alıştıktan sonra annesi, onu okula götürme işini aynı okula giden ablasına devretti. Ablası her sabah Jiyeong'un o günkü ders kitaplarını, not ve ödev defterlerini hazırlar, ne çok sivri ne de çok kalın kalacak şekilde açtığı dört kurşunkalem ile silgisini Sihirli Prenses Minky Momo resimli kalem kutusuna koyardı. Ekstra malzeme gereken günlerde annesinden para alır ve malzemeleri okulun önündeki kırtasiyeden alıp kardeşine verirdi. Jiyeong hiç başka yollara sapmadan ve bir kez bile kaybolmadan okula gidip gelir, ders saatlerinde akıllı uslu sırasında otururdu ve hiç altına kaçırmamıştı. Tahtada yazanları defterine özenle geçirir ve yazmada iyi olduğundan hep 100 alırdı.

Diğer pek çok akranı gibi, Jiyeong'un da okul hayatında karşılaştığı ilk zorluk, sıra arkadaşı erkek öğrencinin "şakalarıydı". Aslında Jiyeong bunları hiçbir zaman şaka olarak görmedi. Daha ziyade zorbalığa ve şiddete maruz kaldığını hissediyor ve epey sıkıntı çekiyor, fakat elinden ablası ve annesine yalvarmaktan başka bir şey gelmiyordu. Öte yandan, ne ablası ne de annesi meseleyi ciddi bir sorun olarak görüyordu. Ablası erkeklerin "çocuk" olduğunu, yapacak bir şey olmadığını söylerken, annesi, "Arkadaşın seninle oynamak istiyor diye salya sümük ağlanır mı hiç," diyerek bir de paylıyordu kızını.

Halbuki gemi azıya alan sıra arkadaşı çok geçmeden Jiyeong'u fiziksel olarak da rahatsız etmeye başlamıştı. Sıraya otururken, tüm sınıf tek sıra dizilirken ya da çantasını takarken güya yanlışlıkla Jiyeong'un koluna, omzuna çarpıyor; dışarda Jiyeong'la karşılaştığında derhal dibinde bitip koluna sertçe vurarak kasten canını yakıp gidiyordu. Jiyeong'un silgisini, kurşunkalemini, cetvelini alıyor, geri vermesi istendiğindeyse, ya uzağa fırlatıyor ya da poposunun altına koyuyordu. Kimi zamansa düpedüz kendisinin almadığını iddia ediyordu. Ders esnasında Jiyeong'un eşyaları yüzünden didiştiklerinde, öğretmen ikisini birden cezalandırıyordu. Jiyeong bir süre sonra artık eşyalarını vermemeye ve sıra arkadaşı bu kez de kıyafetleriyle ya da dil sürçmeleriyle dalga geçmeye, çantasını, okul ayakkabılarını bir yerlere saklamaya başladı.

Yazın başlarında bir gün, Jiyeong ayakları aşırı terleyince ayakkabılarını çıkarıp sıranın ayaklığına koymuş, dersi dinliyordu. Durumu fark eden sıra arkadaşı ayakkabıyı sertçe tekmeledi ve ayakkabı boncuk gibi dizilmiş sıraların arasından kayarak tahtanın önüne ulaştı. Sınıf bir anda kahkahaya boğuldu. Sinirden yüzü pancar gibi kızaran öğretmen

eliyle tahtaya sertçe vurarak çocukları susturduktan sonra, "Kimin bu ayakkabı?" diye gürledi.

Jiyeong ağzını açmadı. Her şeyden önce, korkmuştu. Ayrıca, evet, ayakkabı onundu ama ayakkabıyı tekmeleyen sıra arkadaşıydı ve bir şekilde suçunu kabul etmesini beklemişti. Fakat sıra arkadaşı da korkmuş olsa gerek, başını öne eğmiş, çıt çıkarmıyordu.

Öğretmen Hanım kimseden ses çıkmaması üzerine iyice sinirlenerek, "Evet, sizi bekliyorum. Ayakkabı kontrolü yapmamı mı istiyorsunuz?" diye çıkıştı.

Jiyeong dirseğiyle sıra arkadaşını dürterek, "Sen yaptın! Söylesene," diye fısıldadı. Fakat çocuk başını iyice eğerek, "Benim ayakkabım değil ama," dedi. Öğretmen bir kez daha sertçe tahtaya vurunca, Jiyeong mecburen elini kaldırdı. Öğretmen, Jiyeong'u yanına çağırıp onu, ilk sorulduğunda yanıt vermediği için korkak bir yalancı ve arkadaşlarının değerli vaktini çalan bir hırsız olmakla suçlayarak arkadaşlarının önünde bir güzel haşladı. Ne bir mazeret gösterebilen ne de bir açıklama yapabilen Jiyeong salya sümük ağlamaya başlamışken, çocuklardan birinin kısık sesle, "O yapmadı," dediğini duydu. Sesin sahibi en arka sırada oturan kızdı.

"Jiyeong'un ayakkabısı, ama bunu o yapmadı. Ben gördüm," dedi kız.

Öğretmen afallayarak, "Ne demeye çalışıyorsun, kim yaptı o halde?" diye çıkıştı.

Kız yanıt veremeden, sadece gerçek suçlunun ensesine bakıyordu. Öğretmen dahil, sınıftaki herkes bir anda aynı sıraya bakınca, Jiyeong'un sıra arkadaşı çaresizce suçunu itiraf etti. Öğretmen, Jiyeong'a yaptığını bu kez, üstelik misliyle sıra arkadaşına yaparak, "Zaten sürekli Jiyeong'u rahatsız edip duruyorsun, fark etmediğimi mi sanıyorsun," diye

bağırdı. "Kalk çabuk. Hemen şimdi eve gidecek ve şimdiye kadar Jiyeong'a yaptıklarını bir bir yazacaksın. Tekini bile atlamak yok. Annenle birlikte yaz ve sonra da ona imzalatıp yarın bana getir."

Çocuk korkuyla, "Annem beni gebertecek," diyerek çaresizce sınıftan çıkıp evin yolunu tuttu. Öğretmen daha sonra Jiyeong'a dönüp ders çıkışı bir yere ayrılmamasını, onunla konuşacakları olduğunu söyleyip derse devam etti.

Jiyeong yine azar yiyeceğinden korkarak kara kara düşünedursun, ders çıkışı öğretmen yanına gelip önündeki sıraya oturdu ve ondan özür diledi. "Olayın aslını öğrenmeden seni azarladığım için özür dilerim Jiyeong," dedi. Bir öğretmene yakışır şekilde davranmadığını, bundan sonra daha dikkatli olacağını söyleyerek aynı şeyin tekrarlanmayacağına söz verdi. Jiyeong ancak sakinleyebilmişti ki birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Öğretmeni söylemek istediği ya da onun için yapabileceği bir şey olup olmadığını sordu ve Jiyeong ağlayarak, "Sıramı değiştirin," dedi. "Onunla aynı sıraya oturtmayın beni."

Öğretmeni gülümseyerek Jiyeong'un omzunu sevdi ve, "Ne var biliyor musun?" dedi. "Ben çok önceden beri farkındayım ama belli ki sen hiç farkında değilsin. Sıra arkadaşın senden hoşlanıyor."

Duyduğu şey Jiyeong'a o kadar mantıksız gelmişti ki bir anda ağlamayı keserek, "O beni hiç sevmiyor," dedi. "Siz demediniz mi, sana yaptıklarını biliyorum diye."

Öğretmen güldü. "Oğlanlar genelde hoşlandıkları kızlara kötü davranır, onları boyuna rahatsız ederler," dedi. "Ben onunla konuşurum. Sana da böyle bir olay yüzünden sıranı değiştirmek yerine, bunu onunla daha iyi arkadaş olmak için iyi bir fırsat olarak görmeni tavsiye ederim."

Jiyeong'un kafası karışmıştı; sıra arkadaşı gerçekten ondan hoşlanıyor muydu? Hoşlandığı için mi kötü davranıyordu? O güne kadar olanları hızlıca gözden geçirdiyse de, öğretmeninin söylediklerini aklı almıyordu. İnsan hoşlandığı birine daha nazik ve iyi davranmalı diye düşündü. Arkadaşına, ailene, evinde beslediğin köpeğe yahut kediye... Jiyeong sekiz yaşındaydı ve o bile bunu biliyordu. Sıra arkadaşının zorbalıkları yüzünden okul hayatı zindan olmuştu. Dahası, zaten olanlar yüzünden yeterince haksızlığa uğradığını hissediyordu. Yetmezmiş gibi, bir de üstüne arkadaşını yanlış anlayan kötü çocuk oluvermişti şimdi. Jiyeong başını iki yana salladı ve, "Hayır, öğretmenim," dedi. "Bunu cidden istemiyorum."

Sonraki gün öğretmen Jiyeong'un yerini değiştirerek onu, sınıfın en uzun boylusu olduğundan başından beri en arka sırada oturmakta olan çocuğun yanına yerleştirdi. Jiyeong yeni sıra arkadaşıyla bir kere bile sorun yaşamayacaktı.

Üçüncü sınıftan itibaren, Jiyeong haftada iki gün okulda yemek yemeye başladı. Bu durum hayli yavaş yemek yiyen Jiyeong için âdeta bir işkenceydi. Okulu, yemekleriyle diğer okullara örnekti. Okulda yemek uygulamasını da zaten ilk kez bu okul başlatmıştı. Mutfağı da yemekhanesi de geniş ve temizdi. Öğle yemeği saati geldiğinde, öğrenciler numara sırasına göre sıraya giriyordu. Fakat yemekhane tüm öğrencilerin aynı anda yemeklerini yiyebileceği kadar büyük olmadığından, her öğrencinin hızlı bir şekilde yemeğini yiyip yerini bir sonraki öğrenciye devretmesi gerekiyordu.

Yemeğini çarçabuk bitiren çocuklar deyim yerindeyse yularından boşanmış katırlar gibi bahçede koşturup oynarken, Jiyeong ağzına teptiği kaşık dolusu pilavı yutmaya

uğraşıyordu. Üstüne üstlük, üçüncü sınıftaki sınıf öğretmeni kimsenin yemeğini bir başkasıyla paylaşmasına ya da bitirmeden masadan kalkmasına müsaade etmiyor, yemek saatinin bitmesine beş dakika kalınca, eline bir kaşık alıp tabldotlara tak tak vura vura dolaşarak, "Neden hâlâ bitiremedin," "Haydi, biraz çabuk," "Tüm yemekler bitecek," diye azarlıyordu. Telaşlanan çocuklar salata ve pilavları hap yutar gibi ağızlarına tepiyor, boğazlarında düğümlenen lokmaları suyla yutmaya çalışıyordu.

Jiyeong kırk dokuz kişilik sınıf listesinin otuzuncu sırasındaydı. 1'den 27'ye kadar erkek öğrenciler sıralanıyor, devamındaysa kız öğrenciler geliyordu. Bu ayrım dışında, numaralar doğum tarihlerine göre verilmişti ve Jiyeong nisan doğumlu olduğundan yemeğini otuzuncu sırada alabiliyordu. Daha geç doğan kızlarsa ilk sıralardaki erkekler yemeklerini bitirip kalktıktan sonra oturabiliyorlardı. Bu yüzden yemeğini bitiremediği için azarlananlar genelde kızlar oluyordu.

Öğretmenin tersinden kalktığı bir gündü. İlk önce sınıf nöbetçisinin önceki gün tahtayı yeterince iyi silmeden sınıftan çıkmış olmasını gerekçe göstererek tüm sınıfa toplu ceza verdi. Ardından birdenbire tırnak kontrolü yaptı ve Jiyeong ellerini telaşla sıranın çekmecesine sokup tırnaklarını kontrol sırası kendisine gelmeden makasla alelacele kesmek zorunda kaldı. Daha sonra, yemek saati gelip çattı ve her zaman sona kalan öğrenciler yemeklerini yine tedirgin bir şekilde yerken, öğretmen kaşığını pilav taneleri ve hamsileri çocukların yüzüne sıçratacak kadar sert şekilde tabldota vura vura esip gürlemeye başladı. Çocuklar ağızlarına teptikleri lokmaları alelacele yutmaya çalışırken, içlerinden bazısı kendini tutamayıp hüngür hüngür ağladı. Bu çocuklar temizlik saatinde sınıfın arka tarafında toplaşıp bakışlar, el

kol işaretleri ve fısıltıyla paylaşılan kilit sözcükler üzerinden sözleştiler. Okul çıkışı, Yeongjin Pazarı, *Büyükannenin Dbokboggi'si.**

Sözleştikleri yerde ve vakitte bir araya gelen çocuklar hemen hiç vakit kaybetmeden yakınıp dertleşmeye başladılar.

"Sinirini bizden çıkarıyor. Bütün gün azarlamaya yer aradı."

"Aynen."

"Tepemde boyuna 'Ye!' deyip durunca yiyeceğimi de yiyemiyorum."

"Sanki isteyerek yemiyoruz. Gıcıklığına yapmıyoruz ya! Yavaş yiyoruz diye ne yapalım yani?"

Jiyeong da hemen tüm eleştirilerde arkadaşlarıyla aynı fikirdeydi. Öğretmeninin yaptığı şey yanlıştı. Tam olarak neyin yanlış olduğu sorulsa, yanıt veremezdi belki ama, haksızlığa uğradığını ve bunaldığını çok iyi biliyordu. Yine de biraz da fikrini belirtmeye alışkan olmadığından, tek kelime etmeden, arkadaşlarını dinleyip onları başıyla onaylıyordu. Jiyeong gibi sessizce oturan bir diğer kız da Yuna'ydı, ama sonunda o da, "Bu haksızlık," diye patladı. Fakat hemen ardından sakince konuşmaya devam etti: "Hep numara sırasına göre yemek hiç adil değil. Bence yemek sırasını baştan belirlemeyi önermemiz şart."

Öğretmene bir şey önermek? Hem de böyle bir şey önermek? Böyle bir şeye hakları var mıydı? Jiyeong kendi adına bunu yapabileceğinden emin değildi, ama Yuna'nın pekâlâ yapabileceğini düşündü. Yuna hem çok çalışkandı hem de annesi okul aile birliği başkanıydı.

* Dbokboggi: Pirinç keki de denilen "dbog" ile yapılan acılı bir sokak yemeği. –ç.n.

Gerçekten de Yuna cuma günkü sınıf toplantısında parmak kaldırıp söz alarak, "Yemek sırasının değişmesi gerektiğini düşünüyorum," dedi. Yuna, kürsüye dayanmış, kendisine bakan öğretmenine sakin bir şekilde ve gayet mantıklı gerekçelerle önerisini açıkladı: "Numara sırasına göre olunca, numarası büyük öğrenciler yemeğini geç alıyor ve geç yemekten başka bir şansları da olmuyor. Hep 1 numaradan başlayınca, numarası büyük öğrencilere haksızlık oluyor. Sırayı arada bir değiştirmek gerek."

Jiyeong, Yuna'yı zoraki bir gülümsemeyle dinleyen öğretmeninin dudağının bir kenarının seğirdiğine yemin edebilirdi. Sınıfa âdeta gerilmiş yay gibi bir hava hâkimdi. Konuşan Yuna'ydı ama Jiyeong'un bacakları tir tir titriyordu. Öğretmen kısa bir sessizliğin ardından nihayet yine aynı zoraki gülümsemeyle, "Peki," dedi. "Gelecek haftadan itibaren, yemek sırası sondan başlayacak. Ayda bir de sırayı değiştiririz." Adları sınıf listesinin son sıralarında yer alan kızlar bu karara sevinçle alkışlayarak karşılık verdi.

Yemekhaneye giriş sırası değişmişti ama yemekhanenin atmosferi için aynı şeyi söylemek pek mümkün değildi. Öğretmen her zamanki gibi yemeğin geç yenmesinden hoşlanmıyor, çocukları lokmaları boğazına dizecek kadar korkutuyordu. Altı Büyükannenin Ddokboggisi müdaviminden ikisi yemek sıralamasında alt gruba dahilken, numarası ortalarda olan Jiyeong açısından pek bir şey değişmemişti. Öte yandan, bir şekilde yemeğini geç yemeyi yenilgi saydığından, azmederek sona kalanlar arasında olmaktan kurtulmuştu.

Jiyeong tüm bu olanlardan kendine ufak da olsa bir başarı hissi devşirmişti. Adil olmadığını düşündükleri şeyi yetkiliye şikâyet ederek durumu değiştirmişlerdi. Bu Yuna, Jiyeong ve diğer kızlar için çok değerli bir tecrübe olmuştu. Sorgulama becerileri az da olsa gelişmiş, özgüvenleri

artmıştı. Fakat şüphesiz onlar o zamanlar ne bunların ne de neden sınıf listesinin erkek öğrencilerle başladığının farkında değillerdi. Erkeklerin hep bir numara olması, her şeye erkeklerden başlanması, her şeyde önceliğin erkeklerde olması hepsi için çok doğaldı. Erkekler önce sıraya girer, erkekler önce gider, erkekler önce sunum yapar ve ilk önce erkeklerin ödevleri kontrol edilirdi. Onların ödevleri kontrol edilirken, kız öğrenciler kimi zaman sıkılır, bazen de kendilerini şanslı sayardı. Fakat sessizce sıralarının gelmesini bekler ve asla bu işte bir tuhaflık olabileceğini düşünmezlerdi. Tıpkı yetişkin kadınların neden erkeklerin kimlik numaralarının 1, kadınlarınkinin 2 ile başladığını hiç sorgulamamaları gibi.

Dördüncü sınıfa geçtiklerinde, çocuklar oy kullanarak sınıf başkanlarını kendileri seçmeye başladılar. Birinci dönem ve ikinci dönem olmak üzere üç yıl boyunca toplam altı kere oy kullanacaklardı. Jiyeong'un tüm bu yıllar boyunca seçilmiş sınıf başkanlarının hepsi erkekti. Öğretmenlerin çoğu beş altı zeki kız öğrenciyi seçip onlara getir götür işlerinin yanı sıra, not hesaplama, ödev kontrolü gibi görevler verirdi; dahası hemen tüm öğretmenler ağız birliği etmişçesine, hep kızların daha zeki olduğunu söylerdi. Hoş, çocuklar da kız öğrencilerin daha çalışkan, daha sakin, daha net olduğunda hemfikirdiler. Ama nedense konu sınıf başkanı seçimi olduğunda, seçilen hep erkek öğrencilerden biri olurdu. Yani, ortada Jiyeong'a özel bir durum yoktu. O yıllarda tüm okullarda erkek sınıf başkanlarının sayısı daha fazlaydı. Fakat Jiyeong ortaokula yeni başladığı dönemde bir gün annesinin hayretle okuduğu bir gazete haberini yıllar sonra bile hatırlayacaktı. "Son yıllarda devlet okullarında sınıf başkanlığında kız öğrencilerin oranı epey artmış diye yazıyor burada," demişti annesi. "Yüzde 40'ın üzerindeymiş!"* diye

* "Kızlar Okul Başkanı Olamaz mı?", Han Kyeore Günlük Gazetesi, 5 Nisan 1995.

gülerek eklemişti: "Ablanla sen büyüdüğünüzde, belki kadın cumhurbaşkanı bile olur."

Başka bir deyişle, Jiyeong'un okul yıllarında kız sınıf başkanları toplamın yarısı kadar olmamasına rağmen, söz konusu oran bile eskiye nazaran büyük bir gelişme anlamına geliyordu. Bir de her nedense, başkan yardımcısı resim dersinde kız öğrencilerden, beden eğitimi dersindeyse erkek öğrencilerden seçilirdi. İster öğretmen böyle buyursun isterse çocuklar kendileri seçsin, sonuç değişmezdi.

Jiyeong'un beşinci sınıfa başladığı yıl, ailesi anayol kenarında, yanı, yöresi boş, yeni yapılmış bir apartmanın üçüncü katına taşındı. Daire üç yatak odası, mutfağı da içine alan bir salon ve banyo ve tuvaletten oluşuyordu. Önceki evlerinden en az iki kat daha büyük, on kat daha konforlu olan bu evi, Jiyeong'un babasının sabit maaşıyla geçinip annesinin sağladığı ek geliri kuruşu kuruşuna biriktirmeleri sayesinde alabilmişlerdi. Annesi tüm bankaların faiz oranları ve avantajlarını en ince detayına kadar araştırmış, yeniden yapılandırma, abonelik ve benzeri hamleler yapmış, özel yatırım hesabı açmış, mahalleden kadınlarla güne girip eline toplu para geçmesini sağlayarak bunu da kuruşu kuruşuna yatırım olarak değerlendirmişti. Ailenin eline geçen en büyük yekûn da bu olmuştu. Jiyeong'un teyzesi başta olmak üzere, annesinin pek çok akrabası da gün yapmayı teklif etmiş, fakat o, "En güvenilmezi, uzakta yaşayan akrabalardır; lüzumsuz yere ne paramdan olmak isterim ne de akrabalarımla aram bozulsun isterim," diyerek bu teklifi net bir şekilde reddetmişti.

Önceki evleri eski, müstakil bir evdi. Sürekli tamirat gördüğü için de geleneksel ile modern tarzın karışımı sayılırdı.

Bahçenin olduğu yere tahta döşenerek sonradan yapılan ve hem mutfak hem de salon olarak kullanılan kısımda yerden ısıtma yoktu. Banyoda fayanslar inci gibi dizilmişti, ama lavabo ve küvet yoktu. Koca bir leğene su doldurur ve tas marifetiyle hem yüzlerini hem saçlarını yıkar hem de banyo yaparlardı. İçine bir klozet yerleştirilmiş daracık tuvalet ise, bahçe kapısının yanında, âdeta dışlanmış gibi, bir başına dururdu. Öte yandan yeni evlerinde odalar da salon da sıcacıktı. Tuvalet ve banyo, giriş kapısının önündeydi; bir kez ayakkabılarını çıkarıp eve girdikten sonra, tuvalete girmek için yeniden ayakkabı giymeleri gerekmiyordu.

Üstelik artık kızların da kendi odaları vardı. En büyük odayı anne, baba ve erkek kardeş kullanırken, küçük odalardan biri Jiyeong ve ablasının, diğeriyse babaannenindi. Jiyeong'un babası ile babaannesi bir odayı yine kızlarla babaannenin birlikte kullanması ve böylece erkek kardeşin kendi odasının olması gerektiğini söyleseler de annesi bu kez kararlıydı. "Yaşını başını almış babaannelerini ne zamana kadar torunlarıyla aynı odada yatıracağız," demişti; "kendi başına rahatça radyosunu dinleyerek öğlen uykusuna yatabilmesi için ayrı odası olması şart. Hem daha okula bile gitmeyen çocuğa oda vermek de nesi! Zaten her gece yastığını alıp yanımıza gelecek." Oğluna dönerek sormuştu: "Sen yalnız mı yatmak istersin benimle mi?"

Jiyeong'un yedi yaşındaki küçük kardeşi de ne olursa olsun annesiyle yatacağını, başka oda istemediğini söyleyince, annesinin başından beri planladığı gibi, kızlar sonunda kendi odalarına kavuşmuşlardı. Anne sonrasında kızlarının yanına gidip odalarını süsleyebilmeleri için gizli gizli para biriktirdiğini söylemişti. Bu parayla iki çalışma masası alıp güneş alan pencerenin önüne koydu. Yan duvar gardırop ve kitaplığa aitti. İki ayrı tek kişilik döşek, yorgan, yastık seti

aldı. Döşeklerin tam karşısındaki duvara da kocaman bir dünya haritası asarak kızlarına dönüp, "Seul'e bakın," dedi. "Resmen nokta kadar. Ve biz bu noktanın içinde sıkış tepiş yaşıyoruz. Gidemeseniz bile, görün, bilin: Dünya aslında bu kadar büyük bir yer."

Ertesi yıl babaanneyi kaybettiler. Erkek kardeş onun odasına yerleşti. Gerçi epey uzun bir süre daha yastığını koltuğunun altına alıp annesinin koynunda uyumaya devam edecekti.

1995 – 2000

Jiyeong evine on beş dakikalık yürüme mesafesindeki bir ortaokula gitti. Yine ablası da aynı okula gidiyordu, fakat o, ilk kaydolduğunda okul kız ortaokuluydu.

1990'larda, doğum oranlarındaki cinsiyet dengesizliği Güney Kore için ciddi sorun teşkil eden meselelerden biri olmaya devam ediyordu. Jiyeong'un dünyaya geldiği yıl olan 1982'de, ülkede her 100 kız bebeğe karşılık 106,8 oğlan bebek doğarken, bu oran onyıl boyunca sürekli artmış ve 1990'a gelindiğinde her 100 kıza karşılık doğan oğlan bebek sayısı 116,5'e yükselmişti.* Doğal doğumdaysa cinsiyet dağılımının 100 kıza karşılık yaklaşık 103 ila 107 oğlan olduğu tahmin ediliyordu. Dolayısıyla, okullardaki erkek öğrenci sayısı hem zaten çok fazlaydı ve her yıl daha da artacağı ortadaydı hem de erkek öğrencilerin gidebileceği okul sayısı yetersizdi. Karma okullarda erkek sınıflarının şube sayısı kızlarınınkinin neredeyse iki katıydı, ama aynı okul içerisinde kız erkek oranının bu denli dengesiz olması da başka bir sorundu. Öğrencilerin evlerinin yakınlarındaki okulları bırakıp uzak mesafelerdeki kız veya erkek ortaokullarına gitmeleri de mantıklı değildi. Bu nedenle, Jiyeong'un okulu tam da onun

* Demografik Değişim Oran ve Verileri, Devlet İstatistik Kurumu.

okula kaydolduğu yıl karma okula dönüştürülmüştü ve takip eden yıllarda bölgedeki tüm okullar teker teker karma sisteme geçecekti.

Jiyeong'unki tipik bir devlet ortaokuluydu; 100 metre koşularının ancak çaprazlamasına yapılabildiği küçük bir jimnastik sahasına sahip, duvar boyası boyuna dökülen, küçük, köhne bir devlet okulu. Okul üniforması konusunda zaten epey sıkı olan kurallar kız öğrenciler açısından, Jiyeong'un ablası Eunyeong'dan duyduğu kadarıyla, özellikle de karma sisteme geçildikten sonra, bir kat daha katılaşmıştı. Etek boyu kesinlikle diz altında olmalı, kalça ve baldır kısımlarında vücut hatları belli olmamalıydı. İnce ve beyaz yazlık okul gömleği içi gösterebildiğinden, kız öğrenciler gömleğin altına sıfır yaka beyaz atlet giymek zorundaydı. Askılı tişört ve penye de renkli veya dantel işlemeli tişört de yasaktı. Hele sadece sutyen giyilmesine kesinlikle müsamaha gösterilmezdi. Yazları ten rengi külotlu çorap ve beyaz kısa çorap, kışlarıysa sadece öğrenciler için üretilen, özel bir siyah külotlu çorap giyebiliyorlardı. Parlak siyah renkli külotlu çorap, patik çorap ve spor ayakkabı giymek yasaktı. Sadece iskarpine izin vardı ve kışın külotlu çorapların üstüne kısa çorap veya patik giymeleri de yasak olduğundan, ayakları âdeta buz kesen Jiyeong'un soğuktan ağlayası gelirdi.

Öte yandan, erkek öğrencilere, pantolonlarının fazla bol veya fazla dar olmaması kaydıyla birçok konuda müsamaha gösteriliyordu. Yazlık beyaz okul tişörtünün altına atlet, penye tişört hatta siyah tişört giyenler bile yok değildi. Dahası, spor ayakkabısı, yürüyüş ayakkabısı, hatta krampon bile giyebiliyorlardı.

Bir keresinde, spor ayakkabı giydiği için okul kapısında durdurulan bir kız öğrenci, "Niye sadece erkeklerin penye tişört ve spor ayakkabı giymesine izin veriliyor?" diye

hayıflanınca, nöbetçi öğretmenden, "Erkekler yerli yersiz spor yaptıkları için," yanıtını aldı. "10 dakikalık teneffüslerde bile rahat durmuyorlar. Futbol, basketbol, beyzbol, hiçbir şey bulamazlarsa, uzuneşek oynuyorlar. Bir saniye bile yerinde duramayan hergelelere gömleklerinin yakasını düzgünce iliklemelerini, iskarpin giymelerini söylesek ne olacak?"

"Kızız diye bizim sevmediğimizi mi sanıyorsunuz? Etek, külotlu çorap, üzerine bir de iskarpin giydirdiğiniz için yapamıyoruz. İlkokulda her teneffüste uzuneşek de sek sek de ip atlama da oynardım yoksa."

Sonuçta kız, kıyafet kuralını çiğnediği, dahası öğretmeniyle nasıl konuşacağını bilmediği için okul bahçesinde ördek adımlarıyla yürüme cezası aldı. Öğretmen, iç çamaşırı görünmesin diye çömelirken eteğinin uçlarını iyice tutmasını söylediyse de kız onu duymazdan geldi. Her adımında iç çamaşırını göstere göstere okul bahçesinde bir tam tur atıp döndükten sonra, öğretmen, "Yeter, tamam," diyerek kıyafet kuralını ihlal eden bir diğer kızla birlikte doğruca öğretmenler odasına gidip kendisini beklemelerini söyledi. Öğretmenler odasında beklerken, sınıf arkadaşı, kıza neden eteğini tutmadığını sordu. Kız, "Ne kadar rahatsız bir kıyafet olduğunu kendi gözleriyle görsün diye," dedi.

Okul kuralları değişmeyecekti belki ama, zamanla o günkü nöbetçi öğretmen de diğer öğretmenler de kız öğrencilerin penye tişört ve spor ayakkabı giymesini görmezden gelmeye başlayacaktı.

Okulun kendi meşhur *"burberry man"i** bile vardı; deyim yerindeyse mahallenin teşhircisi kabul edilen bu adam

* Burberry man: Uzun bir paltoyla dolaşıp kızların önünde birden paltosunu açarak çıplak vücudunu gösteren teşhircilere verilen ad. -ç.n.

yıllardır hep belli saatlerde, belli yerlerde ortaya çıkardı. Sabahın erken saatlerinde okul yolunda birdenbire belirerek küçücük öğrencileri korkutur, kapalı havalardaysa, ikinci sınıfların tamamı kız öğrencilerden oluşan şubelerinden birinin penceresine bakan meydanda biterdi. Jiyeong da bu sınıftaydı. Hatta o ve diğer sınıf arkadaşları sınıf yerleştirme listesinde sınıflarının yerini gördüklerinde başta şaşırmış, hemen ardındansa gülüşmeye başlamışlardı.

İkinci dönemin, yani baharın başlarında bir gün, bütün sabah yağan bahar yağmurunun ardından, hava sisliydi. Üçüncü teneffüste, en arka sırada oturan "gözcü" lakaplı kız kollarını pencere pervazına dayamış dışarıyı izlerken, birden yuhalama mı yoksa tezahürat mı olduğu kestirilemeyen bir sesle, "Vuh-huu!" diye bağırdı. Dalgacı kızlar anında pencere önüne doluşup gülüşerek, "Oppa!* Oppa! Bi' daha! Bi' daha!" diye bağırmaya ve alkışlamaya başladı. Pencerenin uzağındaki sırasında oturmaya devam eden Jiyeong hafifçe boynunu uzatsa da bir şey görmesi mümkün değildi. Aslında merak ediyordu ama, hem koşa koşa bakmaya utanıyor hem de bir şekilde az çok kestirebildiği malum manzarayı kendi gözleriyle görmeye cesaret edemiyordu. Sonradan, pencere kenarında oturan arkadaşından, burberry man'in o gün muhtemelen biraz da öğrencilerin tezahüratlarını karşılıksız bırakmak istemeyerek akıl almaz bir performans sergilediğini öğrenecekti.

Bütün bu şamata ortasında birden sınıfın kapısı açıldı ve nöbetçi öğretmen, "Hey," diye gürleyerek hışımla içeri girdi. "Siz pencere önündekiler. Çabuk. Hepiniz buraya gelin!"

Apar topar öğretmen kürsüsünün önünde dizilen öğrenciler bir şey yapmadıklarını, sıralarında uslu uslu

* Oppa: Küçük çocuklar ve genç kızların yaşça büyük erkeklere hitap şekli. -ç.n.

oturduklarını iddia etseler de, öğretmen içlerinden dört beşini seçip öğretmenler odasına götürdü ve bir güzel paylaıktan sonra bütün ders saati boyunca itiraf ve özür mektubu yazdırdı. Sınıfa ancak öğlen arasında dönen gözcü, sırasına oturup pencereden dışarı tükürerek, "Lanet olsun!" dedi. "Hepsi herifin suçu. O soyunuyorsa, bizim ne suçumuz var? Sapık herifi yakalayacaklarına, gelmiş, bize suçunuzu itiraf edin diyorlar. Neyi itiraf etmemi istiyorlar acaba! Ben mi soyundum?"

Çocuklar başlarını çevirseler de kıkırdamaya devam ederken, gözcü bir türlü hırsını alamadan bir süre daha durup durup pencereden dışarı tükürmeyi sürdürdü.

Okula genelde giriş zili çaldıktan sonra anca teşrif edebilen itiraf mektubu beşlisi, o günden sonra hep nerdeyse herkesten önce okulda bitmeye ve öğlene kadar başlarını sıralarına koyup uyumaya başladı. Öğretmenler için için kızların bir şeyler çevirdiğinden kuşkulansalar da kurallara aykırı davranışta bulunmadıkları için onları kendi hallerine bırakmışlardı. Zaten çok sürmeden kızların derdi de anlaşılacaktı. Bir gün sabahın köründe, dar bir ara sokakta burberry man ile gözcü köprü üstünde birbirlerine karşı taarruza geçen iki düşman gibi karşı karşıya gelmiş ve bir yerlerde pusuya yatmış olan diğer dört kız bir anda herifin üstüne çullanarak onu önceden hazırladıkları çamaşır ipi ve kemerle bir güzel bağlayıp karakola götürmüşler. Sonrasında karakolda neler olduğunu kimse bilmiyordu, fakat o günden sonra burberry man'i gören olmadı. Öğretmenler odasının yanındaki öğrenci işleri ofisinde itiraf mektuplarını yazan beşli çeteye bir hafta derslere girmeme ve tüm bu saatler boyunca bahçe ve tuvalet temizliği yapma cezası verildi. Hafta boyunca öğrencilerin ağzını bıçak açmazken, öğretmenler zaman zaman yanlarından geçerken, "Sizi reziller. Hiç utanmanız da

yok. Bütün okulu rezil ettiniz," diyerek saçlarını çekecek ve gözcü, istisnasız her seferinde öğretmen yanından ayrılır ayrılmaz, arkasından "Piç," diye tıslayarak pencereden dışarı tükürecekti.

Jiyeong ilk reglini de o yıl, yani ortaokul ikinci sınıftayken oldu. Yaşıtları arasında ne ilk gelenlerdendi ne de sona kalanlardan. Ablası da ortaokul ikinci sınıftayken regl olmaya başlamıştı. Zaten vücut yapısından beslenme alışkanlığına kadar, pek çok açıdan ablasına benzerdi. Ablasının o yaşlardaki kıyafetleri bile tam oluyordu, büyüme hızları neredeyse tıpatıp aynıydı ve belki biraz da bu sayede, zamanının geldiğini hissettiğinde hiç şaşırmadı. Doğruca ablasının masasına gidip üst çekmecedeki mavi pedlerden birini alıp kullandı. Sonra da gidip ablasına ilk reglinin başladığını söyledi.

Eunyeong, "Tüh! Desene senin de iyi günlerin sona erdi," dedi. Jiyeong ailesine söylemesi gerekip gerekmediğini bilemiyordu. Onun yerine annesine haberi Eunyeong verdi ve konu kapandı. Babaları o akşam geç döneceğini söylemişti; dolayısıyla, mutfakta yeter miktarda pilav da olmadığını görünce, anne ve üç kardeş pratik bir çözüm bularak *ramyon** haşlayıp eldeki pilavla karıştırarak günü tantanasız bir akşam yemeğiyle bitirmeye karar verdi. Büyük ramyon tenceresi ve dört çorba kâsesi yemek masasına kondu. Erkek kardeş derhal tencereye davranıp kâsesini tepeleme doldurmaya koyuldu ve Eunyeong, "Hey," diyerek, parmağıyla kardeşinin alnına vurdu. "Hepsini sen alırsan, biz ne yiyeceğiz? Hem önce annem yemeli. Sen neden önden alıyorsun?"

Eunyeong bir kâseye ramyon ve bir tane de haşlanmış yumurta koyup annesine uzattıktan sonra, kardeşinin

* Ramyon: Kore usulü, hazır soslu erişte çorbası. -e.n.

kâsesinin yarısını kendi kâsesine boşalttı. Fakat küçük kardeşin kâsesi önüne geri konar konmaz, anne kendi payından oğluna takviye yapmaya başladı ve Eunyeong küplere binerek, "Anne!" dedi. "Kendin ye biraz! Bundan sonra ayrı tencerelerde pişirelim de herkes kendi hakkını yesin!"

"Ne zamandan beri anneni umursar oldun da bir kâse ramyon için yaygara koparıyorsun? Hem ayrı tencerelerde pişirince bulaşık ne olacak? Sen mi yıkayacaksın?"

"Yıkarım tabii. Bulaşık yıkamayı da temizlik yapmayı da az çok biliyorum. Jiyeong da biliyor. Bu evde iş yapmayan sadece bir kişi var."

Eunyeong erkek kardeşine dik dik bakarken, annesi, kardeşinin başını okşayarak, "O daha küçük," dedi.

"Neresi küçük? Ben on yaşımdan beri Jiyeong'un çantasını hazırlıyorum, ödevlerini kontrol ediyorum. Biz onun yaşındayken yerleri siliyor, çamaşırları asıyor, ramyon, hatta sahanda yumurta bile yapıp yiyorduk."

"Ama o küçük kardeşiniz."

"Erkek desene sen şuna."

Eunyeong yemek çubuklarını sertçe masaya bırakıp odasına gitti. Anne karmaşık bir yüz ifadesiyle odanın kapanan kapısına bakarak iç çekti. Jiyeong ise ramyonun şişmesinden endişe ettiği halde yemeye çekiniyordu.

Küçük kardeş bir yandan ramyonunu hüpletirken, diğer yandan bilmiş bilmiş, "Babaannem sağ olsaydı, görürdü o gününü; bir kız erkeğin kafasına nasıl vururmuş gösterirdi ona," diye söylendi ve bu kez de diğer ablasının şaplağı alnında patladı. Anneleriyse, gidip büyük kızının gönlünü almaya çalışmak ya da tersine onu azarlamak yerine, sakince Jiyeong'un kâsesine bir kepçe daha ramyon koydu ve, "Sıcak şeyler yiyip sıcak tutan kıyafetler giymelisin," dedi.

İlk reglinde babasından çiçek buketi alan veya ailecek pasta kesip parti yapan arkadaşları da vardı, ama birçok arkadaşı bu deneyimi sadece annesi, ablası ve kız kardeşiyle paylaştığı bir sır olarak yaşamıştı; rahatsız edici, sancılı ve bir şekilde utanç verici bir sır olarak. Jiyeong için de durum farklı değildi. Annesi sanki kimselere söylenmemesi gereken bir olay yaşanmış gibi, konunun adını anmaktan bile çekinmiş, sadece kızına fazladan bir kepçe ramyon koymuştu işte.

Jiyeong yemekten sonra huzursuz ve gergin bir şekilde ablasının yanına uzanıp o gün yaşananları düşündü. Regl ve ramyonu düşündü. Ramyon ile oğlan çocuğunu, oğlan çocuğu ile kız çocuğunu ve ev işlerini düşündü. Birkaç gün sonra ablası ona avuç içi büyüklüğünde, fermuarlı bir kumaş kese hediye etti. Kesenin içinde altı adet orta boy ped vardı.

Emici jel ve kanatlı pedlerin yaygınlaşmasına daha çok vardı. Marketlerde siyah naylon poşetlerde satılan pedin yapışkanı çok zayıf olduğundan külottan çok çabuk ayrılıyordu. Dahası, orta kısımda topaklanması yetmezmiş gibi, emici de değildi. Jiyeong elinden geldiğince özen gösterse de, uyku esnasında sağa sola döndükçe kıyafetine, yorganına kan bulaşıyordu. Özellikle yazları çok daha ince ve açık renkli kıyafetler giydiğinden, bu durum daha çok göze batıyordu. Bazen Jiyeong yarı uykulu halde yüzünü yıkayıp banyo, salon ve mutfak arasında şaşkın şaşkın mekik dokuyarak kâh kahvaltı edip kâh okula gitmeye hazırlanırken, annesi telaşla kızını dürterek gözüyle önünü işaret eder ve Jiyeong büyük bir suç işlemiş gibi kaçarcasına odasına giderek kıyafetlerini değiştirirdi.

Tüm bu rahatsızlıklardan bile katlanılmaz olanıysa, sancıydı. Geçmişte ablasından hep duyduğundan kendini hazırlamıştı ama ikinci gün kanaması aşırı artmıştı; göğüsleri, beli, karnı, leğen kemiği, kalçası, yani aslında baldırlarına

kadar üst gövdesinin hemen her bölgesi şiş ve gergindi. Her yeri zonkluyor, onu acıdan kıvrandırıyordu. Okul revirinde sadece sıcak su torbası veriyorlardı. Ama bu torba kırmızı ve çok iri olması yetmezmiş gibi, bir de içine sıcak su doldurunca etrafa kesif bir lastik kokusu yayıyordu. Böyle dolaşmanın reglinin reklamını yapmaktan farklı olmadığını düşünen Jiyeong haliyle bunu tercih etmiyordu. Baş ağrısı, diş ağrısı ve regl ağrılarına iyi geldiği söylenen ağrı kesicilerden içtiğindeyse, hem uykusu geliyor hem de midesi bulanıyordu. O yüzden acıya katlanmayı yeğliyordu. Sonuçta bunun her ay yaşanan ve insanı birkaç gün acıdan kıvrandıran bir durum olduğunu kabullenerek, her seferinde ilaç içmeyi alışkanlık haline getirmesinin bedenine iyi gelmeyeceği yönünde, herhangi bir somut dayanağı olmayan düşüncelerle kendini avutmaya çalışıyordu.

Jiyeong bir eli karnının alt kısmında yüzüstü yere uzanmış, ödevini yaparken, birden huysuzca, "Cidden anlayamıyorum," dedi. "Dünyanın yarısı her ay bunu yaşıyor. Ağrı kesici diye ne idiği belirsiz, güya bir sürü şeye iyi gelen ama aslında baş dönmesi yapmaktan başka bir işe yaramayan şu ilaç yerine, yan etkisi olmayan, güçlü bir ilaç geliştirecek ilaç şirketi paraya para demez." Ablası havluya sardığı sıcak su dolu pet şişeyi kardeşine uzatırken, "Öyle," dedi. "Kansere çare bulunan, kalp nakli yapılan bir dünyada regl sancısına iyi gelen bir ilaç olmaz mı? Dünya rahmimize ilaç değmemesini istiyor belli ki. Ne yani? Burası dokunulmaz, kutsal bölge falan mı?"

Jiyeong acı çekmesine rağmen kıkırdayarak şişeyi karnına bastırdı.

Jiyeong liseyi evine otobüsle on beş dakikalık mesafedeki bir kız lisesinde okudu. Özel matematik dersi için, yine otobüsle yarım saatlik mesafedeki meşhur bir kursa gidiyor, gezip tozmak istediğindeyse, bu kez bir saatlik bir otobüs yolculuğunun ardından soluğu üniversite bölgesinde alıyordu. Liseye başlaması hem hareket alanı ve sosyal hayatını ciddi biçimde genişletmiş hem de ona bu dünyanın sapıklarla dolu olduğunu göstermişti. Otobüste, metroda kalçasına ya da göğsüne sürtünen ellerin haddi hesabı yoktu. Düpedüz baldırlarına ya da sırtına vücudunu yaslayıp sürtünen manyaklar bile oluyordu. Kurstaki fırlama oğlanlar olur olmaz omuzlarına dokunarak, enselerini okşayarak, yakası hafiften sünmüş tişörtlerinden veya üst düğmeleri iliklenmemiş gömleklerinden göğüslerini dikizleyerek kızları kendilerinden iğrendiriyordu. Özel ders veren oppaların yer yer yarattığı tedirginlik de cabasıydı. Tüm bunlara seslerini dahi çıkaramayan kızların tek yapabildiğiyse onlardan sakınmak, olabildiğince uzak durmak oluyordu.

Okulda da durum farklı değildi. Her sene muhakkak, kollarını mıncıklayan, yaşça biraz daha büyük olanların kalçalarına hafifçe vuran, ellerini sırtlarına atıp hep de sutyen kopçasının olduğu noktayı bulan en az bir erkek öğretmen çıkardı. Jiyeong'un birinci sınıftaki sınıf öğretmeni ellili yaşlarında bir erkekti. Adam, ucunda sadece işaret parmağı öne doğru çıkık, yumruk şeklinde bir el bulunan bir değnekle dolaşır, bu değnekle, yaka kartı kontrolü bahanesiyle kızların göğüslerini dürter, üniforma kontrolü bahanesiyle eteklerini kaldırırdı. Bir gün yine rutin kontrollerden birini yaptıktan sonra değneği kürsüde unutup sınıftan çıkınca, sürekli yaka kartı kontrolüne maruz kalan büyük göğüslü bir kız, hışımla soluğu kürsüde alıp değneği yere fırlattı ve sinirden ağlayarak üstünde tepine tepine onu paramparça

etti. Ön sıralardakiler sessizce kalkıp kırık parçalardan kurtulmaya koyulurken, kızın sınıftaki en yakın arkadaşı gidip kıza sarılarak onu sakinleştirip avutmaya çalıştı.

Aslına bakılırsa, sadece okul ile kurs arasında mekik dokuyan Jiyeong görece iyi durumdaydı, yarı zamanlı işlerde çalışan arkadaşlarının durumu çok daha vahimdi. Kıyafetlerini ya da çalışma tarzlarını bahane ederek maaş ile tehdit edip yakınlaşan patronlar mı ararsın, para uzatırken ürünle birlikte genç bir kızı taciz etme hakkını da satın aldığını sanan müşteriler mi... Belki kızların kendileri bile farkında değildi ama, kalplerinde erkeklere karşı korkunç bir hayal kırıklığı ve korku birikiyordu.

Kursta ek ders yapılan bir gün, normal dersin üstüne bir de bu ek dersi dinleyince epey geçe kalan Jiyeong esneyerek otobüs durağı levhasının altında durmuş beklerken, bir erkek öğrenciyle göz göze geldi. Yüzü tanıdık gelse de nereden tanıdığını çıkaramamıştı. Çocuk, "Merhaba," dedi. Jiyeong sınıftakilerden biri diye düşündü ve çekinerek başını salladı. Çocuk aralarındaki dört beş adımlık mesafeyi adımlayarak Jiyeong'a biraz daha yaklaştı. Duraktaki diğer insanlar peş peşe gelen otobüslere bindikten sonra, çocuk Jiyeong'un dibinde biterek, "Kaç numarayı bekliyorsun?" diye sordu.

"Efendim? Niye?"

"Evine kadar eşlik etmemi isteyebilirsin diye düşündüm de."

"Ben mi?"

"Evet."

"Yok. Hayır. Teşekkürler."

Çocuğa kim olduğunu, kendisini nereden tanıdığını sormak istediyse bile, bir şekilde konuşmayı sürdürmekten çekinen Jiyeong gözlerini kaçırarak uzaklardaki arabaların

ışıklarına bakmaya başladı. Nihayet otobüsü gelip durakta durdu ve Jiyeong başta oralı değilmiş gibi davranıp kendi otobüsü olduğunu son anda fark etmişçesine otobüs tam tekrar hareket etmek üzereyken koşar adım kendini içine attı. Fakat çocuk da hızlı davranıp peşinden binmeyi bilmişti. Jiyeong penceredeki yansımadan çocuğun arkasının dönük olduğunu görebiliyordu, ama sinsice göz ucuyla kendisine baktığını düşünmek bile onu endişelendirmeye yetiyordu.

Yüzündeki yorgun ifadeden işten evine döndüğü belli olan bir kadın, Jiyeong'un betinin benzinin atmış olduğunu fark ederek, "Kızım, iyi misin? Hasta gibisin. Gel, otur istersen," diyerek ona yer vermek istedi. Jiyeong telaşla kadının parmağına sarıldı ve yardım isteyen gözlerle çocuğu işaret etti. Sorunun ne olduğunu anlayamayan kadın, "Çok mu hastasın? Hastaneye götüreyim mi seni?" diye sordu.

Jiyeong başını iki yana sallayarak, elini çocuğun göremeyeceği şekilde aşağıdan kadına doğru uzatıp serçe ve başparmağını iki yana açarak telefon işareti yaptı. Kadın, Jiyeong'un eline ve hemen ardından yüzüne baktıktan sonra başını eğip çantasından kocaman bir telefon çıkararak usulca Jiyeong'a uzattı. Jiyeong başını büsbütün eğip telefonu saklayarak babasına mesaj attı: BABA BEN JİYEONG OTOBÜS DURAĞINA GEL HEMEN NOLUR.

Otobüs evinin önündeki durağa yaklaşırken, Jiyeong derin bir nefes alma ümidiyle pencereden durağa doğru baktıysa da, durakta kimse yoktu. Çocuk artık Jiyeong'un bir adım berisinde duruyordu. Otobüsün arka kapısı açıldı. Jiyeong inmeye korkuyordu ama sırf korktuğu için gecenin bir vakti hiç bilmediği bir yere gidecek hali yoktu. İçinden, *"Yalvarırım peşimden gelme, n'olur inme, n'olur inme,"* diye dua ederek boş durağa adımını attı. Fakat çocuk da peşi sıra otobüsten indi. Başka inen olmamıştı. Jiyeong âdeta terkedilmiş

görünen durağın çevresine tedirgin gözlerle bakındıysa da kimseleri göremedi. Sokak lambası bile patlamıştı, her yer kapkaranlıktı.

Çocuk ne yapacağını bilemez halde olduğu yerde donakalan Jiyeong'a yaklaşarak, "Hep önüme oturmuyor musun!" diye tısladı. "Fotokopileri uzatırken, ağzın kulaklarında. Her gün, 'Görüşürüz,' diye kur yapan benim sanki? Görüşüyoruz işte, bak. Neden şimdi bana tacizci muamelesi yapıyorsun?"

Jiyeong bilmiyordu; arkasında kimin oturduğunu da fotokopileri uzatırken nasıl bir ifade takındığını da daracık kurs koridorunu tıkayanlardan çekilip geçmesine izin vermelerini nasıl istediğini de şimdi ne yapacağını da bilmiyordu. Sonra birden, duraktan çoktan ayrılmış olan otobüs az ileride durdu ve bir kadın telaşla inip, "Kızım, kızım, bunu unutmuşsun," diye bağırdı.

Kadın neresinden bakılırsa bakılsın bir lise öğrencisine ait olmadığı aşikâr olan eşarbı sallayarak, koşar adım durağa yöneldi. Çocuk, "Orospu!" diye tıslayarak hızla uzaklaştı. Kadının yanına gelmesiyle, Jiyeong yere çöküp ağlamaya başladı. Derken babası soluk soluğa ara sokaktan çıkageldi. Jiyeong babası ve kadına, çocuğun kurs sınıfındakilerden birine benzediğini ama kim olduğunu hiç hatırlamadığını, kendi kendine Jiyeong'un kendisinden hoşlandığını sandığını söyledi. Kadın, Jiyeong ve babası bir süre otobüs durağındaki bankta yan yana oturup sonraki otobüsün gelmesini beklediler. Otobüs görününce, Jiyeong'un babası evden cüzdanını bile almadan apar topar çıktığından taksi parası takdim edemediği için kadından özür dileyerek bu iyiliğinin karşılığını mutlaka vereceğini söyledi. Kadın gülümseyerek, "Taksiler daha korkunç; kızınız çok korktu, siz onu sakinleştirin, yeter," deyip otobüse bindi.

Jiyeong o gece babasından sıkı bir zılgıt yedi. *Niye o kadar uzaktaki bir kursa gidiyorsun? Niye her önüne gelenle konuşuyorsun? Niye eteğin bu kadar kısa?...* Jiyeong her an tetikle olmayı, ne giydiğine dikkat etmeyi, edepli olmayı, tehlikeli sokaklardan, tehlikeli saatlerden, tehlikeli insanlardan uzak durmayı, ortada bir suç varsa, bunun hiçbir şeyin farkında olmayıp kendini başına gelebileceklerden korumayanda olduğunu öğrenmeliydi.

Annesi bu esnada çoktan kadını arayıp taksi parası, küçük bir hediye, hiç değilse bir fincan kahve ya da bir poşet mandalina vermek istediğini söylediyse de, kadın hiçbir şey almayı kabul etmedi. Hemen ardından, Jiyeong bizzat teşekkür etmesi gerektiğini düşünerek kadını tekrar aradı. Kadın, Jiyeong'a başına kötü bir şey gelmediğine sevindiğini söyledikten sonra, "Senin suçun değildi," dedi. "Dünyada çok fazla kötü erkek var. Benim bile kaç kere başıma geldi. Kötü olmaları onların sorunu, senin bir suçun yok." Jiyeong'un ağlamaktan, hıçkırıklarını tutmaya çalışmaktan bir şey diyemediğini fark ederek ekledi: "Ama iyi erkeklerin sayısı çok daha fazla."

Sonuçta Jiyeong kursu bıraktı ve epey uzun bir süre hava kararıktan sonra otobüs durağının yakınından bile geçmedi. Yüzünden gülümsemeyi sildi, tanımadığı insanlarla göz göze dahi gelmedi. Erkeklerin hepsinden korkmaya başladı. Öyle ki merdivenlerde birden kardeşiyle karşılaştığında bile çığlığı basabiliyordu. Ama her seferinde kendine kadının söylediklerini hatırlatıyordu: *Benim suçum değil. Dünyada iyi erkekler çok daha fazla.* Kadın ona bunları söylememiş olsaydı, belki de çok daha uzun süre korku içinde yaşayacaktı.

Kendilerine pek dokunmayacağını sandıkları ekonomik krizde uygulanmaya başlayan IMF kararları Jiyeong'un ailesini fena etkilemişti. Kapı gibi sağlam bildikleri memuriyet müessesesinde yeniden yapılanma rüzgârları esiyordu. Kıdemli bir memur olan ve çalışanları işten çıkarmanın, istifaya ya da emekliliğe zorlamanın bankacılık sektörüne ve şirketlere özgü meseleler olduğunu sanan Jiyeong'un babası da başka pek çokları gibi emekli olmaya zorlanıyordu. O da diğer mesai arkadaşları da her ne pahasına olursa olsun direnmekte kararlıydı, ama yine de herkes diken üstündeydi. Maaşı çok yüksek olmasa da ailesinin geçimini sağlayabilen bir düzenli gelire sahip olması Jiyeong'un babasının hep en büyük övünç kaynağı olmuştu. İlk günden beri titiz, dürüst bir çalışan olarak geçirdiği onca yılın ardından bir anda karşı karşıya kaldığı geçim sıkıntısı yaşama tehlikesi onu şoke etmiş, gözle görülür biçimde sarsmıştı.

Tüm bunların aksi gibi Eunyeong'un üniversiteye hazırlandığı yıla denk gelmesi de işin çabasıydı. Fakat Eunyeong olan bitenden etkilenip notlarını düşürmedi, hatta olağanüstü başarılı bir yıl geçirmese de, yükselen bir başarı eğrisi çizmeyi bilmişti. Üniversite sınavında aldığı puandan da gayet memnundu.

Oh Misook çekinerek de olsa kızına küçük şehirlerden birindeki bir eğitim fakültesine gitmesini önerdi; sonuçta kendisinin de yıl boyu enikonu kafa yorduğu bir konu olmuştu bu. Yaşlılar işten çıkarılıyor, öte yandan gençler de iş bulamıyordu. Dahası kendi rızasıyla emekliye ayrılacağı güne kadar işinin garanti olduğunu düşündükleri kocasının durumunun ne olacağı belli değildi, iki çocukları daha vardı ve ekonomileri giderek kötüleşiyordu. Oh Misook hem Eunyeong'un geleceğini hem de ailenin selametini düşünerek, kızının mezun olur olmaz düzenli, sabit bir işe girme

olasılığının yüksek olduğu bir bölüme gitmesini istiyordu. Üstelik eğitim fakültesinin harcı da görece düşüktü. Öte yandan, öğretmenlik ve diğer memuriyetlere kapı aralayan bölümler son dönemde hayli revaçtaydı. Eğitim fakültesinin taban puanı da epey yüksekti. Eunyeong başka bir bölüm tercih etmesi kaydıyla, Seul'deki bir üniversiteye girebilirdi, fakat kentteki eğitim fakültelerinden birine girmesi mümkün görünmüyordu.

Hayali yapımcılık olan Eunyeong ise doğal olarak çoktan sinema-televizyon bölümünde karar kılmıştı. Puanına uygun üniversiteyi seçmiş, hatta önceki yılın yazılı mülakat sorularına bile göz atmıştı. Dolayısıyla, annesi eğitim fakültesi lafını açar açmaz, hiç tereddütsüz, "Hayır," dedi. "Öğretmen olmak istemiyorum. Benim yapmak istediğim başka bir şey var. Hem neden evden ayrılıp o kadar uzaktaki bir üniversiteye gideyim ki?"

"Daha uzun vadeli düşün. Bir kadın için öğretmenlikten daha iyi meslek mi var?"

"Öğretmenliğin nesi iyiymiş?"

"Bir kere gün ortasında mesain bitiyor. Tatili çok, ayrıca istediğinde izne ayrılman da kolay. Dahası, ileride çocuğun olduğunda, hem çocuğuna bakarsın hem de mis gibi öğretmenlik yaparsın."

"Çalışan ebeveynler için iyi bir iş olduğu doğru. Yani herkes için iyi bir iş. Neden sadece kadınlar için olsun? Çocuğu kadın tek başına mı yapıyor? Oğluna da böyle diyecek misin? Onu da eğitim fakültesine göndereceksin misin?"

Kızlar annelerinden de babalarından da, düzgün biriyle tanışıp güzel bir evlilik yapmaları, iyi bir anne olmaları, iyi yemek yapmayı öğrenmeleri yönünde bir kez olsun bir söz duymuş değildi. Elbette küçük yaştan beri ev işlerini

fazlasıyla yapmışlardı. Fakat onlar tüm bunları iyi bir kadın olmayı öğrenmek olarak değil, başlarının çarelerine bakarak zaten işleri başlarından aşkın olan ebeveynlerine yardımcı olmak olarak görmüşlerdi. Biraz büyüdükten sonraysa, ebeveynleri tarafından sadece iki konuda telkin edilmeye başlamışlardı: alışkanlıkları ve davranışlarına dikkat etmeleri ("Dik otur," "Masanı topla," "Karanlıkta kitap okuma," "Okul çantanı önceden hazırla," "Büyüklerine selam ver" ve sair) ve derslerine sıkı çalışmaları.

Kızların aklının kıt olduğunu ya da okumasının gerek olmadığını düşünen ebeveynlerin devri zaten çoktan kapanmış gibiydi. Onların da tıpkı oğlanlar gibi üniformalarını giyip, çantalarını omuzlarına takıp okula gitmeleri toplumun geneli tarafından içselleştirilmiş bir durumdu. Onlar da hangi alanlarda yetenekli olduklarına kafa yoruyor, kariyer ve gelecek planları yapıyor ve hayallerine ulaşmak için canla başla çalışıyordu. Dahası, bu kararlılık ve gayretlerinin toplum genelinde ciddi destek görmeye başladığı dönemlerdi. Eunyeong'un yirmi yaşında olduğu 1999 yılında cinsiyet ayrımcılığını önlemeye yönelik yeni yasa yürürlüğe girerken, Jiyeong'un yirmi yaşına bastığı 2001 yılındaysa Kadın Bakanlığı* kurulacaktı. Fakat iş, kadınların hayatlarının kimi kritik noktalarıyla ilgili kararlara geldiğinde, malum "kadın" etiketi gizlendiği yerden usulca başını çıkarıp elleri, kolları bağlamaya devam ediyordu.

"Ayrıca ben daha evlenip evlenmeyeceğimi, çocuk yapıp yapmayacağımı bile bilmiyorum. Bunların hiçbirini yapmadan ölmeyeceğim ne malum? Sırf gerçekleşmesi bile şüpheli bir geleceğe hazırlanacağım diye şimdi yapmak istediğim şeylerden neden vazgeçmek zorunda olayım?"

* Aile ve Kadın Bakanlığı.

Oh Misook sessizce başını çevirip duvardaki dünya haritasına baktı. Kenarları oldukça eskimiş haritanın kimi noktalarına yeşil ve mavi kalpli çıkartmalar yapıştırılmıştı. Bir gün gidip görmek istedikleri ülkeleri işaretlemek Eunyeong'un fikriydi ve Jiyeong da bu fikri duyar duymaz sevmişti. Jiyeong Amerika, Japonya, Çin gibi daha bildik ülkeleri tercih ederken, Eunyeong çıkartmalarını Danimarka, İsveç, Finlandiya gibi Kuzey Avrupa ülkelerine yapıştırmıştı. Neden oralara gitmek istediği sorulunca da, daha az Korelinin olduğu yerlere gitmek istediğini söylemişti. Oh Misook ne anlama geldiğini bildiği çıkartmalara bakarak, "Haklısın kızım," dedi. "Sen bana bakma, öyle konuşuyorum ben. Sen mülakatına hazırlanmaya bak."

Annesi usulca dönüp odadan çıkmak üzereyken, Eunyeong, "Anne," diye seslendi. "Harç parası düşük diye mi öyle söyledin, yoksa geleceği daha garanti olduğu için mi? Mezun olur olmaz hemen para kazanmaya başlayabileyim diye mi? Babamın işinin ne olacağı belli değilken, kardeşlerimin de paraya ihtiyacı olduğu için mi?"

"Evet, onlar da var tabii. Yarı yarıya. Ama diğer yarısı da öğretmenliğin gerçekten pek çok yönden iyi bir meslek olduğunu düşünmem. Ama şimdi ne düşündüğümü soruyorsan, bence de sen haklısın."

Annesi dürüstçe cevap vermiş ve Eunyeong'a söyleyecek bir şey bırakmamıştı.

Eunyeong ilkokul öğretmenliği bölümüyle ilgili birtakım araştırmalar yapıp konuyu rehberlik öğretmeniyle de birkaç kez görüştükten sonra küçük bir şehirdeki bir eğitim fakültesini bizzat gidip gördü ve elinde okulun başvuru formuyla eve geldi. Fakat annesi kızının bu kararına çok net bir şekilde karşı çıktı. Ailesi ve kardeşleri için kendi hayallerinden vazgeçmenin insana kendini nasıl hissettirdiğini

herkesten iyi biliyordu. Abilerinin yüzlerini görmeyeli yıllar olmuştu; kendisini gayet iyi hazırladığı halde, sonuçlarını yeterince düşünmeden ve aslında reddetmek gibi bir seçeneği de olmadığından yapmış olduğu fedakârlıktan duyduğu pişmanlık ve hayal kırıklığı nihayetinde ailesiyle bağlarını koparmasına neden olmuştu.

Eunyeong meselenin hiç de onun düşündüğü gibi olmadığını, yapımcılığı ciddi bir araştırma yapmadan, sadece anlık bir hevesle aklından geçirdiğini, işin aslı, yapımcıların tam olarak ne yaptığını bile bilmediğini söyledi. Öte yandan, çocukluğundan beri kardeşlerini karşısına oturtup onlara kitap okumaktan, ödevlerinde yardım etmekten, birlikte el işleri yapmaktan hep zevk almıştı. Dolayısıyla öğretmenliğin kendisine yapımcılıktan çok daha uygun bir meslek olduğundan emindi.

"Tam da senin dediğin gibi. İşten erken çıkıyorsun, tatilin bol, iş güvencesi derdin de yok. Sarımsak filizi gibi körpecik çocuklara bir şeyler öğretmek zaten başlı başına harika. Gerçi arada bağırıp çağıracağıma da eminim."

Eunyeong o eğitim fakültesine başvurdu ve okula kabul edildi. Yurt da çıkmıştı. Yirmi yaşında olan ve heyecanını gizleyemeyen kızına yalnız yaşamak ile ilgili temel şeyleri anlatıp onu kulağına dahi girmeyen ricalar eşliğinde yurda yerleştirerek Seul'e dönen Oh Misook, eve girer girmez Eunyeong'un çalışma masasına başını koydu ve bir yandan ağlamaya, diğer yandan o yaşta bir çocuğu öyle bir başına başka bir şehre göndermekle hata ettiğinden, gerçekte istediği okula gitmesine izin vermeyip ona da kendisiyle aynı kaderi yaşattığından bahsederek Jiyeong'a içini dökmeye başladı.

Jiyeong annesinin kızına mı yoksa kendi gençliğine mi yandığından emin değildi belki ama, onu nasıl avutacağını biliyordu. "Anne, ablam gerçekten eğitim fakültesine gitmek

istiyordu," dedi. "Her gece okulun broşürüne sarılıp uyudu. Baksana, nasıl da buruş buruş etmiş."

Katlı yerleri aşınıp yırtılmış broşürü enikonu incelerken nihayet sakinleşen anne, "Sahiden buruş buruş," dedi.

"Yirmi yıldır kızını hiç mi tanımadın sen? Sence ablam istemediği bir şeyi yapar mı? Gerçekten istediği için bu kararı verdi. O yüzden, kendini hiç yere üzmeyi bırak."

Annesinin yüzü aydınlandı ve tüy gibi hafiflemiş bir şekilde odadan çıktı. Odada tekrar yalnız kalan Jiyeong ise hem içinde tuhaf bir boşluk hissediyordu hem de tam tersine, mutluluktan havalara uçuyordu. Hayatında ilk defa kendi odası olmuştu. Ablasının döşeğini çıkarıp yerine bir baza koymanın iyi olacağını düşündü. Hep bir bazası olsun isterdi.

Eunyeong'un üniversiteyi kazanması herkes için güzel bir gelişmeydi.

Jiyeong'un babası sonunda emekli olmayı seçti. Daha önünde uzun bir hayat vardı ve dünya çok değişmişti. Her memurun masasında bir bilgisayar vardı ama babası daktilo kuşağındandı ve bilgisayarda da sadece işaret parmaklarını kullanıyordu. Emeklilik için gerekli prim gününü çoktan doldurmuştu ve ciddi bir ikramiye alabilecekti. Dolayısıyla, daha fazla gecikmeden ikinci hayatına başlamaya karar verdi. Fakat çocuklardan biri üniversiteye yeni başlamıştı; diğer ikisinin masrafları da hiç az değildi üstelik. Bu şartlarda emeklilik, Jiyeong'a bile riskli bir karar gibi görünüyor ve onu içten içe huzursuz ediyordu. Ama annesi, babasına ne iki çift laf etti ne onun için endişelendi ne de onu kararından vazgeçirmeye çalıştı.

Emeklilik ikramiyesini alan baba iş kuracağını söyledi. Aynı dönemde emekli olan ve Çin'den ürün ithal edip satma işine girmeyi düşünen birkaç arkadaşı ona birlikte bir şirket kurmayı teklif etmişti. Jiyeong'un babası ailesine emeklilik ikramiyesinin büyük kısmıyla böyle bir yatırım yapacağını söyledi, fakat Jiyeong'un annesi bu sefer ona şiddetle karşı çıktı.

"Şimdiye kadar birçok zorluğa rağmen çalışıp didinip aileni geçirdiğin için sana minnettarım. O yüzden artık biraz dinlenmeye bak. En azından eğlen. Ama Çin'in ç'sini bile duymak istemiyorum. Böyle bir şeye kalkıştığın an boşarım seni."

Jiyeong'un anne babası birbirlerine sevgilerini pek göstermezlerdi belki ama, her yıl mutlaka en az bir kez baş başa seyahate çıkar, ara ara gece sinemasına gider, keyiflendiklerinde çıkıp birer kadeh bir şeyler içerlerdi. Çocukların önünde kavga etmişlikleri de yoktu. Evde önemli bir karar alınması gerektiğinde, anne meseleyi kafasında ölçüp biçerek fikrini söyler, kocası da çoğunlukla onun dediğini yapardı. Yirmi yılı aşan evlilikleri süresince Jiyeong'un babasının kendi başına karar verip gerçekleştirdiği tek eylem emekliye ayrılmak olmuş, hemen ardından da aldığı ikramiyeyle yeni bir iş kurmak istemişti. Fakat bu isteği karısıyla arasında kapanması güç bir çatlağa yol açmıştı.

Evde yine soğuk rüzgârların estiği bir gün Jiyeong'un babası dışarı çıkmak için hazırlanırken gardıroba bakarak, ters bir şekilde, "Baksana, şey nerede?" diye sordu. Oh Misook çekmeceden lacivert hırkayı çıkarıp verdi. Çok geçmeden, kocası, "Peki şey nerede?" dedi ve koyu renkli çorapları eline verildi. "Şeyi de uzatsana," dedi ve Oh Misook kol saatini getirip yanına bırakırken, nihayet, "Seni senden daha iyi

tanıyorum ben," dedi. "İyi olduğun başka işler var. O yüzden artık rica ediyorum, şu Çin konusunu kapat."

Böylece Jiyeong'un babası malum Çin meselesinden vazgeçip dükkân açacağını söyledi. Annenin yatırım amaçlı alıp yıllık kiraya verdiği apartman dairesini satıp babanın emeklilik ikramiyesine ekleyerek yeni yapılmış bir iş hanının giriş katında bir dükkân satın aldılar. Dükkân ana cadde üzerinde olmak şöyle dursun, konum itibarıyla pek de avantajlı görünmemesine rağmen, Oh Misook burayı yatırım yapmaya değer bulmuştu. Civardaki eski müstakil evler yıkılıp yerlerine yeni çok katlı apartmanlar dikiliyor, siteler yapılıyordu. Ayrıca esnaflık yapacaklarsa, her ay kira ödeyip, başkasının dükkânının temel bakım, onarım işleri için para harcayıp durmaktansa, kendi dükkânlarını almanın daha mantıklı olduğunu düşünmüştü.

İlk denemeleri *jjimdalk** oldu. Bu tür restoran zincirleri o dönem hayli revaçtaydı. Jiyeong'un babasının restoranı da başlarda büyük ilgi gördü; öyle ki müşteri kuyruğunun sokağa taştığı anlar oluyordu. Fakat bu durum fazla uzun sürmedi. Zarara uğramadılar ama jjimdalk artık kâr getirmez olunca, bu kez kızarmış tavuk işine girdiler. Dükkânın adı bile "Kızarmış Tavuk Restoranı" olmuştu. Ama aynı zamanda içkili mekândı ve gece yarılarına kadar çalışmak Jiyeong'un babasının 9-6 mesaisine alışkın bünyesine fazla ağır gelince, bu sefer de sağlık sorunları nedeniyle restoranı kapattılar. Sonra meşhur bir pastane zincirinin şubeliğini aldılar. Fakat bir anda her tarafta benzer dükkânlar pıtrak gibi bitiverdi -hatta aynı bölgeye Jiyeong'un babasının da şubeliğini yaptığı markanın başka bir şubesi bile açıldı. İşleri iyi gitmedi, dükkânlar birer ikişer kepenk indirmeye başladı. Jiyeong'un babası kira ödemediğinden biraz daha

* Jjimdalk: Tavuk, sebze ve erişteyle yapılan bir Kore yemeği. -ç.n.

dayanabildi, fakat muhit büyük kafe ve fırınlarla dolmaya başlayınca bu girişiminin de başarısızlığa mahkûm olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

Jiyeong'un lisedeki son yılı da ailesinin maddi durumu bakımından ablasınınkiyle benzer bir kaderi paylaşıyordu. Anne babası ne olursa olsun ayakta kalıp çocuklarının geleceği için kendilerini paralamaktan çocuklarının bugünüyle ilgilenemiyordu. Fakat Jiyeong bir yandan kardeşinin ve kendisinin okul üniformalarını yıkayıp ütüleyerek, atıştırmalık bir şeyler hazırlayıp yedirdikten sonra haylaz kardeşini dersin başına oturtarak diğer yandan derslerine çalışarak liseyi başarıyla bitirmeyi bilecekti.

Yorgunluk ve mutsuzluktan her şeyi bırakmak istediği zamanlar olmuyor değildi, ama böyle anlarda ablası cesaretlendirici klişe vaatlerle imdadına yetişiyor, "Üniversiteye gidince zayıflarsın," "Erkek arkadaşın da olur," gibi sözlerle onu sıkı çalışmaya teşvik ediyordu. Gerçekten de ablasının hem çok zayıflaması hem de erkek arkadaşının olması Jiyeong'un bu süreçteki en büyük motivasyon kaynaklarından biriydi.

Üniversite sınavını sağ salim atlattıktan sonra şimdi de ailesinin harç parasını karşılayıp karşılayamayacağından kuşkulanıp tedirgin olan Jiyeong, ona ve kardeşine akşam yemeği hazırlamak için eve uğrayan annesine dolaylı yoldan babasının sağlığı ve banka hesabındaki para ile ilgili endişeleri olduğundan bahsetti. Bu para meselesinin annesini gözyaşlarına boğmasından ya da ona harç parası konusunda başının çaresine bakması gerekeceğini söylemesinden endişe etse de, Oh Misook kızının içini kemiren huzursuzluğu tek cümleyle yatıştırdı: "Önce bir yere yerleş de ötesini sonra düşünürsün."

Jiyeong Seul'deki üniversitelerden birinin beşeri bilimler fakültesinde karar kıldı. Aile fertlerinden hiçbirinin Jiyeong'un seçimine karışacak vakti ya da mecali olmadığından, Jiyeong okul ve bölüm araştırma, seçenekleri karşılaştırma ve nihai kararı verme süreçlerinin tamamını kendi başına yürüttü. Geriye sadece harç parası için endişelenmek kaldığında ise, annesi ona ilk yıl için bir sorun yaşamayacağını söyledikten sonra, "Gelecek yıl hâlâ bu durumda olursak da evi veya dükkânı satarız," diyerek onu rahatlattı. "O yüzden hiç yere endişelenip üzme kendini."

Lise mezuniyet günü, Jiyeong hayatında ilk defa sarhoş oldu. Mezuniyet töreni sonrasında ablası, onu ve birkaç arkadaşını alıp *soju** içmeye götürdü. Soju, Jiyeong'un hiç beklemediği kadar tatlı ve hoş bir içkiydi. Ayrıca o gün değil de ne zaman içecekti. Ablası, Jiyeong'u eve deyim yerindeyse sırtında taşıdı. Anne babaları ablaya, "Aferin, kardeşine iyi bir halt öğrettin," demekle yetinirken, Jiyeong'a bir şey demedi.

* Soju: Günümüzde patates, arpa veya buğdaydan yapılan farklı versiyonları da olmakla beraber, geleneksel olarak pirinçten yapılan, alkol oranı yüzde 17 ila 20 olan ve sek içilen geleneksel Kore içkisi. -e.n.

2001 – 2011

Jiyeong üniversite hayatına fazlasıyla motive başladı; sıkı çalışıp burs almaya kararlıydı. Ne var ki planının hoş bir hayalden ibaret olduğunu anlaması uzun sürmedi. İlk dönemi ikinin biraz üzerinde bir ortalamayla bitirdi. Tüm derslere girmesine, ödevlerini eksiksiz yapmasına ve gece gündüz çalışmasına rağmen elde ettiği sonuçtu bu üstelik. Ortaokulda da lisede de notları hep çok daha yüksek olmuştu. İlk sınavları kötü geçse de hemen aklını başına toplar ve sonraki sınavlarda notunu yükseltirdi. Fakat üniversitede hemen herkes kendisiyle aşağı yukarı aynı seviyedeydi ve aralarında sivrilmekte zorlanıyordu. Dahası, ders kitaplarını anlamasını kolaylaştıran yardımcı kitaplar ya da sınav ve soru tarzını kavrayabileceği test kitapları da olmadığından, esasen nasıl çalışması gerektiğini dahi bilmiyordu.

Sınavlara son gece çalışıp fena notlar almama günleri eskinin hikâyesiydi. Dört yıl boyunca yiyip içip gününü gün etme yeri değildi üniversite; öğrencilerin büyük çoğunluğu bir yandan gerçekten sıkı çalışarak notlarını yüksek tutmaya çalışıyor, İngilizce öğreniyor, stajyerlik yapıyor diğer yandan yarı zamanlı işlerde çalışarak harçlığını çıkarıyordu. Jiyeong, ablasına üniversitenin hayal ettiği gibi keyifli bir serüven olmadığından yakınıyor, ablasıysa ona, "Kafayı yedin herhalde," diyerek zamanla alışacağını söylüyordu.

Jiyeong'un birçok arkadaşı da onunla benzer durumdaydı; hemen herkesin ortaokul ve lise yıllarında babası ya batmış ya da erken emekliliğe zorlanmıştı. Ülke ekonomisi hâlâ kötü durumdaydı. Ailelerin iş güvencesi ve gelir durumlarındaki belirsizlik de kötü gidişat da devam ediyor, öğrenciler hem okuyor hem de yarı zamanlı işlerde çalışıyordu. Ekonomik krizin patlak verdiği ilk andan beri öğrencilerin de ailelerinin de hayatlarında yaşanan tek değişiklik, başlarda bir süreliğine sabitlenen okul harçlarının âdeta kaybedilen zamanı telâfi etmek istercesine katlanarak artması olmuştu. 2000 yılında okul harçları yıllık tüketici enflasyon oranının tam iki misli artmıştı.*

Jiyeong'un üniversitedeki ilk yakın arkadaşı henüz ilk yıldan dersleri takip etmekte zorlanan bir kızdı. Seul'e, otobüsle üç saat uzaklıktaki küçük bir kasabadan geliyordu ve Jiyeong'a anlattığı kadarıyla, sırf ailesinin yanından ayrılıp Seul'de bir üniversiteye girebilmek için okul hayatı boyunca hem okumuş hem de pek çok farklı işte çalışıp durmuştu. Jiyeong ayrıntıları bilmiyordu ama arkadaşı ailesinden herhangi bir ekonomik katkı görmüyor gibiydi. Harç parası, kitap parası, kalacak yer parası, günlük harcamalar; hepsini kendi başına karşılayabilmek için deyim yerindeyse ne iş bulursa yapıyor, yine de hiçbir şeye yetişemiyordu.

"Öğleden sonraları gidip kursta ders ver, akşamları kafede çalış, eve gelip duş al derken saat iki oluyor," diyordu Jiyeong'a. "Sonra da kursun dersine hazırlık yapayım ya da çocukların ödevlerini kontrol edip düzelteyim derken sızıyorum zaten. İki arada bir derede de kendi derslerime ne kadar çalışabilirsem artık. O kadar yoruluyorum ki derste sürekli uyukluyorum. Okula gitmek için para kazanayım derken okul hayatımın içine ettim. Notlar desen, yerlerde."

* "Kabul Edilemez Harç Ücretleri", Yeonhab News, 4 Haziran 2011.

Planı bir yıllığına memleketine dönerek çalışıp para biriktirmekti. Para dışında hiçbir şeyin onu teselli edip cesaretlendirmeyeceğinin farkında olan Jiyeong'un elinden arkadaşını sessizce dinlemek dışında bir şey gelmiyordu. Kız üniversiteye başladıktan sonra on iki kilo verdiğini, kırk küsur kiloya indiğini söyledi. Boyu da 1.60'tan belki birkaç santim fazlaydı. Kız birden, "Boşa demiyorlarmış, üniversiteye gidince kilo verirsin diye" dedi ve söylediği dünyanın en komik şeyiymişçesine, katıla katıla gülmeye başladı. Gri ceketinin sünmüş kollarından sıyrılan sıska bilekleri âdeta salt kemikten ibaretti.

Jiyeong, hele arkadaşıyla kıyaslandığında, hayli rahat bir üniversite hayatı yaşadığının farkındaydı. Ailesiyle birlikte kaldığından, okul masrafları için öğrenci kredisine başvurması bile gerekmemişti. Dahası, annesinin bulduğu birine haftada dört saat özel ders vermek dışında bir işte de çalışmıyordu. Notları iyi değilse de özellikle alan dersleri epey zevkliydi. Henüz mezuniyet sonrasında nasıl bir yol çizeceğine dair pek fikri olmadığından, ileride faydalı olabileceğini düşündüğü bölüm seminerlerine ve çeşitli okul kulüplerine katılıyordu. Tüm bunlar bozuk para atar atmaz içeceğini önüne düşüren otomatlar gibi insana ödülünü anında vermiyordu şüphesiz ama, Jiyeong hepsinin bir şekilde hayatına yenilikler katmakta olduğunu hissediyordu. Her şeyden önce, elbette biraz da o zamana kadar herhangi bir konuda fikri sorulmadığından ve genelde sessiz, sakin biri olduğundan kendisini hep içine kapanık biri olarak görmesine karşın, yeri gelip fırsatını bulduğunda, aslında baya baya sosyal birine dönüşebildiğini, insanları ve onlarla birlikte vakit geçirmeyi sevdiğini, insanların kendisiyle ilgilenmesinin hoş bir duygu olduğunu fark etmişti. Çok geçmeden ilk kez bir sevgilisi bile olmuştu.

Dağcılık kulübünde tanıştığı bu genç, Beden Eğitimi bölümünde okuyordu ve Jiyeong'la yaşıtlardı. Jiyeong'un tırmanışlarda hep gerilerde kaldığını fark eden sunbaeleri ona yardım etmesi için ikisini partner yaptı ve ikili kısa sürede yakınlaştı. Jiyeong, erkek arkadaşı sayesinde hayatında ilk defa beyzbol ve futbol maçlarına gitti. Oyunların içeriğini ve kurallarını pek anlamasa da, belki biraz ortama hâkim coşkulu atmosferden, biraz da erkek arkadaşını sevdiğinden, izlemek eğlenceli geliyordu. Erkek arkadaşı, spora tümüyle yabancı olan Jiyeong'a maç öncesinde önemli oyuncuları ve kritik kuralları anlatıyor, maç esnasındaysa ikisi de sadece maça odaklanıyordu. Jiyeong birinde neden her şeyi maç oynanırken değil de önceden açıkladığını sormuş ve, erkek arkadaşı, "Sen de film izlerken her repliği, her sahneyi bana açıklamıyorsun sonuçta," diye karşılık vermişti. "Maç esnasında yanındaki kıza boyuna bir şeyler açıklayıp duran erkekler, nasıl desem, kendini bir şey sanıyor gibi görünüyor. Maç izlemeye mi gelmiş, ukalalık edip hava atmaya mı gelmiş belli olmuyor. Neyse işte, hoşlanmıyorum yani."

Gerçekten de sık sık okuldaki sinema kulübünde düzenlenen ücretsiz film gösterimlerine de katılıyorlardı. Film seçmek Jiyeong'un göreviydi. Erkek arkadaşı gerilim filmi, dram, fantastik ve tarihi filmlerin hepsinden hoşlanıyordu. Filmlere Jiyeong'dan daha fazla gülüyor, daha fazla ağlıyordu. Jiyeong hasbelkader aktörün yakışıklı olduğunu söylediğindeyse kıskanıyor, bozuluyordu. Sevgilisi, Jiyeong'un sevdiği filmlerin müziklerini aklında tutuyor ve ona bu şarkılardan oluşan karışık CD'ler hediye ediyordu.

Vakitlerinin büyük kısmını kampüste geçiriyorlardı. Kütüphanede birlikte ders çalışıyor, bilgisayar laboratuvarında ödev yapıyor, spor sahasının merdivenlerine oturup aylaklık ediyorlardı. Yemeklerini okul yemekhanesinde

yiyor, kahvelerini yemekhanenin yakınındaki kafede içiyorlardı. Kimi özel günlerde paralarını birleştirerek öğrenciler için hayli tuzlu sayılabilecek lüks bir Japon restoranına gidiyorlardı. Erkek arkadaşı, Jiyeong'un çocukluğunda izlediği çizgi filmlerden, çok satan romanlardan ya da popüler dizilerden bahsetmesinden çok hoşlanıyor, onu keyifle dinliyor, "Sırf ip atlasan bile olur, ama ne olur biraz spor yap," diye başının etini yiyordu.

Jiyeong'un annesi Oh Misook dükkânlarının bulunduğu iş hanının karşısına yeni yapılan binada yataklı bir çocuk hastanesi açılacağı bilgisini almıştı. Kocası vaktiyle bir daha asla "*franchising*" işine girmemeye yemin etmiş olsa da, Oh Misook onu ikna etti ve bu kez de pirinç lapası restoranı açtılar. Gerçekten de çok geçmeden, yolun diğer tarafındaki binanın ikinci katından sekizinci katına kadarki kısmı çocuk hastanesi oldu ve hastane yemekleri tatsız tuzsuz olduğundan, restoranları yatılı hastalarına paket yemek taşıyan ebeveynler ve günübirlik muayeneye gelen hasta ve yakınlarıyla dolup taşmaya başladı. Dahası, etraftaki sitelere genelde çocuklu genç aileler taşınmıştı. Bu aileler için akşam yemeğini dışarıda yemek gündelik hayatın bir parçasıydı, özellikle de küçük çocuklu aileler bölgede fazla geniş menü seçenekleri bulunmadığından lapacıya gitmeyi tercih ediyorlardı. Jiyeong'un ailesinin geliri babasının memuriyet dönemindekiyle kıyaslanamayacak boyutta artmıştı.

Neden sonra bir gün aile, Oh Misook'un civardaki büyük bir siteden 140 metrekarelik bir daire satın aldığını öğrendi. Sürekli kredi çekip borç ödeyerek kıt kanaat geçindikleri onca yılın ardından, büyük ölçüde lapa restoranlarının avantajlı konumu sayesinde nihayet gün yüzü görebilirlerdi artık. Oh Misook ailenin tüm borcunu kapatmış, kalan

parayı da halihazırda oturmakta oldukları evin satışından gelen paraya ekleyerek geniş, ferah, yeni bir ev satın almıştı. Üniversiteden mezun olduktan sonra tekrar Seul'de yaşamaya karar veren ve girdiği kamu personeli yerleştirme sınavında yeterli puanı alarak şehirdeki devlet okullarından birine öğretmen olarak atanan Eunyeong da dahil, bütün aile yeniden birlikte yaşamaya başlayabilirdi.

Bir gece Jiyeong'un babası uzun zaman sonra eski iş arkadaşlarıyla buluşup geç saatlere kadar içtikten sonra çakırkeyif halde eve geldi ve salonu inleten neşeli ve gür sesiyle üç kardeşe seslendi. Kulaklıkla müzik dinlediği için babasının geldiğini duymamış olan küçük kardeşin ardından uyumakta olan kızların da geç de olsa odalarından çıkıp gelmeleriyle birlikte, baba cebinden cüzdanını çıkarıp para ve kartları öylece çocukların ellerine tutuşturdu. O esnada esneyerek odadan çıkan anne, "Bu ne hal? Sen hiç böyle sarhoş olmazdın? Ne diye gece gece hepimizi ayağa diktin?" diyerek onu bir güzel paylasa da, kocası neşeyle yanıt verdi: "Bugün bizimkilerle buluşunca gördüm ki içlerinde en iyisi benim. Hiçbiri bunlara sahip değil. Ama ben başardım! Başardım! O kadar yılı boşa yaşamamışım!"

Çin'den ithalat işine giren arkadaşlarının emeklilik tazminatları buhar olup uçmuştu. Memuriyete devam edenlerle yine Jiyeong'un babası gibi kendi dükkânını açmış olanların ise, onca yıldır gelirleri neredeyse yerinde sayıyordu. Jiyeong'un babası içlerinde en iyi kazananın da en geniş evde oturanın da kendisi olduğunu söyledi. Üstüne üstlük kızlarından biri öğretmen olmuş, diğeriyse şehirdeki üniversitelerden birine gidiyordu. Dahası sırtını dayayabileceği kapı gibi bir de oğlu vardı; arkadaşları ona gıpta etmeyip de ne yapacaklardı! Kocasının böbürlenmelerini kollarını

kavuşturup sakince dinleyen Oh Misook nihayet alay edercesine güldü.

"Lapacı açalım diyen de evi alan da benim. Çocuklar zaten kendi kendilerine büyüdüler. Başarılı bir hayatın olduğu doğru, ama bunların hiçbirini kendi başına yapmadın. Yani çocuklara da bana da haksızlık etmeyi bırak. Leş gibi de içki kokuyorsun zaten. Bu gece salonda yat."

"Baş üstüne! Ve haklısın, başarının yarısı senin! Önünüzde saygıyla eğiliyorum, Oh Misook Hanımefendi!"

"Yarısı mı? En az yetmişe otuz. Ben yetmiş, sen otuz."

Oh Misook bir eliyle esneyen ağzını kapatıp diğer eliyle yastık ve yorganı kucaklamış halde salona dönüp yastıkla yorganı kocasına fırlattı. Baba, biricik oğluna dönüp birlikte uyumayı teklif etti ama oğlu, "İçki kokuyorsun," diyerek onu geri çevirdi. Neşesinde, keyfinde zerre eksilme görülmeyen babaysa, duş almak şöyle dursun üzerini değiştirmeye bile gerek duymadan, yorgana sarılıp başını huzurla yastığa koydu ve anında sızarak horul horul uyumaya başladı.

Jiyeong'un erkek arkadaşı üniversite ikinci sınıfın sonunda askere gitti. Erkek arkadaşının ailesiyle de tanışan Jiyeong, ara ara erkek arkadaşını görmek için heyecanla kışlanın yolunu tutuyor, dönüş yolundaysa ağlamadan edemiyordu. İlk birkaç ayın ardından hissettiği yalnızlık giderek katlanılmaz bir hal almaya başlamıştı. Kâh neredeyse zarfı yırtıp taşacak kadar uzun, sayfalar dolusu mektup yazıyor, kâh sinirden telefonlara çıkmıyordu. Öte yandan, hep sıcak ve rahat biri olan erkek arkadaşı da Jiyeong'un tavrındaki en ufak değişimde veya anlık bir ilgisizliğinde homurdanıyor, söyleniyordu. Aslında o da ne yapacağını bilemez haldeydi. Hayatının belki de en güzel günlerinin kışlada hiçbir şey yapamadan geçip

gittiğini düşündükçe içi sıkılıyor, mutsuz oluyor, sinirleniyordu. Uzun süre sonra izne çıktığında ise, başta özlem ve tutkuyla birbirlerine ilgi gösterseler de zaten kısıtlı olan vakitlerinin büyük bölümünü kavga ederek heba ediyorlardı.

Nihayetinde ayrılalım deme cesaretini gösteren Jiyeong oldu. Erkek arkadaşı da Jiyeong'un hiç beklemediği bir olgunluk ve sakinlikle, "Peki," dedi ve ayrıldılar. Fakat sonrasında, çocuk her izne çıktığında, gece yarıları *sarhoş kafayla* telefon etmeye, yanıt alamayınca, "Uyuyor musun?" diye başlayan ve sabaha kadar arkası kesilmeyen mesajlar atmaya başladı. Zamanla iyice gemi azıya alıp birkaç gece soluğu Jiyeong'un ailesinin restoranında alıp hanın önünde kusmuğunun yanına kıvrılarak sızınca, handa lapacının küçük kızının, askerde olan erkek arkadaşını aldattığı ve bunu haber alan çocuğun da intikamını almak için askeriyeden firar ettiği yönünde bir dedikodu çıkarılmasına kadar gitti iş.

Jiyeong kulübe gittiğinde de rahat edemiyordu, ama hiç değilse ara ara kız *hube'leriyle** ilgilenip elinden geldiğince kafa dağıtmaya çalışıyordu. Dağcılık kulübü başından beri hep çoğunluğu erkek öğrencilerden oluşan bir kulüp olmuştu. Kızlar genelde birkaç kere geldikten sonra uyum sağlayamayıp kulüpten ayrılırdı. Dolayısıyla, kulübe bağlanmasını zamanında Seungyeon'un kendisiyle ilgilenmesine borçlu olan Jiyeong da tıpkı Seungyeon gibi iyi bir *unni*** olmaya çalışıyordu.

Erkek öğrenciler güya kız öğrencilere verdikleri değeri göstermek için, tüm kadınların birer çiçek olduğu yönündeki o beylik lafı ağızlarından düşürmüyor, kızlar ne kadar karşı çıkmaya çalışırsa çalışsınlar, onların kendi ekipmanlarını taşımasına müsaade etmiyorlardı. Öğle yemeği menüsünü de

* Hube: Sunbaenin tersi. Çömez. -e.n.

** Unni: Kızların kendilerinden büyük kızlara hitap şekli. -e.n.

kutlama yapılacak mekânı da kızların rahat edeceği şekilde organize ediyor, okul gezilerinde tek kız bile olsa, en geniş ve güzel odayı ona veriyorlardı. Hem kızların hiçbir şey yapmasına izin vermiyor hem de kulübün kendileri gibi cömert, güçlü ve omuz omuza vermiş erkekler sayesinde ayakta durduğunu söylüyorlardı. Başkan, başkan yardımcısı ve sekreterin erkekler arasından seçilmesi adettendi. Kız üniversiteleriyle sadece kendilerinin bildiği tanışma etkinlikleri düzenlediklerini, hatta sadece erkeklerin katıldığı mezuniyet toplantıları yaptıklarını da Jiyeong, Seungyeon'dan öğrenmişti. Seungyeon onlara her fırsatta kendilerinin özel muameleye ihtiyaçları olmadığını, kulüpte herkesin eşit sorumluluklara ve eşit fırsatlara sahip olması gerektiğini söylüyor, erkeklerse gülerek, "Tamam, olur," diyerek geçiştiriyorlardı. Dokuz yıl boyunca kulüp faaliyetlerinin en aktif katılımcısı olan doktora öğrencisi erkek sunbaenin yanıtı ise sabitti:

"Kaç kere söyleyeceğim? Kızlar bu tür şeyleri yapmakta zorlanıyor. Ayrıca, sizin kulüpteki varlığınız bile bize yeterince güç veriyor."

Birinde tepesi atan Seungyeon, "Ben buraya sana güç vermeye gelmiyorum!" diye çıkışmıştı; "Enerjin yoksa enerji içeceği falan iç. Gerçekten her şeyi bırakıp gitmek istiyorum, ama bir gün bir kızın başkan olduğunu görmek için ısrarla gelmeye devam edeceğim." Böyle demişti demesine ama, üniversiteden kulüpte bir kız başkan göremeden de mezun oldu. Daha sonradan kendisinden tam on yaş küçük bir kız hubesinin başkan olduğunu duyunca, Jiyeong'a sakin bir şekilde gülümseyerek, "Boşuna, zamanla dağlar, nehirler bile değişir dememişler," diyecekti.

İlk günden beri, kulüp faaliyetlerine Seungyeon kadar olmasa da neredeyse aralıksız devam eden Jiyeong, üçüncü sınıfta dağcılıktan elini eteğini büsbütün çekmeden hemen önce

kulüple birlikte sonbahar gezisine gitti. Civardaki bir orman tesisinde önceden bir pansiyon tutulmuştu; hep birlikte çıkılan kısa bir dağ yürüyüşünün ardından, üçerli beşerli gruplar halinde toplanıldı, çeşitli oyunlar ve ayak voleybolu oynandı ve akşamında tekrar bir araya gelindi. İçmek isteyenler içkilerini yudumlarken, Jiyeong gün boyu biraz fazla üşüdüğünden olsa gerek, içinin titrediğini fark edince, yeni öğrencilerin ondolu açıp kart oynadıkları odaya gitti ve yatak yığını arasına sokulup battaniyelerden birini kafasına kadar çekti. Yer sıcacıktı. Sıcakla birlikte titreyen vücudu anında gevşemeye başlamıştı. Hubelerin kahkahaları ve konuşma sesleri önce birbirine karıştı, çok geçmeden Jiyeong'un kulağına ninni gibi gelmeye başladı ve hemen ardından rüya gibi, âdeta pusun ardında usulca kaybolup gitti.

Jiyeong onu çoktan kafasında bitirdi bence.

Jiyeong onca ses arasında adını ayırt etmişti. *Sen eskiden beri Jiyeong'a ilgi duymuyor muydun?... Ya ne ilgi duyması, basbayağı yanık... Daha ne kadar bekleyeceksin abi, yürü... Biz de elimizden geleni yaparız...* Jiyeong başta bir an için rüya gördüğünü sandıysa da, belki de saniyeler içinde büsbütün ayıldı. Odada kimlerin olduğunu tahmin edebiliyordu. Az evvel dışarıda içki içerken gördüğü sunbaelerdi bunlar; okula bir süre ara verdikten sonra geri dönmüşlerdi. Jiyeong'da uyku falan kalmamıştı. Sıcaktan ve havasızlıktan çatlayacaktı ama kendisinden bahsedildiği için başını battaniyenin altından çıkaramıyor, istemeden de olsa, kendi adına utanç verici bir konuşmaya kulak misafiri oluyordu.

Üf! Anladık, uzatmayın artık. Çiğnenip tükürülmüş sakızı kim çiğnemek ister?

Jiyeong bu sesi tanıyordu. Kendisi içkiye fazlasıyla düşkün olsa da kimseyi içmeye zorlamayan, hubelerine yemek ısmarlarken bile rahatsız olmasınlar diye onlarla birlikte

yemeye çekinen sunbaeydi bu. Tavırları düzgün ve tutarlı biri olduğu için Jiyeong o güne dek onun hep iyi biri olduğunu düşünmüştü. İçinden, "O değildir herhalde," diyerek konuşmalara kulak kesildi. Artık emindi, tüm bunları o sunbae söylüyordu. Jiyeong, sunbaenin sarhoş olduğundan ya da utanıp arkadaşlarının lüzumsuz cıvıklıklara kalkışmasına en başından engel olmak istediğinden böyle abartılı sözler sarf etmiş olabileceğini düşündü. Aklından daha başka bir sürü olasılık geçti, fakat hiçbiri yerle yeksan olmuş moralini düzeltmedi. Gündelik hayatında hep normal ve makul davranan bir erkeğin, üstelik ilgilendiği biri hakkında böyle konuşabilmesi akıl alır şey değildi. Jiyeong içinden, "Demek ben buyum," dedi: "Çiğnenip tükürülmüş bir sakız."

Bütün vücudu sırılsıklam ter içinde kalmıştı ve artık gerçekten nefes almakta dahi zorlanıyordu, ama battaniyenin altından çıkamıyordu. Mücrim gibi sinmiş, varlığının fark edilmesinden korkuyordu. Epey bir süre sonra nihayet sunbaelerin odadan çıktığını fark etti. Yine de bir süre daha sessizliğe gömülmüş odaya kulak kesildikten sonra, saunaya dönmüş battaniyenin altından çıkıp doğruca kızların kaldığı odaya geçti.

Bütün gece yatağında dönüp duran Jiyeong, ertesi sabah pansiyon civarında yürüyüş yaparken malum sunbae ile karşılaştı. Sunbae o bildik dingin ve nazik ses tonuyla, "Gözlerin kanlanmış, uykunu alamadın mı?" diye sordu.

Jiyeong, "*Sakızın uyuduğu nerede görülmüş, sakız dediğin çiğnenip tükürülür,*" demek istediyse de, dişlerini sıktı ve tek kelime etmedi.

Jiyeong o yılki sömestr tatilinden sonra, kendini çalışma hayatına hazırlamaya odaklandı. İlk sınıfta oldukça düşük

notlarla güç bela geçtiği dersleri tekrar alıp notlarını yükseltti. TOEIC* puanı da henüz yeterli seviyeye gelmese de yavaş yavaş yükseliyordu. Reklam ve pazarlama sektöründe çalışmaya karar vermişti ve ufaktan staj ve iş ilanlarına bakıyordu. Fakat okuduğu bölümle alakasız bir alanda çalışmayı tercih ettiğinden, bölümün öğrenci işlerinden konuyla ilgili herhangi bir bilgi alma şansı yoktu.

Bir şeyler öğrenebilmekten çok, aslında çevre oluşturma niyetiyle tatil boyunca kültür merkezine gidip alanla ilgili seminerlere katıldı. Şansı da yaver gitti ve orada tanışıp kafasının uyuştuğu birkaç kişiyle birlikte bir çalışma grubu oluşturdular. Başta üç kişilerdi. Üyelerin arkadaşlarını getirmesi, onların da başka arkadaşlarını getirmesi, bazılarının çıkması derken, grup sonunda yedi üyede sabitlendi. Grupta Jiyeong'un okulunun işletme bölümünden bir kız da vardı. Yoo Hyejin adındaki bu kız okula Jiyeong'la aynı yıl girmişti, fakat o, üniversiteyi ikinci girişinde kazanmıştı, yani Jiyeong'dan bir yaş daha büyüktü.

Çalışma grubunda üyeler iş fırsatlarını birbirleriyle paylaşıyor, özgeçmiş ve niyet mektuplarını birlikte yazıyorlardı. Firmaların tanıtım fuarlarına da öğrenci destek programlarına da yine birlikte katılıyorlardı. Hatta iyiden iyiye eküri olan Jiyeong ile Hyejin takım halinde çeşitli öğrenciler arası yarışmalara katılmakla kalmayıp şehir belediyesinin düzenlediği birkaç yarışmadan ödül dahi alacaktı.

Henüz resmi başvuru formlarını doldurup mülakatlara girmiyorlardı ama Jiyeong bu konuyu pek dert etmiyordu. İşletme mantığının kendisine uygun olduğunu düşünüyordu. Ayrıca, istediği işi yapabilmesi onun için yeterliydi, şirketin ille de büyük olması gerekmiyordu. Hyejin ise aksine

* TOEIC: (*İng.*) The Test of English for International Communication. Anadili İngilizce olmayanlara yönelik Uluslararası İngilizce Yeterlilik Testi. -e.n.

oldukça karamsardı. Not ortalaması da TOEIC puanı da Jiyeong'unkinden daha yüksekti. Üstelik adaylara şart koşulan bilgisayar ve benzeri sertifikalarının hemen hepsini almıştı ve zaten şirketlerin fazlasıyla tercih ettiği alanda eğitim görüyordu. Yani, kâğıt üstünde Jiyeong'dan çok daha iyi bir adaydı. Fakat Hyejin, büyük olması şöyle dursun, maaşları gününde yatıran herhangi bir şirkete girebilmenin bile zor olduğunu söylüyordu. Jiyeong neden böyle düşündüğünü sorduğundaysa, yanıtı çok açıktı: "Biz SKY* öğrencisi değiliz de ondan."

"İyi de, Kariyer Tanıtım Söyleşisi'ne gelen sunbaeleri görmedin mi? Bizim okuldan da çok iyi şirketlere giren bir sürü kişi var."

"Onların neredeyse tamamı erkekti. Fuar boyunca kaç kadın gördün?"

Jiyeong'un durumun vahametini fark ettiği an işte bu andı. Üstünkörü düşünüp hafızasını şöyle bir yoklaması bile Hyejin'e hak vermesine yetmişti; durum tam da onun söylediği gibiydi. Son sınıfa geçtiği günden beri hemen tüm kariyer söyleşilerine, mezunlarla düzenlenen buluşmalara katılmıştı ve en azından kendisinin katıldığı etkinliklerin büyük çoğunluğunda konuşmacılar arasında hiç kadın görmemişti ki bu durum esasen pek de şaşırtıcı değildi. Jiyeong'un üniversiteden mezun olduğu 2005 yılında bir kariyer sitesinin 100 şirketle yaptığı bir ankete göre, o yıl işe alınan çalışanlar içinde kadınların oranı, yüzde 29,6'ydı. Dahası bu oran bile şirketlerin ciddi bir ilerleme kaydetmesi şeklinde lanse ediliyordu.** Aynı yıl 50 büyük şirketin insan kaynakları yöneticileriyle yapılan başka bir ankette ise, "Diğer tüm şartlar eşit olsa bile, erkek adayları işe almayı tercih ederim," diyenlerin

* Ülkenin en iyi üniversiteleri olarak görülen üç üniversitenin (Seul Devlet Üniversitesi, Kore Üniversitesi, Yeonsei Üniversitesi) kısaltması. -ç.n.

** "Anahtar Kelimelerle 2005 İş Piyasası", Dong A News, 14 Aralık 2005.

oranı yüzde 44 iken, kadın adayları tercih ederim diyen tek bir yönetici dahi çıkmayacaktı.*

Hyejin, Jiyeong'a şirketlerin işe alım için işletme bölümü idarecilerinden ve hocalarından gayriresmi bir şekilde isim talep ettiğini, fakat tavsiye edilen öğrencilerin de yine tamamının erkek olduğunu söyledi. Sürecin sessiz sedasız yürütüldüğünden ve kimin hangi şirkete, neden seçildiğinin, bölümün mü hep erkek öğrencileri tavsiye ettiğinin yoksa şirketlerin mi özellikle erkek öğrenci tercih ettiğinin tek kelimeyle muamma olduğundan bahsedip birkaç yıl önce mezun olan bir kız sunbaenin hikâyesini anlattı.

Hyejin'in bildiği kadarıyla, üniversiteden fakülte birincisi olarak mezun olmuş, epey yüksek bir yabancı dil puanının yanı sıra birçok ödülün de sahibi, stajını tamamlamış, sertifikalarını almış, kulüp ve diğer pek çok faaliyette gönüllü olarak yer almış bu sunbae gerekli tüm şartları fazlasıyla karşılıyor olmasına rağmen, kendisinin özellikle girmek istediği şirket, sadece bölümünün tavsiye ettiği dört erkek öğrenciyi mülakata çağırıyor. Sunbae durumu sonradan, mülakatta elenen ve gelip ona içini döken bir çocuktan öğreniyor. Bunun üzerine, birkaç hocasıyla görüşüp onlara tavsiye kriterinin ne olduğunu bilmek istediğini söylüyor ve bununla da yetinmeyip, danışman hocasına giderek ona, eğer ortada makul bir gerekçe yoksa, bu yapılanın resmen suç olduğunu, okulu şikâyet edeceğini belirtiyor. Tüm bu gelişmeler üzerine, hocalarından birkaçı ona şirketlerin kendilerinden erkek öğrenci tavsiye etmelerini istediği, bunun bir anlamda erkeklerin askerlikte kaybettikleri zamanın telafisi kabul edilmesi gerektiği, dahası erkeklerin ileride ailelerinin geçimini üstleneceği gibi sunbaeye pek de makul gelmeyen

* "İşe Alımda Süregelen Dış Görünüş ve Cinsiyet Ayrımcılığı", Yeonhab News, 11 Temmuz 2005.

bahaneler öne sürüyor. Sunbae en can sıkıcı yanıtı ise bölüm dekanından bizzat duyuyor:

"Aslına bakarsan, kadınların fazla zeki olması şirketlerin işine gelmiyor. Mesela sen! Şu anda bile ne kadar sıkıntı çıkardığının farkında değil misin?"

Bizden ne istiyorsunuz? Aptal kızlar fazla aptal, zeki kızlar fazla zeki, ikisinin arasındakiler de ayrıcalıklı vasıflara sahip değil. Kız meseleyi uzatmanın manasız olduğunu görüp şikâyetini geri çekiyor. Daha sonra, yıl sonunda yapılan geniş çaplı bir işe alımda da bir şirkete giriyor.

"E şahane," dedi Jiyeong. "İşinden memnun mu peki?"

Hyejin, "Hayır, altı ayı anca doldurup istifa etmiş," diyerek anlatmaya devam etti. "Bir gün ofiste etrafına bakınıp bir düşünüyor. Koca şirkette bir kadının yükselebildiği en yüksek mevkinin müdür yardımcılığı olduğunu görüyor. Sonra yemekhanede öğle yemeğini yerken hamile bir kadın çalışan gözüne ilişince, aynı masada yemek yiyen müdürüne şirkette doğum izninin ne kadar olduğunu soruyor. Müdürden en düşük rütbeli çalışana kadar, masadaki diğer beş kişinin beşi de böyle bir şeyi o güne kadar ne duyduklarını ne gördüklerini söylüyor. Kız on yıl sonra kendini bu şirkette çalışırken hayal edemiyor haliyle. Ve biraz daha düşündükten sonra istifasını veriyor. Yetmezmiş gibi, müdürü bu sefer de resmen alay edercesine ona, "İşte bu yüzden kadın çalışan almak istemiyoruz," diyor. O da, "Kadınların kalmasını imkânsız hale getirdiğiniz için kalmıyorlar şirkette," diyerek çıkıp gidiyor.

Gerçekten de, bu olayın yaşandığı 2003 yılında, doğum yapan kadın çalışanlar arasında doğum izni kullanma oranı sadece yüzde 20'ydi. Oran, 2009'a gelindiğinde yüzde ellinin üzerine çıkacak, başka bir deyişle, hâlâ on kişiden dördü

izne ayrılmadan çalışmaya devam ediyor olacaktı.* Evlilik, hamilelik ve doğum nedeniyle işini bırakan pek çok kadın ise haliyle bu istatistiklere yansımıyordu. Öte yandan, yine, 2006 yılında yüzde 10,22 olan kadın yönetici oranı yavaş ama süreklilik gösteren bir artışla 2014'te yüzde 18,37'ye ulaşacak ve hâlâ onda ikiye bile denk gelmeyecekti.**

Jiyeong, "Peki, bu sunbae şimdi ne yapıyor, haberin var mı?" diye sordu.

Hyejin, "Geçen yıl diplomatlık sınavını geçti," dedi. "Yıllar sonra ilk kez bir mezun, diplomat sınavını geçti diye üniversitede resmen yer yerinden oynamış, pankart bile asmışlardı, görmedin mi?"

"Aa, doğru. Hatırladım. Acayip havalı, demiştim içimden."

"Bizim okul da gülünç yani. Fazla zekisin diye sorun yaratıyorsun diyorlar, sonra sen okuldan en ufak bir destek görmeden kendi başına hazırlanıp sınavı geçince de, 'Öğrencimizle gurur duyuyoruz' diye hava atıyorlar."

Şirketler bir bir yılın ikinci yarısının işe alım ilanlarını vermeye başladığında, Jiyeong kendini sisli bir çıkmaz sokağın ortasında buldu; sis çok geçmeden yağmura dönecek ve onu sırılsıklam edecekti.

Jiyeong gıda firmasına girmek istiyordu, ama herhangi bir ayrım gözetmeksizin, orta ölçekli pek çok şirkete birden başvurdu. Ne var ki 43 firmanın hiçbirinde ön değerlendirmeden bile geçemedi. Sonrasında daha küçük ölçekli olmakla beraber, sağlam ve belli bir büyüme ivmesi sergilemekte

* Yoon Jeonghye, "Doğum İzni Kullanımında Mevcut Durum ve Bunun Anlamı", *İstihdam Eğilimi Raporu*, Temmuz 2015.

** Çalışma Bakanlığı 2015 Yılı İş Gücü ve İstihdam Raporu, s. 83-84.

olan 18 şirkete daha başvurdu, fakat yine hiçbirinin ön değerlendirmesinden geçemedi. Hyejin ara ara yetenek sınavları ya da mülakatlara çağrılıyordu ama o da henüz o son aşamayı görmüş değildi. Bir süre sonra, ikisi de gördükleri hemen her ilana başvurmaya başladı. Ve Jiyeong nihayet, üstelik şirket adını bile değiştirmeyi es geçtiği niyet mektubuyla ilk defa ön değerlendirmeyi geçip mülakata çağrıldı.

Şirket hakkında ufak çaplı bir araştırma yapmayı bile ancak bu olumlu geri dönüşün ardından yapan Jiyeong'un görüşmeye gideceği firma, kırtasiye malzemeleri, okul gereçleri ve genel ev aksesuarları üretiyordu. Yakın dönemde eğlence sektöründen bir ajansla ortaklık yaparak üzerinde ünlülerin karikatürlerinin yer aldığı ürünler yapıp satarak bir anda hızlı bir büyüme trendi yakalamıştı. Firma ürettiği eften püften oyuncaklar, günlükler ve kupaları hayli yüksek fiyattan satışa sunuyordu. Hayran oldukları ünlülerin karikatürleriyle akıllarını çelerek küçük çocukların ceplerini boşaltan bir şirkette çalışma fikri ilk başta fazlasıyla rahatsız edici gelse de, mülakat günü yaklaştıkça Jiyeong'un heyecanı da şirkete olan ilgisi de arttı.

Mülakattan bir gün önce ablasıyla gece yarısına kadar sorulması muhtemel sorular üzerinden prova bile yaptı ve nihayet yüzüne sürdüğü yoğun ve kalın krem tabakası yorgana bulaşmasın diye gönlünce sağa sola dönemeden yatağına dümdüz uzandı. Fakat sabaha karşı ancak uykuya dalabildi. Sonu gelmeyen rüyalarla geçen huzursuz bir uykunun ardından, aşırı yorgun uyandı. Makyajını bir türlü istediği gibi yapamadı. Nihayet evden çıkmayı başardığındaysa, bu kez de otobüste uyuyakaldı ve ineceği durağı kaçırdı. Geç kalmış değildi, halen yeterince vakti vardı, ama sonuçta önemli bir görüşmeye ne yapacağını bilemez halde koşturmaktansa taksiye bindi.

Saçını deyim yerindeyse buzağıya yalatmışçasına özenle yana yapıştırmış yaşlı şoför, dikiz aynasından Jiyeong'u süzdükten sonra, "İş görüşmesine gidiyorsunuz sanırım," dedi.

Jiyeong, "Evet," diye yanıtladı.

"Normalde ilk müşterimi kadın almam. Ama sizin iş görüşmesine gittiğinizi tahmin ettim O yüzden istediğiniz yere bırakacağım sizi."

Bırakacağım mı? Jiyeong ilk başta adamın taksi ücretini almayacağını kastettiğini sansa da, geç de olsa ne demek istediğini anladı. Adam mesai saatinde boş duran taksisine, parası neyse vermek üzere binmesine lütfedip izin verdiği için düpedüz teşekkür bekliyordu. Jiyeong içinden, "*Küstah herif, bir de iyilik yaptığını sanıyor,*" dese de, adamla hiç yere tartışmak istemeyerek yanıt vermedi.

Mülakata üçerli gruplar halinde giriliyordu. Jiyeong kendisiyle yaşıt iki kadın adayla birlikte içeri çağrıldı. Üç kadın âdeta sözleşmişçesine kulak hizasındaki küt saçları, uçuk pembe rujları, koyu gri takım elbiseleriyle neredeyse birörnektiler. Adaylara özgeçmişleri ve niyet mektuplarından hareketle, okul dönemleri ve varsa iş tecrübeleriyle ilgili birkaç soru yöneltildikten sonra, şirket ve sektörün geleceğinden pazarlama stratejilerine kadar belli konulardaki görüşleri soruldu. Tüm bu beklendik sorulara üç aday da kendinden emin şekilde yanıt verdikten sonra, sıra son soruya geldi. O âna kadar masanın en köşesindeki sandalyesinde sessizce oturup ara ara başını sallamakla yetinen, orta yaşlı erkek yönetim kurulu üyesi söze girdi.

"Evet. Farz edelim, bir müşteriyle toplantıdasınız. Müşteri sürekli, nasıl desem, fiziksel temasta bulunuyor. Kâh omzunuza dokunuyor kâh, ne bileyim işte, bacağı bacağınıza değiyor. Böyle şeyler işte. Neyi kastettiğimi anlamışsınızdır.

Evet, böyle bir durumda nasıl davranırsınız? Kim Jiyeong Hanım, buyrun, sizinle başlayalım."

Jiyeong aptal gibi afallamış görünmenin de aşırı ciddi bir ifade takınmanın da geçer not almasına engel olacağını düşünüp orta karar bir tavır takınmaya çalışarak yanıtladı:

"Lavaboya gitme bahanesiyle, sakin ve doğal bir şekilde oradan ayrılırım."

Çok net ve kararlı bir tavırla, bunun apaçık cinsel taciz olduğunu belirterek söze başlayan ikinci aday, müşteriyi uyaracağını ve fakat aynı şekilde davranmaya devam etmesi halinde hukuki yollara başvuracağını söyledi. Soruyu soran yönetim kurulu üyesi kaşını kaldırıp indirerek dosyaya bir şeyler karalarken, Jiyeong bir an kalbinin sıkıştığını hissetti.

Örnek bir yanıt düşünmek için daha fazla vakti olan son adayın yanıtıysa şu şekildeydi:

"Kıyafetimde ya da tavırlarımda bir sorun olup olmadığını kontrol eder ve müşterinin uygunsuz davranmasına neden olan bir durum varsa düzeltirim."

İkinci aday saçmalık dercesine, "Hah!" diyerek iç çekti. Mevcut durumdan hayli rahatsızlık duyan Jiyeong, bir yandan içinden bu kadarının da fazla olduğunu geçirirken, diğer yandansa hem son yanıtın daha yüksek puan alma ihtimalini hesaba katarak kendi yanıtının pişmanlığını yaşıyor hem de böyle düşündüğü için kendini zavallı gibi hissediyordu.

Birkaç gün sonra Jiyeong görüşmenin olumsuz sonuçlandığını bildiren bir e-posta aldı. Aklına gelen ilk neden son soruya verdiği yanıttı. Yaşadığı hayal kırıklığından kurtulamayınca, kendini tutamayıp şirketin insan kaynaklarına telefon etti. Telefondaki yetkili, tek bir yanıtın kendi başına sonucu etkileyemeyeceğini, mülakatta yer alan yöneticilerin kendisini şirketin aradığı kriterlere uygun bulmadığını,

yani bu seferlik, şirketlerinde birlikte çalışmanın kısmet olmadığını açıkladı. Jiyeong kendisine düpedüz önceden hazırlanmış bir metnin okunduğu hissine kapılsa da, aldığı bu yanıtın bir nebze olsun içini rahatlattığını fark etti. Biraz da bu rahatlama sayesinde, kötü bir niyeti olmadığını, yalnızca sonraki görüşmelerinde dikkate almak için sorduğunu belirterek, mülakata birlikte girdiği diğer adayların sonucunu sordu. Telefondaki kişi anlık bir tereddüdün ardından, "Aslında şu anda gerçekten çok yoğunum," dedi ve fakat söz konusu iki adayın da listede adının geçmediğini söyledi.

Jiyeong, "Anlıyorum," dedi ve telefonu kapatırken, bir şekilde bütün enerjisinin çekildiğini hissetti. *Zaten geçemeyecekmişim, bari aklımdan geçenleri olduğu gibi söyleyip çıksaydım,* diye hayıflandı.

Neden sonra aynada kendisiyle göz göze geldiğinde patladı: "O şerefsizin bileğini kırardım! Ayrıca sen ne ayaksın? Güya iş mülakatı yapıyorsun, sorduğun sorunun kendisi taciz zaten! Erkek adaylara da böyle sorular soruyor musunuz?"

Fakat bu da içini soğutmaya yetmedi. Haksızlığa uğramıştı ve bunu hazmedemiyordu. Sinirinden gece boyu gözüne uyku girmedi, yatakta dönüp durmaktan ter içinde kalıp hırsını yorgandan çıkardı.

Jiyeong yıl boyu sayısız mülakata girdi. Kiminde dış görünüşüne dönük eleştirilere, kiminde giyim tarzıyla ilgili yersiz şakalara, kiminde bedeninin belli bölgelerine sabitlenen kötü niyetli bakışlara, münasebetsiz temaslara maruz kaldı. Onca görüşmeden eli boş dönüp mezuniyeti ertelemeden okula ara vermeye, bir yandan bir dil kursuna yazılmaya kadar, fikirlerden fikir beğenerek güz dönemini de bitirerek üniversitedeki son dönemine girdi.

Eunyeong da annesi de acele etmemesini, ortada paniğe kapılacak bir durum olmadığını söylüyordu, ama bunlar Jiyeong'u rahatlatmaya yetmiyordu. Hyejin memurluk sınavına hazırlanmaya başlamıştı. Aslında Jiyeong'a, birlikte hazırlanmayı teklif etmişti ama Jiyeong kararsızdı. Her şeyden önce, sınav tipi ona uygun değildi, dolayısıyla kendine güvenemiyordu. Onca yıl sonra vaktini tekrar büyük bir sınava hazırlanmaya harcayıp üstüne bir de sınavı geçememekten, hele ki aynı kısır döngüyü yıllarca tekrar tekrar yaşamaktan ölesiye korkuyordu. Böyle bir durumda hem yaşı geçecek hem de hiçbir iş tecrübesi olmayacaktı ve sahiden önünde memuriyet dışında bir çıkış yolu kalmayacaktı. Dolayısıyla, nihayetinde kriterlerini giderek düşürerek iş başvuruları yapmaya devam etti. Yeni erkek arkadaşı da müthiş bir ümitsizlik içinde olduğu böyle bir dönemde hayatına girmişti. Haberi çıtlattığında, ablası, "Cidden umutsuz vakasın," diyerek başını salladı. "Şu durumda bile, birinden hoşlanabiliyor musun yani? Bu duygusal enerjiyi nerden bulabiliyorsun?"

Jiyeong gülerek, "Bulurum ben!" dedi. İnsanın, ilişkilerin ayrılıkla sonuçlanacağını genelde daha başından bildiği böyle gergin dönemlerde bile, pekâlâ birinden hoşlanabildiğini, ötesini düşünmeye de gerek olmadığını söyledi. Pencerenin ardında lapa lapa yağan kara dalıp yıllar önce bir yerlerde okuduğu bir dörtlüğü hatırladı:

"Yoksulum, nasıl bilmem yalnızlığı
Veda edip sana, dönerken o karlı yoldan
Ay ışığıdır saçlarıma yağan
*Masmavi, lapa lapa."**

* Shin Kyeongnim'in "Yoksulun Aşk Şarkısı -Komşu Evdeki Gence" adlı şiirinden. -e.n.

Jiyeong'un yeni sevgilisi, Hyejin'le çocukluk arkadaşıydı ve Jiyeong'dan bir yaş daha büyüktü. Askerliğini yapıp okula geri dönmüştü. Dolayısıyla, Jiyeong'u herkesten daha iyi anlıyor, onunla empati kurabiliyordu. Ne her şey yoluna girecek diyerek *Polyannacılık* yapıyor ne iş bulmakta acele etmesinin yersiz olduğu yönünde manasız tavsiyelerle teselli etmeye çabalıyor, ne de Jiyeong'un başkalarından sıkça duyduğu, "Sen de o kadar yıl kendini neden hiç bu güne hazırlamadın!" gibi sözlerle yeriyordu. Jiyeong'un iş görüşmelerine hazırlanma sürecini dikkatlice izliyor, yardım edebileceği bir şey olursa yardım ediyor, görüşme kötü sonuçlandığında da ona içki ısmarlıyordu.

Jiyeong'un mezuniyet törenine iki gün kala, uzun zaman sonra ilk defa ailecek kahvaltı ediyorlardı. Jiyeong, küçük kızlarının mezuniyet gününe katılabilmeleri için dükkânın tam gün mü yoksa sadece akşama kadar mı kapalı olması gerektiğine kafa yorup sesli düşünen babasına, mezuniyet törenine gitmeyeceğini söyledi. Babası sinirlenip ağzına geleni söylediyse de Jiyeong ne incindi ne de önemsedi. Uzun zamandır, "Mülakatı geçemediniz," cümlesinden başka hiçbir sözü neredeyse duymuyordu bile. O kadar fırça atmasına rağmen kızının dediklerini hiç üzerine alınmamış gibi durduğunu gören baba, "İyi, hiçbir yere gitme," dedi. "Kır dizini, otur. Sonra da evlenirsin zaten."

O âna kadar babasından bundan kat be kat ağır şeyler duyduğu halde gülüp geçen Jiyeong neye uğradığını şaşırmıştı. Lokması boğazında düğümlenmişti. Kaşığı elinde, boğa gibi solurken, çat diye bir ses duydu. Âdeta taş çatlamıştı. Sesin sahibi annesiydi. Bir eli halen masaya sertçe vurduğu kaşığın kulpunda, yüzü kıpkırmızıydı. "Hangi devirde yaşıyoruz? Nasıl böyle geri kafalı olabiliyorsun?" diyerek kocasını payladıktan sonra kızına dönüp, "Jiyeong, sakın,"

dedi. "Sakın evimde oturayım deme! İçinden ne geliyorsa onu yap! Ne geliyorsa! Anladın mı?"

Annesinin tersini iyi bilen Jiyeong panikle başını sallayıp gülümseyerek onu sakinleştirmeye çalışırken, babası belki de yaşadığı şoktan bir anda hıçkırmaya başladı. Jiyeong babasını ilk kez hıçkırırken gördüğünü fark etti. *Kimchi'siz** sofrada ailecek tatlı patates yedikleri çocukluğunun kış gecelerinde annesi, ablası, kendisi, küçük kardeşi sırayla hem hıçkırıp hem kahkahalara boğulurken bile görmemişti. Jiyeong içinden, tıpkı deniz kızının sesini kaybedip bacaklarına kavuşması gibi, erkeklerde de belli bir yaştan sonra hıçkırıklar yerini geri kafalı düşüncelere mi bırakıyor diye düşünürken bir anda kendini ve herkesi bir cadının büyüsünün etkisinde hayal etti: Annesi alev saçan öfkesiyle babasının dilindeki sözleri yakıp kavurmuş ve ona hıçkırığını geri vermişti.

Jiyeong aynı günün akşamına doğru, mülakatına girdiği bir reklam ajansından iş teklifi aldı. Yaşadığı onca huzursuzluk, kaygı, suçluluk ve tükenmişlikle, telefon kulağında, öylece donduğunda, onu ufacık bir sarsıntıda suyunu muhafaza etme telaşıyla titreyen, ağzına kadar dolu bir bardağa benzetmek mümkündü. "Tebrikler!" Gözleri olanca yükünden boşanmak için onca zamandır bu tek kelimeyi, bir onu beklemişti. Haberi aşırı sevinçle karşılayan bir diğer kişiyse erkek arkadaşıydı.

Jiyeong ve anne babası tüy gibi hafiflemiş bir şekilde okulun yolunu tutarken, erkek arkadaşı kampüste çoktan yerini almıştı. Jiyeong bu vesileyle onu ailesiyle tanıştırma işini de halletmiş oluyordu. Törenin yapıldığı salona

* Kimchi: İki yüze yakın farklı versiyonu olmakla beraber, geleneksel olarak Çin marulu (lahanası), Japon turpu, yeşil soğan başta olmak üzere çeşitli sebzelerin acı baharatlarla karıştırılarak fermente edilmesiyle hazırlanan geleneksel Kore turşusu. –e.n.

girmeyen dörtlü birlikte kampüsü gezip fotoğraf çekildikten sonra hem dinlenmek hem de kahve içmek üzere kampüsteki kafelerden birine oturdu. Okul deyimin gerçek anlamıyla ana baba günüydü, kampüs coşkulu ve gürültücü bir kalabalığı ağırlıyordu. Jiyeong'un erkek arkadaşı yüksek sesle garsona seslenip kahveleri sipariş etti. Dördü de farklı bir kahve istemişti. Jiyeong'un erkek arkadaşı herkesin siparişini sakince dağıtıp özenle üçgen şeklinde katladığı peçeteyi Jiyeong'un annesinin *latte'sinin* yanına iliştirdi. Çocuk, Jiyeong'un babasının vakur bir ifadeyle yönelttiği soruları –"Hangi bölümde okuyorsun?", "Nerede kalıyorsun?", "Ailen ne işle meşgul?" vb.– dürüst ve sakin bir şekilde yanıtlarken, Jiyeong gülmemek için kendini zor tutmaktan, başını eğip dudaklarını ısırmaktan helak oldu.

Beylik soru ve cevapları takip eden sessizliğin ardındansa, nihayet Jiyeong'un babası, "Haydi, bir şeyler yemeye gidelim," dedi, fakat karısı derhal duruma müdahale ederek kocasının kulağına bir şeyler fısıldadı. Jiyeong'un babası yalandan bir öksürükle boğazını temizledikten sonra bir yandan cüzdanından kredi kartını çıkarıp Jiyeong'a uzatırken, göz ucuyla da karısını süzerek, "Aslında bizim artık dükkâna geçmemiz gerek," dedi. "Siz bir şeyler yersiniz." Hemen ardından, Oh Misook, Jiyeong'un erkek arkadaşının elini avuçlarının arasına alıp gülümseyerek, "Tanıştığımıza memnun oldum," dedi. "Bugünlük siz ikiniz yiyin, sinemaya falan gidin, güzel bir gün geçirin. Bir dahakine de bizim dükkânda birlikte yeriz."

Oh Misook kocasının koluna girdi ve gençlerle vedalaşıp ayrıldılar. Jiyeong anne babası arkalarını dönüp giderken, sevgilisinin âdeta yerlere kadar eğilerek teşekkür edip iyi bir gün dileyişi karşısında kendini daha fazla tutamayıp kahkahayı bastı.

"Annem çok tatlı değil mi? Resmen sen rahatsız olma diye ayaküstü ortam ayarladı."

"Öyle yaptı cidden. Sahi, sizin dükkânın en güzel yemeği ne?"

"Her halükârda anneminkilerden daha güzeldir. Annem hiç iyi aşçı değildir. Ama bak, ben kâh kendim bir şeyler yaparak kâh dışardan sipariş vererek kâh dükkândan gelenlerle gayet sağlıklı büyüdüm."

Okul bölgesi aşırı kalabalık olduğundan, metroya inip Gwanghwamun'a geçen sevgililer, Jiyeong'un annesinin dediği gibi, önce bir güzel karınlarını doyurup ardından sinemaya gittiler. Sonrasında da kitapçıya uğramaya karar verdiler. Jiyeong'un erkek arkadaşı, sevgilisinin babasının kredi kartıyla kitap almaktan çekinse de, Jiyeong, babasının kitap aldıkları için aksine mutlu olacağını söyleyip üsteledi. Bunun üzerine erkek arkadaşı uzun zamandır aklında olmasına rağmen pahalı olduğu için alamadığı bir kitabı seçti. Âdeta ansiklopedi gibi kalın ve ağır kitapları kucaklarında, gülüşerek merdivenlerden çıkıp yeniden alışveriş merkezinin dışına çıktıklarında, kar yağıyordu.

Kar taneleri kapkara gökyüzünden herkese eşit bir şekilde dağıtılan hediyelermişçesine usul, ağır bir ritimle düşüyor, arada esen rüzgâr onları havada yakalayıp sağa sola dağıtıyordu. Jiyeong'un erkek arkadaşı, "Eğer bir kar tanesini yakalayabilirsen dileğin gerçek olur," diyerek kolunu havaya savurup kar tanesi yakalamaya soyundu ve başta şansı yaver gitmese de, birkaç denemenin ardından, altı köşeli bir kar tanesini işaret parmağının ucuna denk getirmeyi başardı. Jiyeong ne dilediğini sordu.

"Bu ilk işinde çok başarılı olmanı," dedi çocuk. "Daha az yorulmanı, daha az üzülmeni, daha az bitkin düşmeni, iş arkadaşlarınla iyi anlaşmanı, maaşını düzenli ve sorunsuz bir şekilde almanı ve bana yemek ısmarlamanı."

Jiyeong kalbinin kar taneleriyle dolduğunu hissetti; hem dopdolu hem bomboş, hem sıcacık hem buz gibi. Artık hayatında yeni bir safhaya geçiyordu ve bu yeni safhada erkek arkadaşının dediği gibi, daha az yorulmaya, daha az canını sıkıp üzülmeye ve annesinin dediği gibi, içinden nasıl davranmak geliyorsa öyle davranıp her şeyin üstesinden gelmeye kararlıydı.

Jiyeong şirket kartını boynuna asıp öğle yemeğine çıktı. Diğer çalışanlar kartlarını elde taşımaya üşendiklerinden boyunlarına geçiriyor gibiydi, ancak Jiyeong için durum farklıydı. Geçmişte, öğle vakti hasbelkader yolu dört bir yanında ofis binalarının yükseldiği ana caddelerden birine düştüğünde karşılaştığı insanların boyunlarındaki, şirket adlarının yazılı olduğu kalın şeritlerin ucuna tutturulmuş şeffaf kılıfların içine özenle yerleştirilmiş kimlik kartlarını süzerek bu insanlara gıpta edip, kendini çalıştığı şirketin kimlik kartı boynunda, bir elinde cüzdanıyla telefonu, iş arkadaşlarıyla birlikte kalabalıkları yararken, arkadaşlarına dönerek, "Bugün ne yesek?" derken az hayal etmemişti sonuçta.

Çalıştığı şirket elliye yakın çalışanıyla, sektöründe hatırı sayılır derecede büyük bir firmaydı. Yönetim kademelerinde erkeklerin oranı daha yüksek olmakla beraber, kadın çalışan sayısı da başka pek çok şirkettekinden çok daha fazlaydı. Herkes yeterince bireysel, yeterince dayanışmacıydı. Özetle Jiyeong çalışma ortamını sevmişti. Fakat iş yükü çok fazlaydı ve sık sık fazla mesai ücreti almaksızın hafta sonu da çalışıyorlardı. Kendisi dahil işe yeni giren dört kişiden ikisi kadın ikisi erkekti. Okulda sene kaybı yaşamayıp mezun olur olmaz da işe girebildiği için, şirketin en genç çalışanı, yani bir anlamda maknaesi oydu.

Jiyeong her sabah ekip arkadaşlarının masalarında kendi sevdikleri tarzda birer kupa kahveyi hazır ediyor, öğle yemeklerini beklerken, herkesin önüne peçetelerini serip kaşık ve çubukları üzerlerine koyuyor, ofiste yemeye karar verildiğinde, not defterini kaptığı gibi herkesin istediği menüyü yazıp telefona sarılarak sipariş veriyor, yemek sonrasında hemen öne atılıp boşları kaldırıyordu. Ekibin maknaesinin şirketteki asıl işiyse, her sabah gazeteleri tarayıp şirket müşterileriyle ilgili içerikleri tespit etmek ve bunlara dair kişisel yorumlarına da yer verdiği raporlar hazırlamaktı. Bir gün ekip şefi, sunduğu rapora göz attıktan sonra Jiyeong'u toplantı odasına çağırdı.

Ekip şefi Kim Eunshil, dört ekip şefi içindeki tek kadındı. İlkokula giden bir kızı vardı. Annesi de onlarla birlikte yaşıyordu ve Jiyeong'a anlatıldığı kadarıyla, ev işleri ve çocuk bakımını annesi üstlenirken, kendisi de sadece işiyle ilgileniyordu. Ekipte, onun muhteşem biri olduğunu düşünen de zehir gibi zeki olduğundan dem vuran da her ne alaka ise, kocasını öven de vardı.

Bu üçüncü gruptakiler, bir erkeğin eşinin ailesiyle birlikte yaşamasının kendi ailesiyle birlikte yaşamasından çok daha zor olduğunu, kaynana-damat geçimsizliğinin düpedüz toplumsal bir sorun halini aldığını söylüyor, kayınvalidesini evinde ağırlamasından hareketle, her ne kadar hiç tanışmamış olsalar da Eunshil Hanım'ın kocasının çok anlayışlı biri olması gerektiğini düşünüyorlardı. Böyle anlarda Jiyeong'un aklına hep tamı tamına on yedi yıl boyunca kaynanasıyla birlikte yaşamış olan annesi gelirdi. Babaannesi, sadece annesi kuaförlük yapmaya gittiğinde, kısa süreliğine erkek kardeşine bakar, üç çocuğu yedirme, yıkama, uyutma gibi işlere ise elini bile sürmezdi. Ev işi falan da yapmazdı. Gelininin yaptığı yemeği yer, gelininin yıkadığı kıyafetleri giyer, gelininin

temizlediği odada yatardı. Ama Jiyeong bir allahın kulundan annesinin ne kadar anlayışlı biri olduğunu duymuş değildi.

Ekip şefi, Jiyeong'u ortaya koyduğu işten dolayı takdir ederek rapor dosyasını ona uzattı. Sürekli kendini geliştirdiğinin farkında olduğunu, haber seçimlerinin gayet iyi, yorumlarının son derece isabetli olduğunu belirterek ondan böyle çalışmaya devam etmesini istedi. Jiyeong ilk işinde üstlendiği ilk sorumluluğu layıkıyla yerine getirmiş, karşılığında ilk övgüsünü almıştı. Ekip şefinin bu tavrının hayatında karşılaşacağı yeni engeller karşısında kendisine ne kadar güç vereceğinin farkında olan Jiyeong, hem sevinmişti hem de kendisiyle gurur duyuyordu. Yine de, duygularını göze sokarcasına yaşamasının iyi olmayacağını düşünerek, "Teşekkür ederim," demekle yetindi.

Ekip şefi gülümseyerek, "Bu arada," dedi; "bana kahve getirmek zorunda değilsin. Hakeza yemekhanede kaşığımı önüme koymak veya boş tabağımı kaldırmak zorunda da değilsin."

"Rahatsızlık verdiysem özür dilerim."

"Özür dile diye değil, senin işin olmadığı için söylüyorum. Bugüne kadar işe yeni başlayan kadınların hepsinde aynı şeyi gördüm; kimse onlardan böyle bir şey talep etmediği halde, ne kadar gereksiz iş varsa, hepsine atlıyorlar. Erkekler hiç öyle değil. Maknae de olsalar işe yeni başlamış da olsalar, istenmediği sürece, en ufak bir şey yapmayı akıllarından geçirmiyorlar. Kadınlar tüm bu işleri niye kendiliğinden üstleniyor dersin?"

Jiyeong'a, kendisinin sadece üç çalışan olarak çalıştıkları dönemden beri bu şirkette olduğunu, şirketin de çalışanların da birlikte gelişip büyümesine özgüven ve övünçle tanık olduğunu söyleyen Eunshil Hanım, ilk günden beri birlikte çalıştığı pek çok mesai arkadaşı içinde, erkeklerin bazısı kendisi

gibi ekip şefliğine terfi eder, bazısı başka büyük şirketlerin halkla ilişkiler departmanına geçer veya kendi şirketini kurarken, yani hepsi bir şekilde sürekli gelişme kaydederken, kadın meslektaşlarından hiçbirinin çalışma hayatında kalıcı olamadığından yakındı. Geriye dönüp baktığında, kendisi ilk günden beri gerekli gereksiz, tüm iş sonrası yemek toplantılarının sonuna kadar kalmış, fazla mesaiye bir kez bile ses çıkarmamış, iş gezilerine hep gönüllü olarak katılmıştı. Doğum yapmış ve bir ay sonra işinin başına geri dönmüştü. Başlarda kendisiyle gurur duysa da, sonraları ne zaman kadın iş arkadaşlarından veya hubelerinden biri işten ayrılsa, kendisini içinde çıkılması güç bir kaosun ortasında bulmaya başlamıştı. Aslına bakılırsa ona göre, iş yemeği toplantıları çoğunlukla gereksizdi. Sık sık kalınan fazla mesailer de iş gezileri de çalışan sayısını artırarak pekâlâ çözülebilirdi. Öte yandan, doğum izni de çocuk bakımıyla ilgili diğer izinler de gayet doğal ve zaten olması gereken hakken, kendisi bu izinlerinin hiçbirini kullanmayarak bir anlamda hubelerinin de hakkını elinden alan birine dönüşüvermişti. Yönetim kademesine terfi eder etmez yaptığı ilk iş, gereksiz iş yemeği toplantıları, piknikler, atölyeler ve benzeri etkinleri iptal etmek olmuştu. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin, tüm çalışanlara doğum izni ve çocuk bakımı izni güvencesi getirmişti. Şirket kurulduğundan beri ilk kez bir yıllık çocuk bakımı iznini tamamladıktan sonra işe dönen hubesinin masasına bıraktığı bir buket çiçek karşısında hissettiği duyguyu hayatı boyunca unutmayacaktı.

"Kim o peki?" diye sordu Jiyeong.

Ekip şefi, "Birkaç ay içinde işten ayrıldı," diye yanıtladı. Fazla mesai ve hafta sonu mesaisi konularında ekip şeflerinin de yapabileceği pek bir şey yoktu ve maaşının neredeyse tamamını bakıcıya vermesine rağmen, bu fazla mesailer

yüzünden sürekli birilerinden bebeğe bakmasını rica etmek zorunda kalması yetmezmiş gibi, gün boyu kocasıyla telefonda tartışıp duran kadın, nihayetinde bir hafta sonu kucağında bebekle ofise gelmek zorunda kalınca daha fazla dayanamayıp işi bırakmış, Eunshil Hanım ise kadına, çok üzgün olduğunu söylemek dışında bir şey diyememişti.

Ve Jiyeong nihayet ilk resmi işini aldı. Çevre dostu bir yatak firmasının ürettiği yatak odası takımını, aldığı ev içi kirlilik testi sonucu temelinde değerlendiren bir rapor yazacaktı. Çok iyi bir iş ortaya koymak istediğinden hepi topu iki sayfalık rapor için günlerce sabahladı. Ekip şefi yazının güzel olduğunu, ama aynı zamanda âdeta bir gazete haberini andırdığını belirtip kendilerinin işinin haber yazmak değil, haber yazmaya teşvik eden bir belge hazırlamak olduğunu söyleyerek, Jiyeong'dan raporu baştan yazmasını istedi. Jiyeong'un bir gece daha sabahlamasına değdi; ekip şefi bu kez raporu beğendi ve rapor, ufak tefek düzeltme ve değişikliklerin ardından, günlük gazetelerde, kadın dergilerinde yayınlandı, hatta kendine yerel televizyon kanalların haber bültenlerinde bile yer buldu. Öte yandan, Jiyeong artık sabahları kahve dağıtmayı da yemek öncesi kaşık ve bardak servisi yapmayı da bırakmış, kimse de bu konuda bir şeyler söyleme ihtiyacı hissetmemişti.

Jiyeong işinden keyif alıyor, iş arkadaşlarını seviyordu. Öte yandan gazetecilerle, müşterilerle ya da ajansın çalıştığı şirketlerle koordine hareket etmesi gerektiğinde zorlanıyor ve bu durumdan için için huzursuzluk duyuyordu. Zamanla işe alışıp deneyim kazanması bile onlarla arasındaki mesafenin kalkmasını ya da Jiyeong'un kendini daha rahat hissetmesini sağlamayacaktı. Reklam ajansının müşterilerinin büyük çoğunluğu orta yaşlı, statü sahibi adamlardı. Dahası,

Jiyeong'un hiç alışık olmadığı bir mizah anlayışları vardı ve Jiyeong'a hiç komik gelmeyen şakalarının sonu gelmek bilmiyordu. Jiyeong gülmesi veya nasıl yanıt vermesi gerektiğini bilmiyor, eli ayağına dolaşıyordu. Güldüğünde, anında yeni şakaların hedefi oluyor, gülmese, bu sefer de canını sıkan bir şey mi olduğunu soruyorlardı.

Bir keresinde bir müşteri firmanın temsilcisiyle yemek yemek üzere gitmek durumunda kaldığı geleneksel bir Kore restoranında soya soslu doenjang* yemeği söyleyince, firma temsilcisi gülerek, "Gençler de doenjang yemeyi bilir miymiş? Demek Kim Hanım da doenjang kızlardan!" demişti de Jiyeong ne yanıt vereceğini bilememişti.

Her dönem kadınları aşağılayıcı, sözümona komik kendi jargonuna sahiptir, malum; işte "doenjang kız" da o dönemin popüler ifadelerinden biriydi. Jiyeong adamın onu güldürmek için mi böyle söylediğini yoksa düpedüz dalga mı geçtiğini, hatta sözcüğün anlamını bilip bilmediğini düşünedursun, adam kahkahayı bastı. O gülünce çalışanı da el mahkûm güldü ve Jiyeong ile sunbaesi yüzlerinde zoraki gülümsemeyle göz göze gelip konuyu değiştirdiler.

Bir keresinde de orta ölçekli bir şirketin pazarlama departmanıyla iş yemeğindeydiler. Müşteri şirketin kuruluş yıldönümü etkinliklerinin planlanmasından raporlanmasına ve medyadaki tanıtımlarına kadar sürecin başından itibaren birlikte çalışıp işi başarılı bir şekilde sonuçlandıran Jiyeong ile ekip şefi Eunshil Hanım, müşterileri tarafından teşekkür mahiyetinde şirketin pazarlama departmanıyla birlikte yemeğe davet edilmişlerdi. Pazarlama departmanı çalışanlarının çoktan yerlerini aldığı barbekü restoranına gitmek üzere üniversite bölgesine doğru yola koyuldukları

* Doenjang: Fermente edilmiş fasulyeyle yapılan geleneksel bir yemek. -ç.n.

takside, ekip şefi keyifsiz bir yüz ifadesiyle Jiyeong'a dönüp, "Hiç de içimden gelmiyor," dedi. "Madem minnettarsın çek ya da küçük bir hediye falan gönder. Böyle ortamların bizim için ne kadar rahatsız olduğunu bilmemesi mümkün değil. Minnettarlığını gösterme bahanesiyle birlikte bir şeyler yiyip içmeye davet etmekteki niyeti çok açık. Size son bir kez daha tepeden bakayım diyor resmen. Ah, cidden hiç istemiyorum. Neyse, bu da son işte, sonrası yok."

Müşteri firmanın ellili yaşlarındaki erkek müdür, kırklarındaki erkek müdür yardımcısı, otuzlarındaki erkek bölüm şefi ve yirmilerindeki üç kadın çalışan ile birlikte toplamda altı kişi olarak katıldığı yemeğe, Jiyeong'un ajansını temsilen ekip şefi Eunshil Hanım, Jiyeong ve etkinliğin düzenlenmesinde görev almış bir erkek çalışan iştirak ediyordu. Olasılıkla çoktan içmeye başladığından, restorana girdiklerinde yüzünü pancar gibi kızarmış halde buldukları müdür âdeta hepten coşmak için Jiyeong'u beklemişti. Müdürünün yanındaki sandalyede oturan şef, konukların gelmesiyle derhal kaşığını, çubuğunu ve bira bardağını alıp ayağa kalkarak Jiyeong'a kendisinin kalktığı sandalyeye oturabileceğini işaret etti. Müdür, keyifle gülerek, "Şef Han, seni köftehor!" diyerek karşılık verdi. Jiyeong karşı karşıya kaldığı şok edici ve utanç verici durumdan nasıl sıyrılacağını bilmese de, oraya oturmak istemediğinden emindi. Teşekkür edip meslektaşlarının yanına oturmasının daha uygun olacağını ifade etti. Fakat bir yandan müdür yardımcısı, diğer yandan şef üsteleyerek onu bir şekilde müdürün yanına oturtmayı başardılar. Jiyeong'un mesai arkadaşı tüm bu olanları ne yapacağını bilemez halde izleyip çaresizce yerine otururken, restorana girer girmez lavaboya gitmiş olan ekip şefi Eunshil Hanım da masaya geldiğinde, Jiyeong, müdürün yanına oturmuş, doldurduğu birayı gönülsüzce yudumluyordu.

Sonu gelmeyen ısrarlarla yemek boyunca epey içmek zorunda kalacaktı.

Ürün geliştirme departmanının farklı kademelerinde geçirdiği başarılı yılların ardından henüz üç ay kadar önce pazarlama departmanının başına geçtiğini söyleyen müdür kâh pazarlama ve tanıtım konusundaki deneyimleri ve tavsiyelerini iştahla paylaştı, kâh Jiyeong'un yüz hatlarının güzelliğinden, burnunun kemersiz oluşundan ama göz kapaklarının bir operasyona ihtiyaç duyduğundan dem vurdu. Ona, sevgilisi olup olmadığını sordu ve, Jiyeong'un yanıt vermesine fırsat vermeden gevrek gevrek sırıtarak, "Kalede kaleci olmalı ki gol atmanın tadı çıksın," dedi. "Bir kez bile aldatmayan kadın olabilir, ama tek bir kez aldatan kadın yoktur." Bunu başka çirkin, müstehcen "şakalar" ve içki ısrarları izledi. Jiyeong zaten haddinden fazla içtiğini, daha fazla içmesinin eve dönüşte kendisi için tehlikeli olacağını söyleyince, müdür sırıtarak, "Yanında bu kadar erkek varken, niye korkuyorsun?" dedi. Jiyeong, "*Asıl sizden korkuyorum*," demek istediyse de, yanıt vermedi ve masadaki diğerlerinin bakışları altında birasını boş bardaklara ve erişte kâsesine döktü.

Saat gece yarısını geçerken, müdür birden bardağındaki birayı Jiyeong'un bardağına boca edip bir elinde telefonla sallana yalpalaya ayağa kalktı ve restoranın duvarlarını döven tok sesiyle bağıra bağıra taksi çağırdı. Telefonu kapatıp durumu açıklamak üzere masadakilere döndü. "Kızım bu üniversitede okuyor. Kütüphanede ders çalışıyormuş da, geçe kalınca korkmuş, beni alır mısın diye mesaj attı. Kusura bakmayın, artık kalkmam gerek," dedi ve Jiyeong'a dönüp bira bardağını işaret ederek ekledi: "Jiyeong Hanım, siz bitirirsiniz!"

Jiyeong bütün gece gerilen sabır telinin sonunda koptuğunu hissetti. İçinden, "*Senin gibileri bize böyle davranmaya*

devam ettiği müddetçe, senin o kıymetli kızın da birkaç yıl sonra kendini şimdi benim bulduğum halde bulacak," diyerek ve bütün gece içtiği onca biranın kendisini âdeta bir anda sarhoş ettiğini fark ederek telefonuna sarılıp erkek arkadaşına kendisini alması için mesaj attı. Fakat yanıt gelmedi.

Neyse ki müdürün ayrılmasıyla birlikte ortam bir anda durulmuştu. Masadakilerin birkaçı küçük bir grup halinde muhabbet ederken, bazısı sigara içmeye çıkmış, pazarlama departmanı çalışanlarından bir kadınsa sessiz sedasız ayrılmıştı. Gruptakilerin birkaçı geceye başka bir mekânda devam etmeyi teklif edince, Jiyeong'un ekip şefi Eunshil Hanım duruma müdahale ederek çalışanlarını başlarına bir şey gelmeden restorandan çıkarmayı bildi ve ardından, annesinin hasta olduğunu, dolayısıyla kendisinin bir an önce gitmesi gerektiğini söyleyerek iki çalışanıyla vedalaşıp bir taksiye bindi. Jiyeong ve mesai arkadaşıysa ilerdeki bir dükkândan birer kutu soğuk kahve alıp dükkânın önündeki plastik sandalyelerde kahvelerini içtiler. Biraz ayılabilmek için kahve içmeyi teklif eden Jiyeong'un kendisi olmuştu, ama belki biraz da o rahatsız edici ortamdan nihayet kurtulmuş olmanın verdiği rahatlamayla, ayılmaktan ziyade, uykusu gelmişti. Başını önünde duran, ramyon suyu lekeli masaya koyduğu gibi sızdı. İş arkadaşı kâh omzunu dürtüp kâh nerdeyse bağırırcasına seslenip ayıltmaya çalışsa da Jiyeong bana mısın demedi.

Derken Jiyeong'un telefonu çaldı; arayan sevgilisiydi. İş arkadaşı, çoktan derin uykuya dalmış olan Jiyeong'u almaya gelmesini istemek için telefonu açtı ve açar açmaz da hata ettiğini anladı.

"Alo... Merhaba. Ben Jiyeong'un şirketten arkadaşıyım..."

"Jiyeong nerde?"

"Uyuyor. Ben de bunu söylemek için açtım zaten..."

"Ne uyuması? Ayrıca sen kimsin?"

"Hayır, hayır! Yanlış anladınız. Jiyeong içki..."

"Sıçtığımın telefonunu Jiyeong'a ver çabuk!"

Jiyeong erkek arkadaşının sırtında sağ salim eve ulaştı. Fakat ilişkileri onun kadar şanslı olmayacaktı.

Aslına bakılırsa, Jiyeong hem iş arkadaşları hem de iş yönünden epey şanslı sayılırdı. İlk iş deneyimi olmasına rağmen, kendini hazırladığından çok daha az yoruluyor, daha az üzülüyor, daha az zorlanıyor ve sosyal hayatını da karınca kararınca da olsa sürdürebiliyordu. Ve evet, erkek arkadaşına sık sık yemek ısmarlıyordu. Ona çanta, kıyafet, cüzdan gibi ufak hediyeler alıyor, gerektiğinde taksi parası bile veriyordu. Öte yandan, ilişkiye karşı tarafın gözünden bakıldığında, durum biraz daha farklıydı; erkek arkadaşı vaktinin giderek artan bir kısmını Jiyeong'u beklemekle geçiriyordu. Jiyeong'un işten çıkmasını bekliyor, izin günlerini bekliyor, tatile çıkmasını bekliyor, yani boyuna bekliyordu. Jiyeong şirketin en düşük rütbeli çalışanlarından biriydi ve tüm bunlara kendi başına karar verme şansı yoktu. Dolayısıyla, erkek arkadaşı buluşma günlerinin netleşmesini de telefonda konuşmayı da mesajlaşmayı da beklemek zorundaydı. Jiyeong işe başladıktan sonra konuşma süreleri de mesajlaşmaları da zaten epey azalmıştı. Erkek arkadaşı iş çıkışı, metroda, tuvalette ya da öğle yemeğinden sonra restoranda, telefonuna bakıp bir mesaj yazacak kadar bile mi vakti olmadığını sorarak sitem ediyordu, ama Jiyeong'un sorunu boş vaktinin olmaması değildi. Sorun zihninin her an dolu olmasıydı. Hem çevresindeki birçok çift için de durum farklı değildi. Çalışan tarafın kadın ya da erkek olması fark

etmiyordu; bir taraf okuluna devam ederken, diğeri çalışma hayatına başlamışsa, ilişki kendiliğinden bu hale geliyordu.

Dahası, Jiyeong bir yandan mezun olmaya çalışıp diğer yandan iş başvuruları yapmaya hazırlanan erkek arkadaşına yeterince destek olamadığı için kendisini zaten fazlasıyla mahcup hissediyordu. Kendisi aynı durumdayken, ondan gördüğü koşulsuz desteği unutmuş değildi ve o günleri hatırladığında her seferinde yeniden baştan ayağa aşkla doluyordu. Fakat Jiyeong her gün hayata değil, âdeta yeni bir savaşa uyanıyordu. Çalışma hayatı kendini bir an koyuverse kan revan içinde yere yığılacağı bir savaş meydanından farksızdı ve arenada insanın bir başkasını düşünecek vakti olmuyordu. İki tarafın da gerek birbirlerinden gerek hayattan duyduğu hayal kırıklıkları, buzdolabının ya da banyo rafının üzerinde her an göz önünde durduğu halde görmezden gelinerek ağır ağır biriken toz yığını gibi, zamanla âdeta küçük bir tepeciğe dönüşmüştü. Malum gecede yaşananlar işte tüm bunların üstüne dikilen tüyden fazlası değildi.

Erkek arkadaşı, Jiyeong'un o geceye kadar hiç sarhoş olacak kadar içmediğini de, o gün katılmak zorunda olduğu için katıldığı yemekte içmek zorunda olduğu için sarhoş olana kadar içtiğini de, telefonu açan iş arkadaşıyla aralarında hiçbir şey olmadığını da biliyordu. Bu konuda en ufak bir kuşkusu dahi yoktu, ama sorun bu değildi. Jiyeong'un ilkgençliğinin en güzel anıları çoktan kuruyup solmuş, ufalanmıştı; tutuşmak bir çakımlık kıvılcım bekliyordu ve o kıvılcımı bulur bulmaz da yanıp küle döndü.

Jiyeong sonrasında dört beş kişiyle tanıştı, hatta içlerinde ikinci kez buluştuğu kişiler de oldu. Hepsi de Jiyeong'dan yaşça epey büyük, statüleri de kuvvetle muhtemel maaşları da daha yüksek olan kişilerdi. Tıpkı bir zamanlar Jiyeong'un erkek arkadaşına yaptığı gibi, onlar da Jiyeong'a

yemek ısmarladı, sinema, tiyatro biletleri ve küçüklü büyüklü hediyeler aldı, fakat Jiyeong hiçbiriyle yakınlaşamadı.

Şirkette bir proje departmanı kurulmasına karar verilmişti. İlk başta reklam ve tanıtım işleriyle müşteri portföyünü epey genişletmiş, ardından da yıllarca müşterilerin istekleri odaklı çalışmalar yürütmüş olan şirketin kendi projelerini oluşturma ve bu projeleri birlikte yürüteceği ortaklar bulma vakti gelmişti. Bu, tek seferlik, süreli bir organizasyon değil, uzun soluklu ticari bir yapılanma anlamına geliyordu. Ajans potansiyelinin sınırına dayanmıştı ve kendisini reklamcılık işinin yapısı gereği içinde bulduğu açmazdan çıkarmak üzere böyle bir planlamaya gidiyordu. Kısa vadede kazanç elde edilemese bile, bu yeni çalışma planının oturması halinde, hem müşterilerle ilişkileri daha katılımcı bir misyonla sürdürmenin hem de istikrarlı bir gelir ve büyüme gerçekleştirmenin mümkün olacağını öngörüyorlardı. Jiyeong da dahil, çalışanların neredeyse tamamı bu yeni macerayı heyecanla karşılaşmıştı. Proje ekibinin başındaki isim yine Kim Eunshil olacaktı. Jiyeong ekip şefine, bu yeni ekipte yer almaktan memnuniyet duyacağını bildirmiş ve, "Peki, üstesinden gelebileceğini düşünüyorum," yanıtını almıştı.

Ne var ki ekip şefinden aldığı bu olumlu yanıta rağmen, Jiyeong proje departmanına dahil edilmedi. Bu yeni ekip orta yönetim kademesinde hırslı yapılarıyla öne çıkan üç kişinin yanı sıra, Jiyeong'la aynı dönemde işe başlamış iki erkek çalışandan oluşuyordu. Proje departmanı şirketin kilit çalışanlarının bir arada toplandığı departman olmuştu ve buraya uygun bulunmayan Jiyeong ile Kang Hyesu kendilerini alenen dışlanmış hissediyordu. Nihayetinde o güne kadar ikisi de hep performanslarıyla övgü görmüş, dahası, aynı dönemde, aynı kriterleri karşıladıkları için işe kabul edilmiş diğer iki erkek

çalışan, gösterdikleri performansla akranlarının hayli gerisinde kalmaları nedeniyle sık sık alay konusu olmuştu. Dolayısıyla, proje departmanına kendilerinin değil, bu iki erkek çalışanın tercih edilmesi durumu kabullenmelerini haliyle daha da zorlaştırıyordu. Söz konusu erkek çalışanlar da işlerinde başarısız sayılmazlardı elbette, ama genelde daha az yorucu müşterilerle ilgilendikleri de bir gerçekti.

Aynı anda işe başlayan bu dört çalışan birbirlerinden tamamen farklı mizaçlarda olmalarına rağmen, ilk günden beri iyi anlaşmıştı, aralarında en ufak bir tatsızlık yaşanmamıştı. Fakat ikisinin proje departmanına geçişi aralarına görünmez bir bariyer ördü. Mesai esnasında bile sık sık mesajlaşırken, bir anda nerdeyse selamı sabahı kestiler. Hep birlikte gizli gizli yaptıkları kaçamak kahve molaları da birlikte yenen öğle yemekleri de iş çıkışı içmeleri de bıçak gibi kesildi. Koridorda hasbelkader karşılaşınca gözlerini kaçırıyor, zoraki gülümsemeler, baş selamlamalarıyla âdeta yabancılar gibi geçip gidiyorlardı. İçlerinde yaşı en büyük olan Hyesu, bu durumdan iyice sıkıldı ve bir bar planı yaptı.

Gecenin geç saatlerine kadar içilecek ama kimse kafayı bulmayacaktı. Küçük çocuklar gibi şakalaştıkları, iş yerindekilerle ilgili bini bir paraya yakınıp dedikodu yaptıkları, kâh efkârlandıkları kâh pürneşe gülüştükleri eski bar buluşmalarının aksine, bu buluşmanın hayli gergin bir atmosferde geçeceği, herkesin deyim yerindeyse diken üstünde oturacağı aslında daha ilk andan belli olmuştu. Zira Hyesu'nun şirketten biriyle ilişkisi vardı ve buluşma bunun itirafıyla başladı. "Artık tamamen bitti," dedi Hyesu. "O yüzden hiç kim olduğunu sormayın. Kendi kendinize yargılamayın da. Başka bir yerde ağzınızdan kaçırmak da yok. Size anlattım, çünkü bu aralar hiç iyi değilim. Teselli edin biraz."

Jiyeong şirketin bekâr erkeklerini -zaten hepi topu birkaç kişilerdi- zihninde resmi geçitte yürüttükten sonra, birden adamın ille de bekâr olması gerekmediğini fark edip beyninden vurulmuşa döndü. İki erkek biralarını kafaya diktikten sonra, biri, önceki yıl üniversiteden mezun olan kardeşinin hâlâ iş bulamadığından, bulacak gibi de görünmediğinden bahsedip kendi okul kredisinin geri ödemesi bile bitmemişken, ondan çok daha yüksek bir kredi kullanmış olan kardeşinin bu borç batağından nasıl çıkacağını bilemediğinden yakındı. Diğeri ensesini kaşıyarak, "Anlaşıldı," dedi. "Bu gece itiraf gecesi. Bir tane de benden gelsin madem. Doğrusunu isterseniz, bu proje departmanı işi hiç bana göre değil."

Jiyeong için o gece pek çok şey açıklığa kavuştu. Her şeyden önce, proje departmanına seçilen isimler tamamen patronun tasarrufuydu. Orta yönetim kademesinin en hırslı yöneticileri, proje ekibine ihtiyacı olan sağlam temelleri kurabilecekleri için tercih edilirken, diğer iki genç erkeğin seçilme nedeni ise bu ekibin uzun soluklu bir proje olarak düşünülmesiydi. Pazarlama işinin stresli ve yoğun mesai gerektiren bir iş olmasını da hesaba katan patron, bu işi evlilikle, hele ki çocuk bakımıyla bir arada yürütmenin hiç de kolay olmayacağını adı gibi iyi biliyor ve kadın çalışanların şirketteki ömürlerinin uzun olmayacağını düşünüyordu. Dahası, kısa çalışma, çocuk bakımı yardımı gibi ek masraflarla uğraşmak niyetinde de değildi. Çalışma ortamını çalışanlara uydurmaktansa, çalışma ortamına uygun çalışanlara yatırım yapmanın hem daha düşük maliyetli hem de daha etkili olacağından emindi. Zaten başından beri Jiyeong ve Hyesu'ya hep müşkülpesent müşterileri vermesinin altında da yine bu kâr-zarar hesabı yatıyordu. Bu ikisine erkeklerden daha çok güveniyor değildi; sadece, şirketin daha kalıcı çalışanları olacaklarını öngördüğü erkek çalışanlara ilk günden yorucu işler vermek istememişti.

Jiyeong kendini bir anda bir labirentin orta yerinde, azimle, sabırla, inatla aslında hiçbir zaman var olmamış çıkış yolunu arar halde buldu. Şaşkındı ve her an pes etmeye hazırdı. Arkadaşlarıysa aksine daha fazla zorlamasını, gerekiyorsa o duvarı delip yine de bir yol bulabileceğini söylüyordu. Patronların amacı nihayetinde para kazanmaktı ve asgari yatırımla azami kazanç sağlamak istiyor diye patronunu suçlayamazdı. Kaldı ki kısa vadeli verimlilik ve bilançoyu dikkate almak bundan daha mı adildi yani? Önceliklerin bunlar olduğu bir dünya kime kalacaktı ve kim böyle bir dünyada mutlu olabilecekti?

Jiyeong erkeklerin daha ilk günden beri kendilerinden daha yüksek maaş aldığını da o gece öğrendi, ama âdeta günlük şok ve hayal kırıklığı kotasını doldurmuşçasına, hiçbir şey hissetmedi. İçinde ne yönetime veya sunbaelerine güveni kalmıştı ne de çalışma hevesi. Yine de sabah uyandı, hazırlandı ve şirketin yolunu tuttu. Kendisinden ne istendiyse, her zamanki gibi harfiyen yerine getirirken, isteğini ve inancını çoktan yitirdiğinden emindi.

Tevekkeli OECD üyesi ülkeler içinde, cinsiyetler arasındaki maaş farkının en yüksek olduğu ülke Güney Kore değildi; 2014 yılı verilerine göre, Güney Kore'de kadınlar, erkeklerin maaşının yalnızca yüzde 63'ü oranında maaş alırken, OECD'deki oran ortalaması yüzde 84'tü.* Yine, İngiltere merkezli ekonomi dergisi *Economist*'in açıkladığı cam tavan endeksi sıralamasına göre, çalışan kadın olmak için en kötü ülke Güney Kore'ydi.**

* Cinsiyetler Arası Ücret Farkı, OECD, 2014.

** "Çalışan Kadın Olmak İçin En İyi ve En Kötü Ülkeler", *The Economist*, Mart 2016.

2012 – 2015

Müstakbel gelinle damat ve tabii müstakbel dünürler Gangnam'da, terminal civarındaki bir geleneksel Kore restoranında buluştular. "Çok memnun oldum," "Buralara kadar gelmekle zahmet ettiniz," ve benzeri nezaket sözlerini takip eden kısa ve tuhaf sessizlik ânını, Jeong Daehyun'un annesinin hepi topu iki kez gördüğü Kim Jiyeong'a düzdüğü övgüler izledi: "Sadece sakin ve cana yakın değil, aynı zamanda çok da düşünceli bir kız yetiştirmişsiniz. Kahve içmediğimi hatırladı da sonraki görüşmemizde elinde geleneksel çayla geldi. Nezle yüzünden sesimin değiştiğini de anında fark etti."

Aslında Jiyeong söz konusu hediyeyi alışveriş merkezindeki çalışanın ısrarı üzerine ve nasılsa fiyatı da uygun diyerek almıştı. Dahası, mevsim geçişi olduğundan, havaların iyiden iyiye soğumaya başladığından, herkesin nezleden kırıldığından bahsetmişti, ama bunu müstakbel kayınvalidesinin sesindeki değişikliği fark ettiğinden yapmış değildi. Jiyeong alelade davranışlarının bile böyle bütünüyle farklı algılanabilmiş olmasından rahatsız oladursun, kızının övülmesinden ağzı kulaklarına varan annesi, "O sizin bakışınızın güzelliği, ama açıkçası bir evi çekip çevirmeyi biliyor sayılmaz," dedi. Ve hemen ardından kırdığı potu telafi etmek istercesine, "Üzerinize afiyet," diyerek uzun bir açıklamaya

girişti: "Ben biraz fazla titizimdir. Her işi bir çırpıda yaptığımdan, kızlar ev işi öğrenmeye fırsat bile bulamadı. Gerçi sonuçta karınlarını doyuramayacak kadar da iş bilmez değiller."

Daehyun'un annesi gülerek zamane gençlerinin hepsinin aynı olduğunu söyledi. Gülüşmeler ve zoraki şakalarla kızların çok şükür rahatça okuyup iş güç sahibi olmalarına getirilen bahis, Daehyun'un annesinin, "Biz de annemizin karnında öğrenmedik ya! Herkes gibi o da zamanla hepsinin hakkından gelmeyi bilir," tespitiyle tatlıya bağlandı.

Jiyeong içinden, "*Hayır anne, hiçbir şeyin hakkından gelebileceğimi düşünmüyorum; yıllardır yalnız yaşayan oğlunuz daha iyi biliyor, bana da evlendikten sonra tüm bu işleri kendisinin yapacağını söyledi,*" dese de, tıpkı Daehyun gibi, gülümsemekle yetindi.

Daehyun'un kaldığı stüdyo tipi dairenin yıllık kirasının geri aldıkları kısmı ile ikisinin o zamana kadarki birikimleri 80 metrekarelik bir dairenin yıllık kirasına da yeni ev eşyalarına da yetti, hatta çift düğün ve balayı masraflarını da kendi başlarına karşılayabildi. İkisi de aşağı yukarı aynı dönemde hayata atılmıştı. Jiyeong ailesiyle birlikte yaşadığından kira ve fatura gibi masrafları hiç olmamıştı, ama yine de Daehyun ondan çok daha fazla birikim yapmıştı. Aslında bu çok normaldi, çünkü o Jiyeong'unkinden çok daha büyük bir şirkette çalışıyordu ve haliyle ilk günden beri hep çok daha yüksek maaş almıştı. Jiyeong kendi sektörünün genel anlamda düşük ücretli bir sektör olduğunu biliyordu ama arada bu denli büyük bir uçurumun olacağını da hiç düşünmemişti.

Öte yandan, evlilik hayatı düşündüğünden daha iyiydi. İkisi de işten geç çıkıyordu ve sık sık hafta sonları da mesai yaptıklarından bir öğünü bile birlikte yiyemedikleri zamanlar oluyordu, ama arada gece sinemasına gidiyor, gecenin

geç saatlerinde bir şeyler sipariş edip keyifle yiyor, boş günlerinde geç saatlere kadar uyuyor, uyanınca da Daehyun'un yaptığı tostları yiyerek koyun koyuna vizyondaki filmlerin tanıtım programlarını izliyorlardı. İkisi de bazen sevgililermiş gibi, bazense evcilik oynuyorlarmış gibi hissediyordu.

Düğünden tam bir ay sonraki çarşamba günü, Jiyeong yine fazla mesai yapmış, son metroya güçbela yetişirken, o gün her nasılsa işten erken çıkabilen Daehyun tek başına ramyon pişirip yemiş, bulaşıkları yıkamış, buzdolabını düzenlemişti. Jiyeong nihayet eve ulaştığında, Daehyun bir yandan televizyonda dizi izliyor, diğer yandan kurumuş çamaşırları katlayarak onu bekliyordu. Nikâh başvuru formu yemek masasının üzerinde duruyordu. Daehyun çıktıları şirkette alıp iki arkadaşından şahit imzalarını bile almıştı.

Jiyeong gülerek, "Ne bu acele?" dedi. "Zaten düğünü yaptık, birlikte yaşıyoruz. Bu kâğıdı imzalayınca ne değişecek ki?"

"Hislerimiz değişir."

Aslında Jiyeong, Daehyun'un evliliğin bir an önce resmiyet kazanması yönündeki aceleci tavrından tuhaf bir şekilde hoşlanmıştı. Hem de o kadar hoşlanmıştı ki göğsünde, ciğerlerinde, karnında kelebekler uçuşmaya başlamıştı. Fakat Daehyun'un bu kısa ve net cevabı incecik, sivri uçlu bir iğne gibi Jiyeong'un etini delip coşkuyla kabarıveren tüm bu duyguları tek hamlede söndürmüştü. Kendisi nikâh gibi resmi prosedürlerin insanın hislerini değiştirebileceğini düşünmüyordu. Peki ya Daehyun? Onun istediği şey evliliklerinin hukuken bağlayıcı bir hale gelmesi miydi? Bir kâğıda imza atsalar da atmasalar da Jiyeong'un kendisine karşı beslediği hislerde değişen bir şey olmayacağını bilmiyor muydu? Jiyeong kocasına yeni bir gözle baktığını fark etti; daha güvenilir ama aynı zamanda tuhaf bir şekilde daha yabancı biri gibiydi.

Önlerinde başvuru formu çıktıları ve dizüstü bilgisayarıyla, yemek masasının başına geçtiler. Daehyun hemen her çizgiyi bilgisayardaki örnekle karşılaştırıp kontrol ederek aile bilgilerini yazdı. Jiyeong da ondan daha iyi durumda değildi. Nihayetinde ikisi de hayatlarında ilk kez Hanca yazıyordu.* Belgenin diğer kısımlarını ise görece daha rahat hallettiler. Daehyun ikisinin de ebeveynlerinin kimlik numaralarını önceden almıştı. Kendi kişisel bilgilerini de yazdıktan sonra, "Çocuğunuzun annenin soyadını ve kütüğünü almasını onaylıyor musunuz?" diye soran beşinci maddeye gelince, Jiyeong, Daehyun'a dönerek, "Ne yazalım?" diye sordu.

"Nereye?"

"Beşinci maddeye diyorum."

Daehyun maddeyi yüksek sesle okudu ve kayıtsızca başını kaldırıp tekrar Jiyeong'a dönerek, "Jeong soyadı gayet iyi bence," dedi.

1990 yılının sonlarına doğru, *Hoju*** sistemiyle ilgili tartışmalar alevlenmiş ve birçok örgüt aile reisliğinin yürürlükten kaldırılmasını önerirken, pek çok kişi de anne ve babasının soyadını birlikte kullanmaya başlamıştı. Yine, bazı ünlü simaların da çocukluklarında soyadı farklılığı nedeniyle yaşadıkları zorluklar ve sıkıntıları paylaştığı bu dönemde, çocuğunu tek başına doğurup büyüten bekâr bir annenin neden sonra birdenbire ortaya çıkıp çocuğunu ondan almaya çalışan babayla verdiği mücadeleyi konu edinen bir dizi büyük ilgi görmüştü. Zaten Jiyeong'un kendisi de aile reisliği sisteminin ne kadar mantıkdışı olduğunu ilk kez bu dizi

* Güney Kore'de günümüzde *Hangıl* adı verilen Kore alfabesi kullanılmakla beraber, Koreliler tarih boyunca *Hanca* adı verilen geleneksel Çin yazısını kullanmışlardır. Dolayısıyla, bugün Güney Kore'de Kore alfabesi *Hangıl* ile yazılan adlar yaygın olmakla beraber, pek çok Koreli de *Hanca* genelde iki heceden oluşan bir ad ve yine *Hanca* tek heceden oluşan bir soyadına sahiptir. -e.n.

** *Hoju*: Aile kaydı sistemi. Sözcük, Korecede "aile reisi", "hanenin reisi" anlamına gelir. -e.n.

sayesinde öğrenmişti. Şüphesiz ki toplumda, bu müessesenin kaldırılması halinde vatandaşların anne baba ve kardeşlerini tanımayan hayvanlardan bir farkının kalmayacağını ve bunun ülkenin bekası açısından ciddi bir tehdit anlamına geldiğini savunup fırtına koparanların sayısı da az değildi.

Sonuçta Şubat, 2005'te, Anayasa Mahkemesi *hoju* sisteminin anayasanın cinsiyet eşitliği ilkesine aykırı olduğuna hükmetti ve Ocak, 2008'de sistem nihayet yürürlükten kaldırıldı.* Bugün Güney Kore'de resmi "aile kaydı" bulunmuyor. Her birey kendi kimlik kartına sahip ve mutlu mesut yaşıyor. Çocukların babanın soyadını alma zorunluluğu bulunmuyor; çiftler evlilik başvurusu esnasında beyanda bulunarak çocuklarına annenin soyadını verme hakkına sahipler. Öte yandan, teknik olarak mümkün olsa da, pratikte annenin soyadını alan çocuk sayısı aile reisliği sisteminin kaldırıldığı 2008 yılı sonunda 65'e, sonraki yıllardaysa ancak yaklaşık 200'e ulaşacaktı.**

Jiyeong, "Hâlâ çoğunluk babanın soyadını alıyor," dedi. "Annenin soyadını alırsa, insanlar özel bir durum olduğunu düşünür. Sonra boyuna açıklama yapmak, düzeltmek, teyit etmek falan gerekecek."

Daehyun, Jiyeong'u başıyla onayladı. Yine de Jiyeong, "Hayır" kutucuğunu işaretlerken, içinde tuhaf bir boşluk hissetti. Dünya çok değişmişti ama bazı küçük kurallar ve alışkanlıklar asla değişmiyordu. Böyle bakıldığında da, sonuç olarak aslında dünyanın değiştiği falan yoktu. Jiyeong kendini, evlilik başvurusu yapınca hislerinin değişeceğini söyleyen Daehyun'un bu sözünü bir kez daha düşünürken buldu. Yasalar ve kurallar mı değer yargılarını değiştiriyordu, yoksa değer yargıları mı yasa ve kuralları belirliyordu?

---

* "Hoju Sisteminin Kaldırılması: Eşitliğin Önündeki Engelleri Aşmak", İdari Kamu Politikası Raporu, 2008.

** "Ailemin Karar Verdiği Soyadım Adil Olabilir Mi?", Kadın Gazetesi, 5 Mart 2015.

Her iki tarafta da büyükler "müjdeli haberi" alacakları günü iple çekiyordu. Ebeveynleri başta olmak üzere, çevrelerindeki hemen herkes âdeta sıradışı rüya görme ve sabah ilk iş, hal hatır sorup ağzını aramak üzere Jiyeong'a telefon etme yarışına girmişti. Birkaç ayın ardından ise, bu heyecanlı bekleyiş yerini Jiyeong'un sağlık sorunları olabileceği yönündeki endişe ve şüphelere bırakacaktı.

Daehyun ve Jiyeong'un, Daehyun'un babasının evlilikleri sonrasındaki ilk doğum gününü maaile kutlamak üzere Busan'a gitmeleri aynı zamanda Jiyeong'u civarda yaşayan akrabalarla tanıştırmaya da vesile olmuştu. Daehyun'un ailesinin evinde toplanıldı ve öğle yemeği hep birlikte yenildi. Yemeğin hazırlanma, yenme ve toplanma süreci boyunca ailenin büyükleri Jiyeong'a kendilerine vereceği müjdeli haber olup olmadığını, neden olmadığını, olması için bir şeyler yapıp yapmadıklarını sordular. Jiyeong henüz bunu düşünmediklerini söylediyse de muhatapları tanıyı koymakta zorlanmadı: Jiyeong'un çocuğu olmuyordu. Geriye bunun nedenini bulmak kalınca da, Jiyeong'un yaşının geçmiş olmasından fazla zayıf olmasına, ellerinin buz gibi olmasından hareketle, kansızlık sorunu olabileceğinden çene bölgesindeki sivilcelere bakılırsa sorunun yumurtalıklarında olabileceğine kadar pek çok seçenek masaya yatırıldı. Her halükârda emin oldukları bir şey varsa, o da sorunun Jiyeong'da olduğuydu.

Neden sonra Daehyun'un halası annesine dönüp, şakayla karışık bir tonla, "Sen nasıl kaynanasın?" dedi. "Böyle boş boş konuşacağına, gelinine hamile kalmasına yardımcı olacak bir ilaç alsana. Zavallı kız, kimse ilgilenmiyor diye kim bilir ne kadar üzülüyordur."

Jiyeong'un "ilgisizlik" gibi bir şikâyeti yoktu. Aksine onun için asıl katlanılmaz olanı bu konuların konuşuluyor olmasıydı. Gayet sağlıklı olduğunu, ilaca falan ihtiyacı

olmadığını, aile planlamasını yüzlerini ilk kez gördüğü akrabalarla değil, kocasıyla birlikte yapmak istediğini söylemek istese de, tüm bunlar yerine, herhangi bir ilaca gerek olmadığını söylemekte yetindi.

Daehyun ile Jiyeong dönüş yolu boyunca kavga ettiler. Jiyeong, ailesi ona sanki ciddi bir fiziksel bir kusuru varmış gibi davranırken kocasının ağzını açıp tek kelime etmemiş olmasından büyük hayal kırıklığı duyduğunu söyleyince, Daehyun suskunluğunu aile büyüklerinin canını iyice sıkıp olayın hepten büyümesinden korkmasıyla açıkladı. Bunun üzerine Jiyeong, Daehyun'un mantığını anlayamadığını söyledi ve Daehyun bu kez de Jiyeong'un alınganlık yaptığını, aşırı tepki gösterdiğini söyledi ve güya konuyu uzatmadan kapatayım derken, Jiyeong'u ona karşı duyduğu hayal kırıklığını ifade ettiği için alınganlıkla suçlayarak yangına körükle gitmiş oldu.

Hiç mola vermeden evlerinin yolunu tuttular. Nihayet arabayı apartmanın zemin katındaki park yerine park ettikten sonra, Daehyun, "Yol boyu düşündüm," dedi. "Haklısın. Bizimkilerin önünde seni üzen bir durum olduğunda, benim öne çıkıp konuşmam daha doğru olurdu. Sonuçta ben senden daha rahat konuşabilirim çünkü. Senin ailen önünde böyle bir şey yaşandığında da, durumu sen toparlarsın. Bundan sonra böyle yapalım. Bugün için özür dilerim. Çok üzgünüm."

Daehyun'un tavrındaki bu ani değişim karşısında, Jiyeong da konuyu daha fazla uzatmadı. Aslında kendisinin herhangi bir hatası olmamasına rağmen, "Peki," diyerek kendi özrünü diledi.

"Ayrıca bizimkilerin ağzını kapatmanın da iyi bir yolu var."

"Neymiş?"

"Bir tane yapalım, gitsin. Önünde sonunda yapmayacak mıyız zaten? Böyle canımızı sıkan laflar duyacağımıza... Giderek gençleşmeyeceğimize göre, bir an evvel yapalım gitsin."

Daehyun âdeta "Norveç somonu alalım," ya da "Klimt'in 'Öpücük'ünün yapbozunu çözelim"* der gibi, "Hadi, çocuk yapalım," demişti. En azından Jiyeong'un hissettiği buydu. Henüz aile planlaması ya da çocuk sahibi olacakları zaman üzerine hiç konuşmuş değillerdi, ama ikisi de evlilikten sonraki adımın haliyle çocuk sahibi olmak olduğunu düşünen insanlardandı. Dahası, Jiyeong, Daehyun'a hak vermiyor da değildi. Ama aynı zamanda bu, Jiyeong için alelade bir karar da olmayacaktı.

Kendisinden bir yıl önce evlenen ablasının çocuğu yoktu; hakeza yine kendisi gibi yakınlarda evlenen birçok arkadaşının da. Dolayısıyla, Jiyeong'un etrafında ne hamile bir kadın vardı ne de yeni doğmuş bir bebek. Vücudunda nasıl ve ne boyutta değişimler yaşayacağını tahmin edemiyordu. Her şey bir yana, çocukla işi aynı anda yürütmeyi gözü almıyordu. Kendisi de Daehyun da işten geç çıkıyordu, dahası sık sık hafta sonu mesaileri oluyordu. Kreşle ya da bakıcıyla halledilebilecek bir şey değildi. Aileler desen, iki tarafın da bir faydası dokunmazdı. Jiyeong bir anda daha doğurmadan çocuğunun bakımını üstlenecek başka birini bulma arayışına girdiğini fark edip korkunç bir suçluluk duygusuna kapıldı. El bebek gül bebek büyütemeyecek ve sürekli ona yeterince zaman ayıramamanın suçluluğuyla yaşayacaklarsa, neden çocuk yapmayı düşünüyorlardı ki? Jiyeong derin bir iç çekti. Daehyun usulca omzunu severek, "Ben de yardım edeceğim," dedi. "Bezini değiştireceğim, mamasını yedireceğim, tulumlarını kaynar suya yatıracağım."

---

* Gustav Klimt (1862-1918): Avusturyalı sembolist ressam. –e.n.

Jiyeong doğumdan sonra kariyerine devam edip edemeyeceğinden emin olamadığı, daha ortada hiçbir şey yokken bile çocuğa kimin bakacağından endişelendiği için kendini suçlu hissettiğini kocasıyla paylaştı. Jiyeong'u sakin bir şekilde ve sık sık başıyla onaylayarak dinleyen Daehyun, "Yine de neler kaybedeceğini değil, kazanacaklarını düşün," dedi. "Anne baba olmak ne kadar anlamlı, nasıl müthiş bir his, bir düşünsene! Hem diyelim ki, en kötü ihtimalle çocuğa bakacak birini bulamadık ve sen işten ayrılmak zorunda kaldın. Bunda da endişelenecek bir durum yok. Ailenin geçimini ben üstlenirim. Senden çıkıp para kazanmanı isteyecek değilim ya!"

"Senin ne kaybın var ki burda?"

"Nasıl yani?"

"Sadece kaybedeceklerini düşünme diyorsun ya. Ben gençliğimi, sağlığımı, işimi, arkadaşlarımı, sosyal çevremi, kariyer planlarımı, geleceğimi... hepsini kaybedebilirim. Tabii ki sürekli kaybedebileceklerim geliyor aklıma. Peki, sen ne kaybedeceksin?"

"Yani... Ben de şimdiki gibi olmayacağım herhalde. Eve erken döneyim diye arkadaşlarımla şimdiki gibi sık görüşmeyeceğim mesela. İş yemeklerine ya da ekstra mesaiye öyle rahatlıkla kalamayacağım. İşten gelip ev işlerine yardım etmek de yorucu olacak ayrıca. Kaldı ki, artık sana ve bebeğimize bakmak zorunda olacağım. Aile reisi olarak yani. Bu çok büyük bir sorumluluk!"

Jiyeong, Daehyun'un sözlerini duygulardan bağımsız bir şekilde, dümdüz, olduğu gibi anlamaya çalıştıysa da bunu yapamadı. Kendi hayatı altüst olabilirdi, dahası tam olarak nasıl bir durumla karşılaşacağını bile bilmiyordu; bunlarla kıyasladığında, kocasının saydığı olası kayıpların baştan sona eften püften şeyler olduğunu düşünen Jiyeong, "Elbette ki senin için de zor olacak," dedi. "Ama ben sen

para kazan diyorsun diye çalışmıyorum. Sevdiğim için çalışıyorum. İşimi de seviyorum para kazanmayı da."

Jiyeong aksi için ciddi çaba gösterse de, haksızlığa uğradığını hissediyordu.

Hafta sonu sabahı, çift yakınlardaki bir botanik bahçesinde yürüyüşe çıktı. Fakat botanik bahçesini hiç bilmedikleri bembeyaz otlar bürümüştü. Daehyun hayretle, "Böyle beyaz otlar da mı varmış!" dedi ve Jiyeong ona, bir çeşit şifalı ot gibi göründüklerini söyledi. Çift bu beyaz otlar üzerinde epeyce yürüdükten sonra alabildiğine geniş çayırın ortasında küçük bir çocuk kafası büyüklüğünde, yuvarlak ve yeşil bir şeyin durduğunu fark etti. İyice yaklaştıklarında bunun bir turp olduğunu gördüler; yarısı toprağın altında, kocaman, parlak bir turp. Jiyeong eğilip turpu sertçe kavrayıp çekti ve turp zahmetsizce ve neredeyse tertemiz bir halde topraktan sıyrılıverdi.

Daehyun gülerek, "Hani şu çocuk masalındaki dev turp gibi mi yani?" dedi. "Cidden çok saçma bir rüyaymış."

Jiyeong'un gördüğü bir *taemong'du*.* Jiyeong hamileliğin son gününe kadar tüm sabahları zor geçirecek, esnerken yuttuğu hava bile midesini bulandıracaktı. Ciddi bir ağrısı, baş dönmesi falan yoktu ama sindirim ve bağırsak sorunundan muzdaripti. Tuvalete çıkmakta zorlandı ve ara sıra beline de vuran epey can sıkıcı bir karın ağrısı çekti. Öte yandan, fazla çabuk yoruluyordu ve çok sık uyku bastırıyordu.

Şirkette hamile çalışanlar güvenlik gerekçesiyle işe yarım saat geç gelme hakkına sahipti; tabii bu durumda çıkışları da yine yarım saat geç oluyordu. Jiyeong hamile olduğu haberini mesai arkadaşlarıyla paylaşınca, erkek çalışanlardan biri neşeyle, "Yuh, şahane!" dedi. "Şanslısın, artık işe geç gelebilirsin."

* Taemong: "Çocuğun habercisi" olarak yorumlanan rüyalara verilen ad. –ç.n.

Jiyeong içinden, "*Madem şanslıyım, senin de sürekli bulantın olsun, doğru düzgün bir şey yiyeme, yediklerini çıkarama, sürekli yorgun ve uykulu gez, sürekli bir yerlerin ağrısın da gör bakalım şanslı mıyım!*" diye söylense de, bir şey demedi. Hamileliğin getirdiği sıkıntı ve ağrılardan tümüyle bihaber olan iş arkadaşının yorumuna hafiften alınmış olsa da, kocası veya ailesi dışında herhangi bir erkeğin bunu anlayamayacağının farkındaydı.

Jiyeong sessiz kalınca, bir başka erkek çalışan, diğerine, "Yarım saat geç gelince yarım saat de geç çıkıyor," diye çıkıştı. "Çalıştığı süre aynı. Laf mı yani söylediğin?"

"Hadi be sen de! Duyan da tam vaktinde çıkıyoruz sanır. Biz de zaten boş yere en az yarım saat geç çıkıyoruz."

Jiyeong sinirli bir şekilde, işe geç gelmeyi düşünmediğini, herkesle aynı saatte mesaisine başlayıp aynı şekilde çalışmaya devam edeceğini, dahası bir dakikayı bile boşa geçirmeyi düşünmediğini söyledi. Zaten metrolar o vakitte balık istifi olduğundan ve tüm o kokular içinde sıkış tepiş gelmeye katlanamadığından evden bir saat erken çıktığını ekledi ve ekler eklemez de pişman oldu. Diğer kadın hubelerin haklarına da giriyor olmaktan korkmuştu. Kendisine tanınan hak ve avantajı kullansa, vakit kaybı oluyor, vakit kaybı olmasın diye tüm gayretiyle çalışmaya devam ettiğindeyse, kendisiyle benzer durumdaki arkadaşlarını zor duruma sokuyordu. Tam bir açmazdı.

Gün içinde bir görüşmeye veya toplantıya gitmesi gerektiğinde ya da yarım günlük izin kullanıp hastaneye gittiğinde, metroda insanlar ona yer veriyordu, ancak işe gidiş ve işten çıkış saatlerinde böyle olmuyordu. Jiyeong elini âdeta her an ortadan ikiye ayrılacakmış gibi ağrıyan beline koyup dişini sıkarken, bir yandan da insanların ilgisizliklerinden değil, kendileri de fazlasıyla yorgun olduklarından yer vermediklerini düşünerek kendini avutuyordu. Fakat

sırf yanında durduğu için bile, rahatsızlığını ima edenlerle karşılaştığında kendini çok kötü hissediyordu.

İşten biraz geç çıktığı ve boş koltuk şöyle dursun, ayakta duracak yer bulmakta bile zorlandığı bir akşam, güçlükle kapının yanındaki tutamağı sıkıca kavramış duruyordu. Hemen dibindeki koltukta oturmakta olan ellili yaşlarda bir ajumma gözüyle Jiyeong'a karnını işaret ederek, "Kaç aylık oldu," diye sordu. Jiyeong etraftakilerin dikkatini çekmekten hoşlanmadığı için, kadının sorusunu gülümseyerek geçiştirdi. Fakat kadın bu sefer de, "İşten mi çıktın?" diye sorunca, Jiyeong çaresizce başını sallayarak diğer tarafa çevirdi.

"Artık yavaştan belin ağrıyordur, değil mi? Dizin ve ayak bileklerin de ağrır. Ben geçen hafta dağa yürüyüşe gittiğimde bileğimi burktum. İnan, otururken bile ağrıyor. Bileğim ağrımasa sana yer verirdim. Biri yer verse de otursan keşke. Yorgunsun değil mi müstakbel anne?"

Kadın şüphesiz ki bunları kasten söylemişti ve bu durum Jiyeong'u belki diğer yolculardan bile çok rahatsız etmişti. "Sorun değil, iyiyim ben," deyip bir yandan da yerini değiştirmek için fırsat kolladığı sırada, kadının yanında oturan, göğsüne üniversite logosu işlenmiş bir ceket giymiş olan bir genç kız sinirle ayağa kalktı ve Jiyeong'un omzuna çarpıp yanından geçerken, "Karnı burnunda, çıkmış bir de para kazanacağım diye bu saatte metroda sürtüyor," diye söylendi.

Jiyeong gözyaşlarını tutamadı. Demek ben böyle biriyim diye düşündü. Para kazanacağım diye bu saatte metroda sürten biriyim demek. Karnım burnundayken üstelik! Gözyaşlarını ne silebiliyor ne de saklayabiliyordu. İlk durakta kendini apar topar dışarı attı. Bir banka oturup epey ağladıktan sonra turnikeden çıktı. Evin çok uzağındaydı. İlk defa bu durakta iniyordu ve hangi yöne gideceğini dahi bilmiyordu. Yine de öncelikle metrodan çıktı. Yolun kenarında

taksiler arka arkaya dizilmiş, müşteri bekliyordu. Jiyeong sıranın en önündeki taksiye bindi. Aslında bir sonraki metroya da binebilirdi, üstelik ağlaması da dert değildi, sonuçta metroda kimse kimseyi tanımıyordu. Evet, yaşadığı şokla ne yapacağını bilemediği için inmişti ve pekâlâ bir sonraki metroya binebilecekken, taksiye biniyordu. Çünkü taksiye binmek istiyordu.

Karnı Jiyeong'unkinden de daha büyük olan jinekolog sıcak bir gülümsemeyle Jiyeong'a, "Pembeleri hazır edin," dedi. Çiftin özel bir cinsiyet tercihi yoktu, fakat büyüklerin oğlan torun beklediği açıktı. Bebeğin kız olduğunu öğrendikleri andan itibaren stresli olayların artacağını düşününce, Jiyeong omuzlarına ağırlık çöktüğünü hissetti. Zaten annesinin ilk sözü de, "Sonraki oğlan olur," olacaktı. Daehyun'un annesiyse, "Önemli değil," diyecek ve Jiyeong ikisi üzerine de çok kafa yoracaktı.

Bunlar sadece yaşlılara ait sözler değildi. İlk çocuğu kız olduğu için ikincinin cinsiyeti belli olana kadar hop oturup hop kalktığını, erkek torun verdikten sonra kayınvalide ve kayınpederinin karşısına nihayet gururla çıkabildiğini, kocasına karnındakinin oğlan olduğunu söyler söylemez kendini lüks bir restoranda yemek yerken bulduğunu söyleyen pek çok akranı vardı Jiyeong'un. Üstelik hepsi tüm bunları gayet normal bir şeymiş gibi söylüyorlardı. Jiyeong da pekâlâ kendisiyle gurur duyduğunu, canının her istediğini yediğini, bu tür şeylerin bebeğin cinsiyetiyle hiçbir alakası olmadığını söylemek istese de arkadaşları nazarında aşağılık kompleksine kapılmış gibi görünmekten korktuğu için sustu.

Doğum zamanı yaklaştıkça sadece doğum iznine mi ayrılmak istediği yoksa tümden işten ayrılmasının daha mı iyi olacağı konusundaki kararsızlığı giderek artmaya başlayan Jiyeong en iyisinin, daha sonra işten ayrılacak olsa bile önce

doğum iznine ayrılıp nihai kararı sonraya bırakmak olduğunu düşünüyordu, fakat iş arkadaşları onunla aynı fikirde değildi.

Jiyeong ile Daehyun konuyu enikonu masaya yatırdı. Ortada üç seçenek vardı: Jiyeong ya doğumdan hemen sonra işe geri dönecekti ya bir yıllık annelik izninden sonra dönecekti ya da hiç dönmeyecekti. Çocuk bakımını kimin üstleneceğinden masraflara ve diğer pek çok şeye kadar, her durumun kendi artı ve eksilerini çıkarıp uzun bir liste halinde yazdılar. Şayet ikisi de aynı şekilde çalışmaya devam edeceklerse, önlerinde sadece iki seçenek vardı: ya çocuğu Daehyun'un Busan'daki anne babasına emanet edeceklerdi ya da eve bir bakıcı tutacaklardı.

Busan'dakilere emanet etmeleri mantıklı görünmüyordu. Onlar biz bakarız demişlerdi ama hem ikisinin de yaşları hayli ilerlemişti hem de Daehyun'un annesi kısa süre önce bel fıtığı ameliyatı olmuştu. Öte yandan bakıcı tutma fikri de bir türlü içlerine sinmiyordu. Sonuçta bakıcı sadece çocuğa bakmayacak, ailenin gündelik hayatını da onlarla birlikte yaşayacaktı, haliyle aile olarak baş başa geçirecekleri bir vakitleri bile olmayacaktı. Bebeği gözleri arkada kalmadan bırakabilecekleri iyi bir bakıcı bulmak yeterince zor değilmiş gibi, bir de aynı evde birlikte yaşayacakları böyle bir yabancıyı bulmaları ne kadar olasıydı? Şansları yaver gidip de iyi bir bakıcı bulsalar bile, bakıcı masrafı hiç az olmayacaktı. Üstelik bu ne zamana kadar böyle devam edecekti? Çocuk kreşe, okula, kursa kendi başına gitmeye, yemeğini kendi başına yemeye ne zaman başlayacaktı ki? Kaç yıl üzgün, huzursuz, tedirgin ve içlerini kemiren bir suçluluk duygusuyla yaşamaları gerekecekti?

Sonuç olarak, birinin işi bırakıp çocukla ilgilenmesine ve o birinin haliyle Jiyeong olmasına karar verdiler. Daehyun'un hem işi daha sağlamdı hem de maaşı daha yüksekti;

ayrıca, sonuçta çoğu çift böyle yaptığına göre bir bildikleri olsa gerekti; erkek çalışıp ailenin geçimini sağlayacak, kadın da bir yandan çocuk büyütüp diğer yandan evi çekip çevirecekti.

Jiyeong, bunun böyle olacağını başından beri için için tahmin etmiyor değildi, ama yine de adı konunca içinde bir burukluk hissetti. Daehyun, karısının düşürdüğü omuzlarını usulca severek, "Biraz büyüyünce hem bir yardımcı tutarız hem de kreşe veririz. O zamana kadar da sen de bir yandan ders çalışır, bir yandan başka şeyler yaparsın. Hatta bu da bir fırsat olur ve yeni bir işe başlarsın belki. Hem ben de hep yardımcı olacağım."

"Yardımcı olacaksın, öyle mi? Ev işlerine yardım edeceksin, çocuk yetiştirmeme yardım edeceksin, iş bulmama yardım edeceksin. Edeceksin de edeceksin! Ne yardımından bahsediyorsun sen? Burası senin de evin değil mi? Senin de ev işlerin değil mi? Çocuk senin de çocuğun değil mi? Ayrıca ben şimdi çalışıyorum da kazandığım parayı tek başıma mı harcıyorum? Neden sürekli iyilik yapıyormuş gibi konuşuyorsun?"

Jiyeong tam da günlerdir düşünüp durdukları böylesi zor bir konuda nihayet bir karara varmışken, bir anda böyle parladığı için kendini çok kötü hissetti. Ne diyeceğini bilemez halde kalakalan kocasından özür diledi. Daehyun, "Sorun değil," dedi.

Jiyeong ne patronuna istifa edeceğini söylerken ağladı ne de ekip şefi Eunshil Hanım'dan ileride yeniden birlikte çalışmayı ümit ettiğini duyduğunda. Her mesai sonu peyderpey kişisel eşyalarını alıp çıkarken, veda yemeğinde, hatta son iş günü o kapıdan son kez çıkarken de ağlamadı. Ertesi sabah, Daehyun'a süt ısıtıp onu işe yolcu ettikten sonra tekrar yatağa döndü. Dokuz gibi uyandı. Metroya giderken bir tost alıp yiyeyim, öğle yemeğini de Jeonju'da yerim, erken çıkarsam

belki sinemaya giderim ya da belki de bankaya uğrayıp vadesi dolan hesaptaki parayı çekerim diye günün planını yaparken, artık çalışmadığını hatırladı. Artık başka bir hayat yaşayacaktı ve yeni hayatına ne zaman alışacağı konusunda en ufak bir fikri yoktu. Birden ağlamaya başladı.

O ajans onun ilk iş yeriydi. Çalışma hayatına ilk adımını attığı yerdi. Çevresindeki herkes bu dünyanın kurtlar sofrası olduğunu, üniversiteden mezun olduktan sonra edineceği yeni arkadaşların hiçbirinin gerçek arkadaşı olmayacağını söylemişti, ama böyle olmamıştı. Evet, uyumdan çok uyumsuzluk vardı, yaptığı işle karşılaştırıldığında aldığı maaş çok düşüktü; ama şimdi kendini hiçbir yere ait olmayan bir birey olarak bulunca, aslında işinin kendisine nasıl sağlam bir koruma kalkanı sunduğunu görüyordu. Dahası, iş arkadaşlarının da çoğu iyi insanlardı. Belki biraz da zevkleri ve ilgi alanları benzediğinden, üniversitedeki arkadaşlarından çok daha uyumlulardı. Jiyeong'a çok para kazandırmış, dünyaya sesini duyurmasına vesile olmuş, hatta ona önüne koyacağı elle tutulur, somut bir şey sunmuş değildi belki, ama Jiyeong işini gerçekten hep sevmişti. Verilen işlerin üstesinden gelip terfi aldığında başarılı olduğunu hissetmiş, kendi kazancıyla hayatını idame ettirebildiği için kendiyle gurur duymuştu. Fakat artık hepsi bitmişti. Tamam, sorun yeteneksiz ya da tembel biri olması değildi, ama sonuçta geldiği nokta buydu. Nasıl ki çocuğunu bir başkasına bırakıp işe gitmesi çocuğunu sevmediği anlamına gelmeyecekti, çocuğunu büyütmek için işini bırakması da aslında işine tutkuyla bağlı olmadığı anlamına gelmiyordu.

Jiyeong'un işten ayrıldığı 2014 yılında, Güney Kore'deki her beş evli kadından biri evlilik, hamilelik, doğum, çocuğun bakımı ve eğitimi yüzünden işinden ayrılmıştı.* Koreli kadınların işgücüne katılım oranı hamilelik sonrasında çarpıcı

* 2015 Yılı İstatistiklerine Göre Kadınların Yaşamı, Devlet İstatistik Birimi.

biçimde düşüyordu. O yıl 20-29 yaş arası kadınlarda yüzde 63.8 olan işgücüne katılım oranı 30-39 yaş arası kadınlarda yüzde 58'di. 40 yaş ve üzeri kadınlardaysa bu oran yeniden yükselerek, yüzde 66,7'ye çıkmıştı.*

Öngörülen doğum tarihi geçmesine rağmen Jiyeong'un sancıları halen başlamayınca, bebeğin giderek büyümesi ve anne karnındaki amniyotik sıvının azalması nedeniyle, doktor, Jiyeong'a mevcut durumda en iyi seçeneğin suni sancıyla doğumu gerçekleştirmek olduğunu belirtti. Hastaneye yatmadan önceki son akşam, Jiyeong ile Daehyun dört porsiyon *samgyubsal*** ve birer kâse pilav yedikten sonra erkenden yatağa geçtiler. Fakat Jiyeong'u uyku tutmadı. Hem korkuyor hem de merak ediyordu. Ablasına yaptırdığı el işi ödevlerinden ailece gittikleri piknikte annesinin *kimbap**** yaparken tatlı turp koymayı unutuşuna, şiddetli bulantısı olduğu bir gün iş yerindeki sunbaesinin hemen gidip ona pirinç patlağı getirmesine kadar, pek çok anı o zamanki hayatının kısa bir özeti gibi gözlerinin önünden geçip giderken, her anıyı aynı ruh hali ve hislerle yaşayarak, ancak sabaha karşı uykuya daldı. Ve bu kısacık uykusunda birkaç kez doğum yaptığını gördü.

Jiyeong sabah erkenden hastaneye giriş yapıp kıyafetlerini değiştirdi. Doğum öncesi odasındaki yatağına uzandı. Lavman yapıldı, suni sancı aleti takıldı ve süreç başladı. Her an derin bir uykuya dalacakmış gibi hisseden Jiyeong ya iki hemşireden biri ya da bizzat doktoru rahmini gözlemlerken gözünü aralıyordu. Rutin muayeneden farklıydı. Dokunuşlar âdeta çocuğu elinden tutup içinden çıkarmak

---

* Choi Minjeong, "Kariyerine Ara Veren Kadınları Destekleme Politikasının Hali ve Çözüm Önerileri", içinde *Sağlık ve Sosyal Refah Forumu*, Eylül, 2015, s. 63.

** Samgyubsal: ızgarada pişirilen domuz göbeği. -e.n.

*** Kimbap: Buharda pişirilmiş beyaz pirinç ve çeşitli sebzelerin kurutulmuş mor su yosunu *kimin* yapraklarına sarılıp lokmalık dilimler halinde kesilmesiyle yapılan ve Japon suşi yemeğine benzemekle birlikte balık içermeyen, pikniklerde sıklıkla tercih edilmesinin yanında hastane vb. ziyaretlerinde de ikram edilen bir Kore yemeği. -e.n.

istiyormuşçasına sert ve kabaydı. Jiyeong içinde tayfun ya da deprem gibi büyük bir doğal afet yaşanıyormuş gibi hissediyordu. Derken sancılar gelmeye başladı; omurgasının ucundan başlayarak vücuduna yayılan sancılar. Sancıların şiddeti giderek artarken periyotları kısalıyordu. Jiyeong farkına bile varmadan yastığın dikişlerini parçalayarak ağlamaya başlamıştı. Anatomik açıdan imkânsız gibi görünen bir pozisyonda, her an belinden ikiye ayrılacak bir *Lego* oyuncağını andıran bedeni acıyla kıvranıyordu, ama ne rahim ağzı yeterince genişlemişti ne de bebeğin gelmekte olduğuna dair bir işaret vardı. Sancıların şiddeti giderek artarken, Jiyeong âdeta büyü yapılmışçasına aynı şeyi sayıklamaya başladı: "Epidural... Epidural anestezi yapın. Yalvarırım, Epidural doğum olsun..." Epidural anestezi çifte iki buçuk saatlik bir huzur armağan etti. Fakat bu kısa molanın ardından gelen acı öncekilerle kıyaslanamayacak derecede şiddetliydi.

Jeong Jiwon sabaha karşı dörtte doğdu. Öyle güzeldi ki Jiyeong çektiği onca sancıda bu güzelliğe bakarken ağladığı kadar ağlamamıştı. Fakat bu bile, dünyalar tatlısı bebeğin annesine sarılmadığı her an girdiği ağlama krizlerinin yanında hiçbir şeydi. Jiyeong, ev işi yaparken de tuvalette de uyurken de bebeğiyle âdeta yapışık halde yaşamaya başladı. İki saatte bir emzirdiğinden, en uzun uykusu da bu kadardı. Evi eskisinden daha iyi ve daha sık temizliyor, bebeğin kıyafetlerini ve havlularını yıkıyor, süt yapsın diye kendi öğünlerine dikkat ediyor, belki bütün hayatı boyunca ağlamadığı kadar çok ağlıyordu. Hepsi bir yana, baştan ayağa vücudunun her yeri ağrıyordu.

Bileklerini neredeyse hiç oynatamaz hale gelince, cumartesi sabahı bebeği kocasına bırakarak geçmişte de bir ara bileğini incittiğinde gittiği yakınlardaki ortopedi hastanesinin yolunu tuttu. Yaşlı doktor bileklerinin iltihaplanmış olduğunu, fakat ciddi bir sorunu olmadığını belirterek, bileğini aşırı

zorlayacak bir şey yapıp yapmadığını sordu. Jiyeong yeni doğum yaptığını söyleyince, doktor anlıyorum dercesine başını salladı ve, "Doğum sonrasında eklemler zayıflar," dedi. "Ama şimdi emziriyorsun da. O yüzden ilaç kullanamazsın. Fizik tedaviye gelebilir misin?"

Jiyeong başını iki yana salladı.

"O zaman bileklerini çok kullanmaya çalış. Yapabileceğimiz başka bir şey yok."

Jiyeong, "Nasıl kullanmayayım ki," dedi. "Bebeğe bakmak zorundayım. Çamaşır, temizlik... Bileğimi kullanmadan bunları nasıl yapabilirim ki?"

Jiyeong'un sitemkâr ses tonuna gülmeden edemeyen doktor, "Eskiden," dedi; "çamaşırları tokmakla yıkardı kadınlar. Ateş yakıp kazanda kaynatır, sonra da yere çömelip bir güzel çitilerlerdi. Bugün çamaşırı makine yıkıyor, evi süpürge süpürüyor. Siz zamane kadınları hâlâ neden bu kadar yakınıyorsunuz, anlamış değilim."

"*Öyle ya,*" dedi Jiyeong içinden. "*Kirli çamaşırlar tıpış tıpış yürüyerek makineye giriyor zaten. Suyu, deterjanı kendileri koyuyor, makine zaten kendi kendine çalışıyor. Sonra da mis gibi tertemiz çıkıp tıpış tıpış askıya diziliyorlar. Elektrikli süpürge ıslak bezi kaptığı gibi evi köşe bucak tertemiz ediyor, üstüne bir de bezi yıkayıp asıyor. Hayatında hiç bu aletleri kullanmışlığın var mı acaba senin?*"

Doktor bilgisayar ekranından hastanın özgeçmişini inceledikten sonra, anne sütüne zararı olmayan birkaç ilaç yazdığını söyleyerek fareyi birkaç kez tıklattı. "*Eskiden,*" dedi Jiyeong içinden; "*hastaların özgeçmişlerini tek tek bulup, reçeteyi de elle yazarlardı. Zamane doktorları neyin zorluğundan bahsediyorlarsa? Eskiden ofis çalışanları ellerinde bir tomar raporla amirlerinin kapısında imza beklerdi, zamane çalışanları zorluk ne görmemişler. Eskiler pirinci elle serper, orakla biçerdi, zamane*

çiftçileri neyin zorluğundan bahsediyorlar?" Gerçekte kimse böyle şeyler söylemiyor, çünkü günümüzde hayatın her alanında fiziksel emeği azaltan teknolojik gelişmeler yaşanıyor. Ama söz konusu ev işi olduğunda kimse buna yanaşmıyor. Jiyeong da insanların "ev işleri" konusunda nasıl ikiyüzlü davrandığını ancak kendisi de bir ev kadını olduktan sonra görmeye başlamıştı. Kimisi, "Evde keyfine bakıyor," diyerek ev kadınlarını küçümserken, kimisi de, "İşleyen demir ışıldar," diye kendilerini ve işlerini yere göğe sığdıramıyordu; ama kimse ev içi emeğin parasal değerini hesaplamaya yanaşmıyordu. Sonuçta böyle bir hesap yapılırsa, birilerinin çıkıp bu hesabı ödemesi gerekecekti.

Jiyeong'un annesi dükkândan başını çıkaramadığından kızının sağlığıyla ilgilenemiyordu. Bölgeye sürekli yeni restoranlar açılmaya başlaması ciddi bir müşteri kaybı yaşamalarına yol açınca, çözümü garson sayısını azaltarak masrafları düşürmekte bulmuşlar ve personel açığını doldurmak da Oh Misook'a düşmüştü. Böylece en azından okulu uzatan oğullarının masraflarını karşılayabiliyorlardı. Fırsat buldukça dükkândan paket yapıp kızına götüren Oh Misook bu ziyaretlerinden birinde, Jiyeong'a gülen gözlerle bakarak, "Bir deri bir kemik halinle çocuk doğurduğun yetmedi, bir de emzirip kendi başına güzelce büyütüyorsun," dedi. "Seninle gurur duyuyorum. Annelik sevgisi böyle muhteşem bir şey işte!"

"Anne, sen bizi büyütürken nasıldı cidden? Hiç zorlanmadın mı? Pişman olmadın mı hiç? O zamanlar sen de 'muhteşem' miydin?"

"Ne sen sor ne ben söyleyeyim. Senin bu ablan var ya, o zamanlar da yine böyle aksiydi, zırıl zırıl ağlardı. Hiç susmadan ağladığı için kaç kere doktora götürdüm, inan ki bilmiyorum. Üç kardeşsiniz ama babanız bez değiştirmeyi bile

bilmez. Rahmetli babaannen desen, o yaşında bile tek öğünü es geçmez, bir güzel yemeğini yerdi. İşler dağ gibi yığılır, her yerim ağrırdı. Resmen kâbus gibiydi."

Jiyeong'un annesi neden zorlandım dememişti? Sadece Jiyeong'un annesi değil, çocuk doğurup büyütmüş olan akrabaları, sunbaeleri, arkadaşları; hiç kimse bu noktada açık, net bir şey demiş değildi. Televizyonda ya da sinemada, tüm filmlerde bebekler hep dünyalar güzeli, hep sevimliydi ve anneler de daima güzel ve asil ruhlu resmedilirdi. Elbette Jiyeong da çocuğunu elinden geldiğince iyi yetiştirecekti. Fakat kimseden seninle gurur duyuyorum, muhteşemsin gibi sözler duymak istemiyordu. Böyle sözler ona çok yorulduğu için kendini suçluymuş gibi hissettirmek dışında bir şeye yaramıyordu.

Jiyeong'un evlendiği yıl televizyonda normal doğumla ilgili bir belgesel yayınlanmıştı. Sonrasında konuyla ilgili pek çok kitabın da basılmasıyla birlikte, ülkede âdeta bir normal doğum modası başlamıştı; insanlar sağlık ekibini mümkün mertebede sürecin dışında tutarak, bütünüyle bebek ve annenin kendi kararlarıyla ilerleyen bir süreçle doğal bir doğum deneyimi yaşamak istiyordu. Fakat bu hem bebeğin hem de annenin hayatına mal olabilecek bir yöntemdi. Jiyeong, uzman kontrolünde doğum yapmanın daha güvenli olduğunu düşünmüş ve doğumu hastanede yapmayı tercih etmişti. O, doğum yöntemine ebeveynlerin kendi değer yargıları ve özel koşullarına göre karar vermesi gerektiğini, kimsenin tercihinin bir diğerininkinden daha doğru ya da yanlış olmadığını düşünenlerdendi. Öte yandan, medyada asla azınlık sayılmayacak bir kesim hastanelerdeki yöntem ve ilaçların bebekler üzerindeki yan etkilerinden bahsederek müstakbel anne babaları korkunç bir suçluluk duygusu ve huzursuzlukla baş başa bırakıyordu. En ufak bir baş ağrısında ağrı kesici içen, ufacık bir ben aldırdıktan sonra günlerce

anestezik krem kullanan insanlar, kadınlardan doğum sancılarına seve seve katlanmalarını, yorgunluktan, korkudan ölecek olsalar bile dişlerini sıkmalarını talep ediyor, anne sevgisinin böyle bir şey olduğunu iddia ediyordu. Bu "anne sevgisi" düsturu bugün halen dini bir dogma gibi yayılmaya devam ediyor. Anne sevgisine inanın! Tanrınız ve Kurtarıcınız O'dur! Cennet O'nda, huzur oradadır!

"Yemekler için sağ ol anne. Sen olmasan, açlıktan ölürdüm inan." Jiyeong sadece teşekkür etti; onca şeyden sonra, annesine söyleyebileceği tek şey buydu.

Sonra bir gün, Jiyeong'un ajansa aynı dönemde girdiği eski iş arkadaşı Hyesu onu telefonla arayıp işten izin aldığını, ziyaretine geleceğini söyledi ve sonra da elinde bebek kıyafetleri, bez ve bir dudak parlatıcısıyla kapısında bitti.

"Dudak parlatıcısı ne alaka cidden?"

"Dudağımdakinin aynısı. Güzel, değil mi? Ten rengimiz yakın olduğundan sana da yakışır diye düşündüm."

Jiyeong arkadaşının "*Anneler de kadın, evdeyim diye kendi salma, azıcık bak kendine,*" faslına girmemesinden mutlu olmuştu. *Sana da yakışır diye düşündüm. Nokta. Tertemiz.* Jiyeong'un keyfi yerine gelmişti. İlk iş, dudak parlatıcısını açıp sürdü. Sahiden de yakıştığını görünce, daha da keyiflendi.

İki arkadaş Çin restoranından *jajangmyeon* ve *tangsuyuk** sipariş edip hem yediler hem sohbet ettiler. Jiyeong arada kızı Jiwon'u emzirir, mama verir, bezini değiştirir, ağladığında kucaklayıp evde gezinir, sırtını pışpışlayarak uyuturken, Hyesu düpedüz bir yerine zarar vermekten korkup bebeğe elini sürmese de, kâh mamayı mikrodalgada ısıttı kâh temiz çamaşırları katladı kâh bulaşıkları halletti ve nihayet yeniden uykuya dalan Jiwon'u bir süre hayran hayran

* *Jajangmyeon:* Doenjang sosu, sebze, domuz eti ve erişteyle yapılan bir Çin yemeği. *Tangsuyuk*: Tatlı-ekşi sos ve sebzeyle tatlandırılmış, kızarmış et -ç.n.

izledikten sonra, Jiyeong'a dönerek, "Cidden çok tatlı. Çok güzel," dedi. "Ben de istiyorum demiyorum ama."

"Doğru," dedi Jiyeong. "Hem tatlı hem güzel. Ama açıkçası ben de sana bir tane de sen doğur demem. Ama olur da yaparsan, Jiwon'un kıyafetlerini tertemiz saklayıp sana vereceğimi de şimdiden bil."

"Ya oğlan olursa?"

"Bebek kıyafetleri ne kadar pahalı, haberin var mı senin? O yüzden biri sana kıyafet teklif etsin de, pembeymiş, bok rengiymiş, umurunda olmuyor."

Hyesu kahkahayla güldü. Jiyeong, neden izin kullandığını, şirkette işlerin eskisi gibi yoğun olup olmadığını sorunca, arkadaşı son günlerde şirkette baya ciddi bir sorunla boğuştuklarını söyledi. Kendi katlarındaki kadınlar tuvaletinde gizli kamera çıkmış. Yirmili yaşlardaki güvenlik görevlisinin işiymiş. İki yıl kadar önce, bina toplantısında yeni bir güvenlik firmasıyla anlaşılmış ve bazısı gençlerin daha güvenilir olduğunu söylerken, bazısı da hırsızlardan çok güvenlikten korktuklarını dile getirmiş, bunun üzerine binanın girişindeki yaşlı güvenlik görevlilerinin yerine gençler işe alınmıştı. Jiyeong, yaşlı güvenlik görevlilerine ne olduğunuysa hep merak etmişti.

Fakat işin asıl fena kısmı, yenilen nanenin ortaya çıkış şekliydi. Malum güvenlik görevlisi gizlice çektiği görüntüleri düzenli olarak bir porno sitesine yüklüyormuş. Şirketteki erkek şeflerden biri de bu sitenin üyelerindenmiş. Sitede görüntülerini gördüğü kadınların ayakkabı ve kıyafetlerinin bir yerden tanıdık geldiğini düşünen adam çok geçmeden bunların kendi iş arkadaşları olduğunun farkına varıyor. Buna rağmen, polise ihbarda bulunmak ya da olayın mağdurlarına durumu anlatmak yerine, görüntüleri diğer erkek çalışanlarla paylaşıyor. Hangi görüntünün kaç kişinin eline geçtiği de ne kadar süre baktıkları da aralarında neler

konuştukları da halen bilinmiyordu. Neden sonra, içlerinden biri sevgilisine sürekli başka kattaki tuvaletleri kullanmasını söylemeye başlayınca, durumdan şüphelenen kadın, adamı sıkıştırıp gerçeği öğreniyor. Ama o da adamla ilişkileri gizli olduğundan başta kimseye bir şey diyemiyor. Düşünüp taşındıktan sonra da samimi olduğu bir iş arkadaşına, yani Hyesu'ya durumu anlatıyor.

"Anında ofisteki tüm kadınlara söyledim. Hep beraber gidip kamerayı da bulduk. Sonra da polise şikâyette bulunduk. Şimdi o pislik güvenlik görevlisi de görüntülere bakan diğer sapık arkadaşlarımız da polis tarafından sorgulanıyor."

Duyduklarına inanmakta güçlük çeken Jiyeong sadece, "Off! Çok iğrenç," diyebildi. Ve birden aklına kendi görüntülerinin de olma ihtimali geldi. Şirkettekiler onu da görmüş müydü? Şimdi internette bir sürü görüntüsü mü dolanıyordu? Arkadaşının aklından geçenleri okumakta zorlanmayan Hyesu, gizli kameranın bu yaz, yani Jiyeong istifa ettikten sonra konmuş olduğunu söyledi.

"Açıkçası ben bir süredir psikoloğa gidiyorum. Bir şey olmamış gibi, hatta eskisinden de neşeli görünmeye çalışıyorum ama kafayı yemek üzereyim. Tanımadığım biriyle göz göze geldiğimde, hemen görüntülerimi görmüş olabilir mi diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Hasbelkader biri gülümsese, benimle alay ettiği hissine kapılıyorum. Herkes görmüş, herkes beni tanıyormuş gibi hissediyorum. Ajanstaki kadınların hemen hepsi ilaç alıyor, psikoloğa gidiyor zaten. Jeongeun uyku hapıyla intihara kalkıştı. Sekreterlik departmanından Choi Hyeji ve Park Seonyeong ile idari işler departmanından iki kadın istifa etti."

Jiyeong çalışmaya devam etseydi, kendisinin de benzer şeyler yaşıyor olacağını, diğer kadınlar gibi sürekli huzursuzluk, tedirginlik yaşayıp psikolojik destek almak zorunda kalacağını ve belki de bu kez de böyle bir nedenle istifa etmiş

olacağını düşündü. Kendisi gibi sıradan birinin çıplak görüntülerinin internette elden ele dolaşabileceği, bir güvenlik görevlisinin tuvalete gizli kamera yerleştirip tüm bu görüntüleri öylece ortalığa saçabileceği, *mesai arkadaşlarının* bu görüntüleri gizli gizli birbirleriyle paylaşabileceği o âna kadar Jiyeong'un aklının ucundan bile geçmemişti.

Hyesu artık hiçbir erkeğe güvenebileceğini sanmadığını söyleyerek, "Bir de ne deseler beğenirsin!" diyerek anlatmaya devam etti. "Sorguya alınan erkek çalışanlar yani. Neymiş efendim, fazla üstlerine gidiliyormuş. Gizli kamerayı yerleştiren de görüntüleri çeken de onlar değilmiş. Sonuçta tek suçları herkesin girebildiği bir siteye girip görüntülere şöyle bir bakmakmış. Böyle bir şey yüzünden kendilerine tacizci muamelesi yapılıyormuş. Görüntüleri birbirleriyle paylaştılar, yani suça ortak oldular. Ama yaptıklarının suç olduğunun bile farkında değiller. Pislikler. Düşündükçe kafayı yiyorum."

Hyesu daha sonra ekip şefi Eunshil Hanım da dahil, haklarını sonuna kadar savunmaya kararlı diğer birkaç kadınla birlikte bir kadın örgütüne gidip ne yapabilecekleri hakkında fikir aldıklarını söyledi. Ayrıca, yine kendisinin de şirketten ayrılacağından, diğer kadınlarla birlikte yeni bir şirket kurmak için hazırlıklara bile başladıklarından bahsederek, patrondan somut bir özür, böyle bir olayın bir daha yaşanmayacağına ve sorumluların hak ettikleri şekilde cezalandırılacağına dair net bir söz talep etmelerine rağmen, patronun tek derdinin olayın üstünü kapatmak olduğunu, bunun üzerine kendilerinin de böyle bir karar aldığını söyledi. Adam, "Zaten yeterince yerin dibine geçtik, firmanın adını daha fazla lekeleyerek elimize ne geçecek ki," demiş. "O adamların hepsinin ailesi var, anne babası var, hayatlarını mahvedince elinize ne geçecek? Ayrıca o görüntülerin size ait olduğunu kendi ağzınızla yaymak mı istiyorsunuz?"

Akranı erkeklere kıyasla sözümona çok daha duyarlı ve aydın olmasıyla tanınan patronun düpedüz kendini ve şirketi işin içinden sıyırabilmek için karşı tarafı suçlamaya yeltenerek sarf ettiği tüm bu zırvalar karşısında kendini daha fazla tutamayan Eunshil Hanım meseleye son noktayı koymuş:

"Kendi aileleri, anne babaları olması, böyle bir şeye cüret edebilmelerinin mazereti olamaz. Bilakis, tam da bu yüzden yapmamalılardı. Tam da bu yüzden cezalandırılmalılar. Siz önce kendi düşünce tarzınızı değiştirin. Bu kafayla, böyle bir değer yargısıyla yaşamaya devam ederseniz, belki bu seferlik konuyu kapatabilirsiniz ama yarın yine benzer bir şeyle karşılaşacağınızdan hiç şüpheniz olmasın. Ayrıca, cinsel taciz konusundaki zorunlu eğitimleri personelinize bir kere bile vermediğinizin farkındasınız, değil mi?"

Aslında Eunshil Hanım da hem korkuyordu hem de yılmıştı. O da Hyesu da diğer kadınlar da olayın bir an önce sonuçlanmasını ve hayatlarına dönebilmeyi istiyordu. Faillerin kendilerine tanınmış ayrıcalıkların ufacık bir parçasını kaybetmekten ödleri koparken, olayın mağdurları her şeylerini kaybetmeyi göze almışlardı.

İki yaşını biraz geçtikten sonra kreşe başlayan Jiwon, bu yeni ortamına beklenmedik şekilde hızlı uyum sağladı. Sabah dokuz buçukta bırakıldığı kreşte atıştırmalık bir şeyler yiyip oyunlar oynuyor, sonrasında da öğle yemeğini yiyip saat bire doğru eve geri geliyor, yıkanıp öğlen uykusuna yatıyordu. Onu kreşe bırakıp kreşten aldığı vakti çıkarınca, Jiyeong'a da kendine ayırabileceği üç saat gibi bir zaman kalıyordu. Bu kısıtlı zamanın büyük kısmı alelacele makineye çamaşır atmak, birikmiş bulaşıkları yıkamak, ortalığı toplamak ve kızının yiyeceği atıştırmalıkları hazırlamakla geçiyordu. Sakince oturup bir fincan kahve içebilirse, kendini şanslı sayıyordu.

Gerçekten de, istatistiklere göre, iki ve daha küçük yaşta bir çocuğa bakan ev kadınlarının gün boyu kendilerine ayırabildikleri vakit 4 saat 10 dakikayken, çocuğunu kreşe gönderen ev kadınları için bu süre sadece on beş dakika artarak 4 saat 25 dakikaya çıkıyordu. Yani çocuğunu kreşe gönderse bile, bir ev kadınının ayaklarını uzatıp dinlenme fırsatı olmuyordu. Esasen aradaki tek fark ev işlerinin kucakta çocukla ya da çocuksuz yapılıyor oluşuydu.* Ne var ki Jiyeong'a kısa süreliğine de olsa sadece ev işlerini yapabilmek bile yetiyordu.

Çok geçmeden kreş öğretmeni, Jiwon'un sakin bir çocuk olduğundan ve kreşe iyi uyum sağladığından, öğlen uykusunu kreşte uyuyup eve biraz daha geç gitmesinin sorun olmayacağını söyledi. Jiyeong, öğretmene yine de bir süre daha öğle yemeğini yedikten sonra çocuğunu almaya geleceğini söylediyse de, çocuğu biraz daha uzun süre kreşe bırakabileceğini öğrenince, yeni bir şeylere başlayabilme fikriyle neşelenmişti.

Jiwon doğmadan önce, yani Daehyun ve Jiyeong'un ikisinin de gelirinin olduğu dönemde, biriktirdikleri parayla yıllık kira için çektikleri kredi borçlarını kapatmışlardı. Fakat 2 yıllık sözleşme süresi dolunca ev sahibi kiraya 60 milyon won zam yapmış ve onlar da yeniden kredi çekmek zorunda kalmışlardı. Sadece Daehyun'un geliriyle kira ve taşınma derdi olmadan gönül rahatlığıyla yaşayabilecekleri bir ev almalarıysa, tek kelimeyle hayaldi. Jiwon'un yakında büyüyüp anaokuluna ve okul sonrası kurslara gitmeye başlayacağını da hesaba kattıklarında, ev kredisinin altından kalkmaları mümkün değildi. Jiyeong bir şekilde para kazanması gerektiğinin farkındaydı. Ev fiyatları, eşya fiyatları, okul masrafları; her şeyin fiyatı sürekli artıyordu. Aileden hatırı sayılır bir miras kalmayanlarla az sayıdaki yüksek

* "Ev Kadınlarının Sonu", *Hankyeore 21, V, 948.*

gelirli meslek gruplarının dışında kalan herkes için yaşam çok zordu.

Jiyeong'un çevresinde çocuğunu kreşe göndermeye başlar başlamaz bir iş bulup çalışan annelerin sayısı da hayli fazlaydı. Eskisi gibi tam zamanlı ofis işi olmasa da belli alanlarda *freelance* çalışanlar da vardı, kendi evinde özel ders veren, kursta öğretmenlik yapan, hatta küçük ölçekli kurslar açarak özel eğitim sektöründe koşturanlar da. Öte yandan büyük çoğunluğu, kasiyerlik, garsonluk, su arıtma filtresi bakımı, tele-pazarlama gibi yarı zamanlı işlerde çalışıyordu. Yine resmi rakamlara göre, işten ayrılan kadınların yarısından fazlası beş yıldan uzun süre yeni bir iş bulamıyordu. Güçbela bir iş bulup girdiklerinde de, bunlar genelde çok daha küçük işletmeler oluyordu. Çocuk sahibi olup ayrılmak zorunda kaldıkları daha büyük işletmelerde çalışan kadın personel sayısına kıyasla, sadece dört ve daha az çalışana sahip küçük ölçekli işletmelerde çalışan kadınların sayısı iki kat daha fazlaydı. İmalat ve ofis işlerinde çalışan kadınların sayısı azalırken, konaklama, restoran ve pazarlama gibi işkollarında çalışan kadınların sayısı artıyordu. Ücretlerse şüphesiz içler acısıydı.*

Devlet destekli, ücretsiz kreşlerin açılmasıyla birlikte, toplum genelinde genç annelerin çocukları kreşe bırakıp kâh kahve keyfi yaptığı kâh manikür-pedikür yaptırdığı kâh alışveriş merkezlerinden çıkmadığı yönünde bir algı oluşmuş olsa da, gerçekte bugün otuzlu yaşlarındaki çiftlerin çok azı bu yaşam tarzını karşılayabilecek ekonomik güce sahip. Tersine, asgari ücret karşılığında kafe ve restoranlarda garsonluk, kuaförlerde manikür-pedikür yapan, market ve alışveriş merkezlerinde satış stantlarında duran genç annelerin sayısı bunlardan kat be kat fazla. Jiyeong da Jiwon

* Kim Yeongwook, "Çocuk Bakımı Nedeniyle Çalışma Hayatına Ara Veren Kadınların Durumu ve Çözüm Önerileri", İstihdam Bilgi Dairesi Başkanlığı 2015 Yılı İşgücü Analizi.

doğduğundan beri, ne zaman bir yerde yaşıtı bir çalışan kadın görse, hemen kadının çocuğu olup olmadığını, varsa kaç yaşında olduğunu, çalışırken çocuğu nereye, kime bıraktığını merak ederdi. Gelgelelim zorlu yaşam koşullarının – ekonomik durgunluk, hayat pahalılığı, işsizlik vb.– kadınları da erkekleri de aynı ölçüde etkilediği gerçeğini kabul etmek istemeyen o kadar çok insan var ki!

Jiyeong kızını kreşe bıraktıktan sonra alışveriş yapmak üzere süpermarkete girerken, hemen marketin girişinde duran dondurmacının eleman ilanını gördü. "Sabah 10'dan 4'e kadar! Saati 5600 won. Tercihen ev kadını." Jiyeong'un gözleri parladı. Zaten çalışan da muhtemelen yine ev kadınıydı. Jiyeong bir top dondurma isteyip lafı derhal ilana getirince, kadının kendisinin de iki çocuk annesi olduğunu ve yaklaşık dört yıldır her gün çocukları kreşe bırakıp buraya geldiğini, fakat artık büyük çocuğu ilkokula başladığı için işi bırakmak zorunda kaldığını öğrendi.

Kadın, "İç kısımda kaldığımızdan, fazla müşteri olmuyor," diye açıklamaya devam etti. "Hava soğuyunca hepten rahat edersin. İlk başlarda gün boyu kepçeyi dondurmaya daldırıp durmaktan kolum ağrırdı, ama zamanla alışırsın."

"Peki, ikinci yılı doldurduktan sonra tam zamanlı sigortalı oldunuz tabii, değil mi?"

"Ne sigortası? Bu işlerle hiç alakan olmamış belli ki. Yarı zamanlı işlerde ne bir sözleşme imzalanır ne de sigorta yapılır. 'Yarın gel, başla,' derler, sen de 'Tamam,' dersen olur biter. Sözleşme falan olmaz. Benim maaş da bazen kendi hesabıma, bazen kocamın hesabına yatar. Böyle. Gerçi ben epey uzun zamandır çalıştığım için, patron bir nevi tazminat olarak ufak bir ödeme yapacağını söyledi."

Kadın belki kendisi de anne olduğundan, belki de Jiyeong'u fazla naif ve dürüst bulduğundan, onun için kaygılanmış gibiydi. Jiyeong'a, çocuğun kreş saatleri arasında

yapabileceği pek fazla bir iş olmadığını, dahası böyle rahat iş de bulamayacağını söyleyip, "İlanı kaldırıyorum, sen biraz düşün, sonra da bana haber ver. Fazla geç kalma ama," dedi. Jiyeong konuyu kocasıyla konuşacağını söyleyip yanından ayrılmak üzereyken, kadın gülümseyerek, "Bu arada, ben de üniversite mezunuyum," dedi.

Kadının bu son sözü bir şekilde Jiyeong'un içine oturan, gün boyu dönüp dönüp hatırlayacağı bir itiraf gibiydi. Gece işten epey geç dönen Daehyun'a konuyu açıp fikrini sordu. Daehyun, bir gözü saatte, bir an düşündükten sonra, "Sen bu işi yapmak istiyor musun peki?" diye sordu.

Aslında Jiyeong dondurma sevmezdi. Dahası, ilgisini çeken bir yanı da yoktu. İleride bu alanda araştırma yapmak ya da yine benzer bir meslekle uğraşmak gibi bir düşüncesi de yoktu. İşini ne kadar iyi yaparsa yapsın, hep yarı zamanlı çalışacaktı, ne bir sigortası olacaktı ne de terfi veya departman değişimi söz konusuydu. Saatlik ücreti de büyük ihtimalle her yılın asgari ücret artışı oranında artacaktı. Özetle, geleceği olan bir iş olmadığı açıktı, ama kısa vadede sağlayacağı getiri de ortadaydı. Sıradan bir beyaz yakalı için 700 bin won hiç de azımsanacak bir ücret değildi. Kreş dışında bir de bakıcı tutmaya da gerek kalmayacaktı. Ev işleri ve çocukla birlikte pekâlâ yürütebilirdi. Karar vermek kolay değildi.

Daehyun bir kez daha, "Bu işi yapmak istiyor musun?" diye sordu.

"İsteyip istememek meselesi değil."

"Kabul, insan sadece yapmak istediği işi yaparak yaşayamaz. Ama Jiyeong, ben yapmak istediğim işi yapıyorum. Hal böyleyken, senin istediğin işi yapamamana neden olmak yetmezmiş gibi, üstüne bir de istemediğin bir işi yapmana gönlüm nasıl razı olsun? Böyle yani. Benim düşüncem bu."

Jiyeong tam on yıl sonra ilk kez gelecek kaygısı yaşıyordu. On yıl önce sadece kendine uygun, ilgisini çeken bir iş olması önemliyken, şimdi çok daha fazla etmeni hesaba katması gerekiyordu. En önemlisi, Jiwon'a el verdiğince kendisinin bakabilmesi, bakıcı tutmadan, sadece kreşe göndererek çalışabilmesiydi.

Reklam ajansında çalışırken hep gazeteci olmak isterdi. Gerçekçi olması gerekirse, işe alım sınavlarında başarılı olup bir basın-yayın organına girmesi çok zordu, fakat serbest gazeteciliği ya da serbest yazarlığı deneyebilirdi. Uzun zaman sonra ilk kez yeni bir şeye başlayacak olma düşüncesi onu heyecanlandırmıştı. Öncelikle ilgili eğitim kurumlarını araştırdı. Dersler genelde akşamın geç saatlerindeydi. Çalışanların mesai çıkışı gitmesi için en uygun zaman buydu çünkü. Kreş saati çoktan bitmiş olacaktı ve kocası işten zamanında çıkıp gelse bile, Jiyeong evden çıkıp gideyim diyene kadar dersin yarısı geçmiş olurdu. Hemen ders saatlerinde Jiwon'a bakabilecek bir bakıcı araştırmaya girişti, ama kısa süreli bakıcılık işi isteyen birini bulmak kolay olmayacak gibiydi. Dahası, çalışmak için de değil, yapmak istediği işi öğrenmek için alacağı derslere katılabilmek için bile bakıcı tutmak zorunda olduğu gerçeği apayrı bir sorundu. Kurs ücretine bir de bakıcı masrafını ekleyince ortaya çıkan rakam da cabasıydı.

Öte yandan, gündüz dersleri büyük ölçüde hobi ya da çocuklara okuma-yazma ve genel tarih öğretimiyle ilgiliydi. Jiyeong'un buradan çıkardığı sonuç açıktı: "Vaktin varsa bir hobi edin, yoksa kendi çocuğunu ya da başka çocukları eğit," diyorlardı resmen. Jiyeong, sırf çocuğu olduğu için ilgi alanlarının ve yeteneklerinin acımasızca sınırlandığını hissediyordu. Yaşadığı kısa süreli heyecan yerini korkunç bir çaresizlik hissine bırakmıştı.

Jiyeong günler sonra dondurmacıya gittiğinde, çoktan başka birinin işe başlamış olduğunu gördü ve oracıkta kendi kendine söz verdi: benzer bir ücret karşılığında istediği saatlerde çalışabileceği yeni bir yarı zamanlı iş karşısına çıktığı an, işin türüne, alanına bakmaksızın kabul edecekti.

Sıcaklıklar iyiden iyiye düşmüş, güz kapıya dayanmıştı. Jiyeong, Jiwon'u kreşten alıp bebek arabasına bindirdi. Kızı hava kararıp iyice soğumadan hem güneş ışığı hem de hava alsın diye parka götüreyim demişti. Jiwon bebek arabasında uykuya dalınca ise, Jiyeong bir an eve dönmeyi aklından geçirse de, kısa bir yürüyüş yaparak güzel havanın tadını çıkarmaya karar verdi. Parkın karşısındaki binanın zemin katına yeni açılan kafenin kahvelerde indirim yaptığını gördü ve bir bardak *Americano* alıp parktaki banklardan birine oturdu.

Jiwon mışıl mışıl uyuyadursun, Jiyeong uzun zaman sonra ilk kez parkta kahve içmenin tadını çıkarıyordu. Az ilerisindeki diğer bankta da ofis çalışanı oldukları belli olan, otuzlu yaşlarında bir grup erkek yine aynı kafeden aldıkları kahvelerini yudumluyorlardı. Jiyeong ne kadar yorgun, bezmiş ve stresli olduklarını tahmin edebilse de, onlara özenmişti. Arada bir yan gözle gruba bakmadan edemiyordu ki içlerinden biri bir yandan Jiyeong'u süzerek diğerlerine bir şeyler fısıldadı. Jiyeong kelimesi kelimesine her şeyi duyamasa da, duyacağını duymuştu: *Bu devirde kadın olmak varmış... Kocanın maaş kartı cebinde, elinde kahve... Ana kene parka çıkmış... Ben hayatta Koreli bir kadınla evlenmem...*

Jiyeong, apar topar ayaklanırken sıcak kahveyi eline dökse de panikle parktan ayrıldı. Yolda Jiwon'un uyanıp ağlamaya başladığını bile fark etmeden, önünde bebek arabasıyla koşar adım kendini eve attı ve akşama kadar ne yaptığını, ne düşündüğünü bilmeden uzaklara dalıp durdu.

Jiwon'a çorbasını ısıtmadan yedirdi. Bezini bağlamayı unuttuğu için kirlenen kıyafetlerini çıkarıp makineye attı. Makineyi çalıştırdığı tümden aklından uçup gittiği için, ancak Jiwon uyuduktan sonra, beklemekten buruş buruş olmuş çamaşırları makineden çıkarıp astı. İş yemeği olduğundan eve ancak gece yarısından sonra dönebilen Daehyun masaya balık şeklinde, tatlı fasulyeli hamur işi paketini koyduğunda, bütün gün hiçbir şey yemediğini fark edip, dalgınlıktan bir şey yemeyi bile unuttuğunu söyleyince, Daehyun, "Kötü bir şey mi oldu?" diye sordu.

"İnsanlar bana ana kene diyor."

Daehyun iç çekerek, "O yorumları hep ilkokul bebeleri yazıyor," dedi. "Kaldı ki böyle şeyler sadece internette oluyor, gerçekte bu tür sözcükler kullanan yok. Kimse böyle düşünmüyor."

Jiyeong, "Bugün kulaklarımla duydum ben," diyerek öğleden sonra olanları anlattı. "Yolun karşısındaki parkta. Takım elbiseli, otuzlarında, sıradan ofis çalışanları dedi bunu." Olay anında neye uğradığını şaşırıp apar topar oradan kaçmıştı ama her şeyi yeniden hatırlayınca, yüzü birden kıpkırmızı kesildi ve elleri titremeye başladı. "O kahve 1500 wondu," diye devam etti. "Kendileri de aynı kahveyi içiyorlardı, bilmemeleri mümkün değil. Söylesene, 1500 won'luk kahve içmeye de mi hakkım yok benim? Ayrıca, ister 1500 won olsun ister 15 milyon. Kocamın kazandığı parayla ne yaptığım sadece bizi ilgilendirir. Hem ben senin paranı çalmadım ya. Acıdan inleye inleye çocuk doğurdum. Ve onu kendim büyütebileyim diye hayatımdan, kariyerimden, hayallerimden, kendimden, her şeyden vazgeçtim. Ve sonuçta ana kene oldum. Söylesene, ben daha ne yapayım?"

Daehyun, Jiyeong'a sımsıkı sarıldı. Ne diyeceğini bilemeden, sırtını pışpışlayarak tekrar tekrar, "Sakın, sakın böyle düşünme," dedi.

Jiyeong her seferinde başka biri oldu. Bazen halen hayatta olan biri, bazen çoktan ölmüş biri. Tek ortak noktaları hepsinin de Jiyeong'un tanıdığı kadınlar olmasıydı. Ne şaka yapıyordu ne de insanları kandırıyordu. Gerçekten, baştan ayağa, kusursuz bir şekilde, o kişi oluyordu.

2016

Jiyeong ve kocası Daehyun'un anlattıklarından hareketle, Kim Jiyeong'un hayatını kabaca derlediğimde, ortaya çıkan tablo bu. Jiyeong haftada iki kez, kırk beşer dakikalık psikolojik danışmanlık desteği alıyor. Semptomların görülme sıklığında kayda değer bir azalma söz konusu, fakat tamamen yok olmuş değiller. Mevcut depresyon ve uykusuzluk şikâyetlerinde yardımcı olması için ona antidepresan ve uyku ilacı yazdım.

Daehyun'un anlattıklarını ilk dinlediğimde, geçmişte sadece vaka çalışmalarında karşılaştığım çözülmeli bozukluklardan şüphelenmiştim, ama Jiyeong'la yaptığım ilk seansın ardından, bunun tipik bir "çocuk bakımı depresyonuna evrilmiş doğum sonrası depresyonu" olduğunu düşündüm. Fakat seanslarımız devam ettikçe, başta koyduğum tanıyla ilgili şüphelerim de artmaya başladı. Jiyeong'un içine kapandığını ya da tedaviyi reddettiğini kastetmiyorum. Yaşadığı zorluklardan, maruz kalmaya devam ettiği haksızlıklardan veya üzerine tekrar kafa yorduğu çocukluk travmalarından yakınıp duruyor değil. Başta ağzını açmıyor ama sonra konuşma cesaretini bulunca, çok derinlere gömülmüş anıları gün yüzüne çıkararak, son derece sakin ve makul bir şekilde anlatıyor. Kendisinin seanslarda benimle paylaşmayı tercih

ettiği anlara, sahnelere dönüp tekrar baktığımda, koyduğum tanıda biraz aceleci davranmış olabileceğimi görüyorum. Yanıldım demiyorum, ancak başlarda hiç farkında olmadığım bir dünyanın varlığını görmeye başladım.

Şayet kırklı yaşlarına gelmiş, sıradan bir erkek olsaydım, muhtemelen bütün hayatımı böyle bir farkındalıktan yoksun bir şekilde geçirmiş olurdum. Ben, bu ülkede kadın olmanın, özellikle de çocuklu bir kadın olmanın ne demek olduğunu, üniversite yıllarında tanıştığım ve benden çok daha çalışkan ve hırslı biri olan eşimin önce uzman göz doktorluğu pozisyonundan ayrılıp kamuda kadrolu hekim oluşuna, çok geçmeden de kariyerine tümüyle veda edişine bizzat tanık olmam sayesinde anladım. Açıkçası, doğum ve çocuk bakımı konularının doğrudan muhatabı olmayan erkeklerin, benim gibi özel durumlarla karşılaşmadıkları sürece bunun farkında olmamalarını da gayet doğal buluyorum.

Kayınvalidesi ve kayınpederi Busan'da, kendi anne babasıysa Amerika'da yaşayan eşim, onca yılı sık sık değişen bakıcı teyzelerle dönüşümlü olarak çocuğa bakarak, deyim yerindeyse her gününü dişini sıkarak geçirdi. Derken çocuk okula başladı. Ayrıca okul sonrası programına ve tekvando kursuna da gidiyordu. Tekvando hocası onu okuldan alıyordu. Oğlumuz da bir yandan tekvando ve ip atlamayı öğreniyor, bir yandan da annesinin işten çıkmasını bekliyordu. Eşim nihayet biraz nefes alabildiğini söylüyordu. Ne var ki daha yaz bile gelmeden eşimi okula çağırdılar; bizimkisi sınıf arkadaşının eline kalem saplamıştı.

Derste sürekli geziniyormuş. Kendi çorbasına tükürüyor, sonra da bu çorbayı bir güzel içiyormuş. Arkadaşlarına çelme takıyor, öğretmenine küfür ediyormuş. Eşim neye

uğradığını şaşırmıştı. Küçükken de kâh kreşe gitmek istemiyorum diye kâh annesi işe gitmesin diye ağlamışlığı vardı ama, hep sakin, uslu bir çocuk olduğu söylenirdi. Akranlarından dayak yediği için üzüldüğümüz olmuştu, ama birine dövdü diye endişelendiğimiz hiç olmamıştı. Öğretmeni dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olduğundan şüphelendiğini söylemişti. Her ne kadar öyle olmadığını söylesem de eşim beni dinlemedi.

"Ben psikiyatri uzmanıyım. Bana güvenmiyor musun?" dediğimdeyse, kaşlarını çatarak, "Tanı koymak için hastayla görüşmen, gözlerine bakarak anlattıklarını dinlemen gerek," dedi. "Günde on dakika vakit ayırıyorsun diye, hakkında neyi doğru bildiğini sanıyorsun? O on dakikada da çocuğa değil, telefona bakıyorsun zaten. Uykusunu gözlemleyerek mi bu kanaate vardın? Nefes alışverişinden mi anladın? Vahiy mi geldi? Psikiyatr değil de, psişik misin yoksa?"

Savunmama gelince, o sıralar kliniği büyütmekle meşgul olduğumdan gerçekten işim başımdan aşkındı. Telefonda da genelde işle alakalı e-postaları kontrol edip yanıtlıyor, haber sitelerine şöyle bir göz gezdiriyordum; oyun ve benzeri boş işlerle vakit öldürüyor değildim anlayacağınız. Ama sonuçta, eşimin söyledikleri kelimesi kelimesine doğru olduğundan, söyleyecek sözüm yoktu. Çocuğun haylazlaşmasıyla eşimin işe gitmesi arasında herhangi bir ilişki olduğunu düşünmüyordum, ama öğretmen en azından ilkokulun ilk birkaç yılı için "evde duran anne" reçetesini yazmıştı bir kere. Eşim çalışmaya ara verme kararı aldı. Her sabah kalkıp işe gittiği zamanlardan daha erken uyanıp çocuğun kahvaltısını hazırladıktan sonra, çocuğu uyandırıyor, elleriyle yıkıyor, yediriyor, giydiriyor ve elinden tutup okula teslim ediyordu. Evde resim ve piyano dersleri aldırıyor, gece de çocuk odasında oğluna sarılarak uyuyordu. Bana da çocuk

biraz toparlayınca yeniden çalışmaya başlayacağını, hatta sunbaesiyle görüştüğünü ve döndüğünde pozisyonunun hazır olduğunu söylemişti. Fakat çok geçmeden adamı arayıp çocukta henüz en ufak bir ilerleme göremediğini, dolayısıyla planının iptal olduğunu bildirdi.

Yılın son günüydü. Lise arkadaşlarımla geleneksel yılsonu buluşmasına katıldığımdan hayli geç bir vakitte eve döndüğümde, eşim yemek masasına oturmuş bir şeyler karalıyordu. Yanına gidip baktım; matematik sorusu çözüyordu. Gecenin bir yarısı oturmuş, sayfanın yarısını rengârenk yazılarla sevimli resimlerin kapladığı bir ilkokul matematik test kitabındaki soruları çözüyordu.

"Çocuğun ödevini sen mi yapıyorsun?"

"Şimdi tatildeler. Ayrıca ilkokulda test kitabındaki soruları çöz, gel diye ödev vermiyorlar. Gerçi sen nereden bileceksin!"

"E, ne yapıyorsun öyleyse?"

"Çözmek hoşuma gidiyor. Şimdiki sorular bizim zamanımızdakilerden farklı. Hem biraz zor hem de çok eğlenceli. Şuna bak! Bu, Seul otobüs hattı ağı. Bu çizelge, hat ve haritaya bakarak çözüyorsun soruyu. Çok eğlenceli değil mi?"

Dürüst olmak gerekirse, uykumdan feragat etmemi gerektirecek kadar eğlenceli görünmüyordu. Ama hem halim yoktu hem de çok uykum vardı; "Cidden öyle," deyip uyumaya gittim.

Hafta sonu çöpleri ayrıştırırken, geri dönüşüm kutusunun ilkokul matematik test kitabıyla dolu olduğunu gördüm. Hepsini eşim çözmüştü. O güne kadar böyle sayısız test kitabıyla karşılaşmış ve hep oğlumun çok çalışkan olduğunu düşünmüştüm. Belki de eşimin hoş ve tam da kendisine uygun bir hobi bulduğunu düşünmem gerekiyordu, ama

tuhaf bir şekilde tedirgin olmuştum. Eşim gerçek bir matematik dehasıydı. Okul hayatı boyunca katıldığı tüm matematik yarışmalarında ödülleri silip süpürmüştü. Lisede üç yıl boyunca on iki kez girdiği tüm matematik vize ve finallerinden tam not almıştı. Üniversite sınavında matematikte tek yanlışı olmuştu. Böyle birinin ilkokul matematik sorularını böylesine müthiş bir şevk ve keyifle çözmesine anlam veremiyordum. Dayanamayıp sorduğumda, yine sadece, "Eğleniyorum," dedi.

"Senin seviyende biri için bunun neresi eğlenceli?"

"Eğlenceli. Hem de acayip eğlenceli. Şu sıralar kontrolünü sağlayabildiğim tek şey bu çünkü."

Eşim ilkokul matematik sorularını çözmeye devam ediyor, bense ilgisini daha çok çekecek bir şey yapmasını ve bu şeyi, yapacak daha iyi bir şey bulamadığı için değil, iyi olduğu, sevdiği ve gerçekten yapmak istediği için yapmasını diliyorum. Hakeza Kim Jiyeong için de aynı şeyi diliyorum.

Masamın üzerindeki aile fotoğrafımıza bakıyorum. İlk yaş gününde, neredeyse tanıyamayacağım kadar küçük oğlum ve bugünkü halimizden pek de farklı durmayan karım ve ben. Birlikte çekildiğimiz son fotoğrafımızın bu olduğunu düşününce, birden hayıflanıyorum. O esnada bir el odamın kapısını tıklatıyor. İçimden, hâlâ evine gitmemiş birileri var demek, diyorum.

Doktor Lee Sooyeon sakin adımlarla içeri giriyor. Elindeki küçük kaktüsü pencerenin kenarına bırakırken o bildik veda sözlerini söylüyor: "Her şey için çok teşekkür ederim. Ayrılmak zorunda olduğum için, inanın çok üzgünüm. Umarım ileride bir gün tekrar birlikte çalışma fırsatımız olur." Ben de yine formalite icabı söylenen, benzer sözlerle

karşılık veriyorum: "Bizim için gerçekten büyük bir kayıp oldu. Yokluğunuzu hissedeceğiz. Her şey için teşekkür ederim. Gelecekte sizi yeniden aramızda görmekten elbette ki memnuniyet duyarız." Bugün buradaki son iş günü. Doğum uzmanının sadece uzanıp yatması yönündeki tavsiyesinden hareketle, içimden bu saatte neden hâlâ burada diye geçiriyorum. Belki de yüz ifademden aklımı okuyor ve ben sormadan, "Dosyaları toparlamakla uğraştım da," diye açıklıyor.

Doktor Lee Sooyeon'u bir yıl önce kliniğin müdürü tavsiye etti ve o tarihten beri de mesai arkadaşıyız. Evliliğinin altıncı yılında hamile kalmayı başardı, fakat doktoru durumunun kritik olduğunu söyledi. Üstüne bir iki kez düşük tehlikesi yaşayınca, işi bırakmaya karar verdi. Açıkçası kararını ilk duyduğumda, bir iki ay dinlenmesi yeterli olabilecekken, klinikten temelli ayrılmak istemesine üzülmüştüm. Fakat sonra düşününce, aslında kendi açımdan en iyisinin bu olduğunu fark ettim. Sonuçta her halükârda doğum izni alacaktı. Sonrasında da kendi hastalığı, çocuğun hastalığı derken, klinikte de işler giderek karmaşıklaşacaktı.

Sooyeon Hanım şüphesiz ki harika bir çalışan; güzel, – hatta fazla güzel olduğu bile söylenebilir– şık, titiz, sıcakkanlı, esprili ve kıvrak zekâlı. *Double-shot espresso* sevdiğimi de hangi kafeninkini sevdiğimi de bilir, dahası her sabah kendi eliyle alıp getirirdi. Mesai arkadaşlarına ve hastalara karşı da daima güler yüzlü ve nazik olmuştur. Fakat ne yazık ki ayrılmaya karar vermesiyle birlikte, birçok hasta psikoloğunu değiştirmek yerine terapiye son verme kararı aldı. Bir klinik için ciddi bir kayıp bu. Sonuçta çocuk bakımı sorununu çözemediğinden, en iyi kadın çalışanlar bile ciddi sorunlara sebebiyet verebiliyor. Dolayısıyla, ben de mecburen yeni alacağım psikoloğun bekâr olmasına dikkat edeceğim.